

2021

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku

Warszawa 2022

Opracowano w Biurze Prewencji na podstawie rocznych informacji i sprawozdań statystycznych
Oddziałów Regionalnych KRUS

© Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego 2022

www.krus.gov.pl

Spis treści

Wstęp	5
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników	8
A. Wypadki przy pracy rolniczej	8
1. Wypadki zgłoszone	8
2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej	8
2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania	9
2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, grupy zdarzeń i ich skutki zdrowotne	9
2.2.1. Wskaźnik wypadkowości	10
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń	12
2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej	12
2.2.4. Wypadki śmiertelne	15
B. Choroby zawodowe rolników	18
II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	21
1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS	21
2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników	27
2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki	27
2.2. Miejsce zdarzenia	29
2.3. Rodzaj wykonywanej pracy	30
2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej	31
2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia	32
2.6. Przyczyny wypadków	33
2.7. Grupy wypadkowe	35
3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaże dla ubezpieczonych, w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	47
4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym	65
4.1. Konkursy wiedzy	65
4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych	86
4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS	88
4.4. Pokazy i wystawy	90
4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu	93
4.6. Seminaria i konferencje	95
4.7. Inne działania pozaszkoleniowe	95
5. Udział Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarckiego	96
6. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej	97
7. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS	99
Podsumowanie	100
Wnioski	104
Załączniki	106

Wstęp

Opracowanie pt. *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku* zawiera dane statystyczne na temat wypadków i chorób zawodowych rolników w latach 2012–2021, a także informacje o przyczynach i okolicznościach zdarzeń wypadkowych w 2021 roku. Ponadto prezentuje kierunki i formy działań prewencyjnych o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym, zrealizowanych przez jednostki organizacyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), oraz statystyki dotyczące tych działań.

Zakres działalności prewencyjnej KRUS określa art. 63 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2022 poz. 933). Na podstawie jego zapisów Kasa prowadzi działalność na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym, która obejmuje w szczególności:

- 1) analizowanie przyczyn tych wypadków i chorób;
- 2) prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz postępowania w razie wypadku przy pracy rolniczej;
- 3) upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi, a także znajomości zasad ochrony życia i zdrowia w gospodarstwie rolnym oraz zasad postępowania w razie wypadku;
- 4) podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Ponadto Prezes Kasy w porozumieniu z Radą Rolników, ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi oraz ministrem właściwym do spraw zdrowia określił *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*. Zasady te są zaleceniami dotyczącymi wyposażenia gospodarstwa, zabezpieczenia osób w nim pracujących oraz sposobu wykonywania czynności związanych z działalnością rolniczą, ustanowionymi w celu zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego po zakończeniu okresu statystycznego (roku) dokonuje analizy okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. Zebrane podczas postępowania powypadkowego dane na temat przyczyn i okoliczności zdarzeń wypadkowych: miejsca zdarzenia, rodzaju pracy wykonywanej podczas jego wystąpienia, dnia i jego pory, udziału maszyn oraz warunków i sposobu wykonywania danej czynności, pozwalają precyzyjnie określić zagrożenia występujące w gospodarstwach rolnych oraz zaplanować aktywności profilaktyczne na rzecz zmniejszenia liczby wypadków i chorób zawodowych rolników. Kierunki i formy tych działań określane są w oparciu o wnioski formułowane na podstawie ww. analizy i ocenę skuteczności dotychczas zrealizowanych działań.

Przyjęta przez Kasę od początku jej działalności strategia natychmiastowego reagowania podczas prowadzenia aktywności prewencyjnych na zagrożenia zidentyfikowane w gospodarstwach rolnych przez pracowników ds. prewencji podczas postępowania powypadkowego okazała się skuteczna. Świadczą o tym statystyki wypadkowe. Z roku na rok maleje liczba wypadków przy pracy rolniczej. **Na początku funkcjonowania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do jednostek organizacyjnych zgłaszano rocznie ponad 60 tys. wypadków (w 1993 roku – 66 tys.). W 2021 roku odnotowano ich 12 tys., czyli o ponad 80% mniej, a wskaźnik wypadkowości obniżył się w tym okresie z 24,6 do 8,4.**

W porównaniu do 2019 roku, w roku 2020 Kasa odnotowała bardzo duży spadek liczby wypadków przy pracy (o 20%) i chorób zawodowych (o 30%) zgłoszonych do jednostek terenowych na terenie całego kraju. Wskaźnik wypadkowości w analogicznym okresie czasu obniżył się z 8,5 do 6,6. W 2021 roku natomiast odnotowano wzrost liczby zgłoszonych wypadków w porównaniu do 2020 roku o ponad 10%, a wskaźnika wypadkowości z 6,6 do 8,4. Znaczący spadek liczby wypadków w statystykach 2020 roku nie oddawał prawdopodobnie rzeczywistego poziomu wypadkowości – z uwagi na pandemię i obostrzenia sanitarne rolnicy ograniczyli kontakty i nie zgłaszali wypadków niezwłocznie po ich zaistnieniu. Ponadto, ze względu na przypadki zachorowań poszkodowanych w wypadkach na covid, postępowania powypadkowe były odraczane i rozciągnięte w czasie. Kolejnym czynnikiem oddziałującym na zmniejszenie się liczby zgłoszonych wypadków był utrudniony dostęp poszkodowanych do pomocy lekarskiej i uzyskanie dokumentacji medycznej, a także okresowe wstrzymanie orzekania uszczerbku na zdrowiu. To wszystko spowodowało, że statystyki wypadków i chorób zawodowych w latach 2020–2021 nie w pełni opisują stan faktyczny. Obostrzenia sanitarne w 2020 i 2021 roku wpłynęły również na zmniejszenie liczby przeprowadzonych działań prewencyjnych i liczby ich uczestników.

Działalność prewencyjna KRUS w 2021 roku skupiona była na oddziaływaniu na likwidację zagrożeń powodujących najczęstsze wypadki osób ubezpieczonych, tj. z grup: *upadek osób, pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń oraz uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta*. Od 2020 roku działania na rzecz zmniejszenia liczby wypadków przy pracy rolniczej z ww. trzech grup wypadkowych prowadzono w ramach kampanii prewencyjnych pod hasłami: *Rola rolnika, by upadku unikał, Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz* oraz *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz*. Celem tych przedsięwzięć było wskazanie rolnikom zagrożeń wypadkowych w miejscu ich pracy, a także zachęcenie do ich wyeliminowania poprzez pokazanie, że znaczna część proponowanych zmian nie wymaga dużych nakładów finansowych. Dwie kolejne kampanie społeczne realizowane przez Kasę poświęcone były profilaktyce rolniczych chorób zawodowych: odkleszczowych i układu ruchu – realizowano je pod hasłami: *Rolniku, nie daj się kleszczom* oraz *Kości i stawy też rolnika sprawy*.

Z uwagi na zmniejszenie liczby bezpośrednich kontaktów z rolnikami i ich rodzinami, odwołanie dużej części imprez masowych, konferencji itd., oferta aktywności prewencyjnych KRUS została poszerzona o nowe, przeprowadzane w sieci. Odbyły się kolejne, drugie edycje konkursów o zasięgu ogólnopolskim, tj. Ogólnopolski Konkurs dla Dzieci na Rymowanek o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym – *Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy* oraz Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym – *Rola rolnika, by upadku unikał*. Ponadto na stronie internetowej www.krus.gov.pl w zakładce *Prewencja* zamieszczono szereg opracowań na temat przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników, a także sposobów zapobiegania im. Nakłaniano rolników i ich rodziny – również poprzez portal e-krus – do samodzielnego poszerzania wiedzy na temat bezpieczeństwa opierając się na tzw. listach kontrolnych zagrożeń wypadkowych. Najmłodszych mieszkańców wsi zachęcano do korzystania z przeznaczonego dla nich kursu e-learningowego pt. *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*. Jednostki terenowe Kasy prowadziły działania prewencyjne w formie korespondencyjnej, a także w Internecie. Zwiększono również ilość przekazywanych rolnikom materiałów popularyzatorskich, m.in. kalendarzy prewencyjnych, ulotek.

Udział mieszkańców wsi w różnorodnych formach działań popularyzujących zmodernizowane w 2020 roku *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* wpłynął na zwiększenie świadomości na temat bezpiecznej pracy w rolnictwie – specjaliści ds. prewencji wypadkowej przekonywali, że dobry stan zdrowia, bez wypadków i chorób zawodowych, to podstawa sukcesu gospodarstwa – zarówno w aspekcie ekonomicznym, jak i społecznym. Z poczynionych obserwacji wynika, że zaangażowanie rolników w poprawę warunków pracy jest uzależnione od ich wykształcenia, wartości jakie są im bliskie i w dużej mierze od sytuacji ekonomicznej gospodarstwa, która wpływa na rodzaj i zakres prowadzonych inwestycji. W ciągu ostatnich kilkunastu lat, które minęły od akcesji do UE, za sprawą rozwoju technologii produkcji rolnej oraz dzięki przeobrażeniom wielu gospodarstw rolnych, działalność rolnicza stała się bardziej nowoczesna i bezpieczna. Jednak prewencja wypadkowa oraz działania edukacyjne powinny być kontynuowane, a wiedza o tym, jak bezpiecznie wykonywać poszczególne prace rolnicze przekazywana odbiorcom w nowych i atrakcyjnych, szczególnie dla młodszych beneficjentów, formach, m.in. przy wykorzystaniu Internetu.

Niniejsze opracowanie opublikowano na stronie internetowej KRUS www.krus.gov.pl w zakładce *Prewencja*.

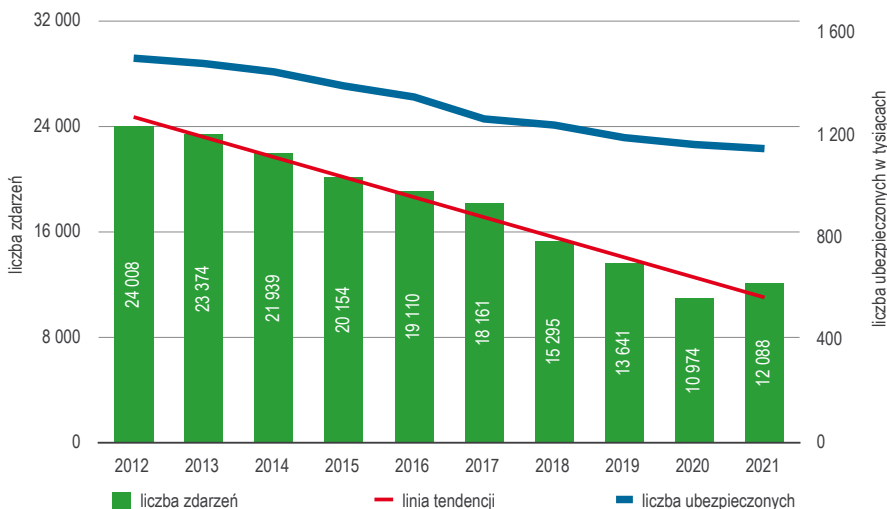
I. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników

A. Wypadki przy pracy rolniczej

1. Wypadki zgłoszone

W 2021 roku do KRUS zgłoszono 12 088 zdarzeń wypadkowych, o 1 114 (10,2%) więcej niż w 2020 roku, przy spadku liczby ubezpieczonych o 39 526 (3,4%) z 1 164 235 do 1 124 709 osób. Od 2012 roku liczba zgłoszonych wypadków zmniejszyła się prawie o połowę, tj. 11 920 (49,7%), a osób ubezpieczonych o 367 648 (24,6%).

Wykres 1. Zdarzenia zgłoszone jako wypadki przy pracy rolniczej w latach 2012–2021 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat zgłoszonych wypadków w latach 2012–2021 w podziale na województwa przedstawiono w załączniku nr 1.

2. Decyzje podjęte w sprawie jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu lub śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej

Do jednostek terenowych KRUS wpłynęło 12 401 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej. Decyzje podjęto wobec 13 175 wypadków (łącznie z wnioskami niezadowolonymi w 2020 roku i 114 prawami z odwołań sądowych).

Za wypadki przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na zdrowotne skutki wypadku) uznano 11 597 zdarzeń, o 1 640 (16,5%) więcej niż w poprzednim roku.

Wśród zakończonych spraw było:

- 9 595 decyzji przyznających jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej (72,8% spraw) – w tym 114 na podstawie odwołań;
- 3 267 decyzji odmawiających jednorazowego odszkodowania (24,8% spraw);
- 313 umorzeń z powodu rezygnacji z roszczeń (2,4% spraw).

2.1. Wypadki zakończone odmową prawa do jednorazowego odszkodowania

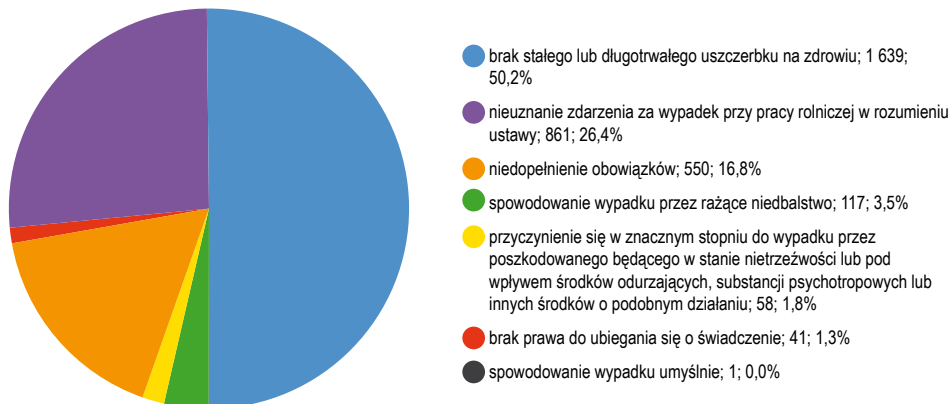
W 2021 roku wydano decyzje odmowne w sprawie 3 267 wypadków, o 61 (1,8%) mniej niż w 2020 roku. Dane o liczbie wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Decyzje odmowne w latach 2012–2021

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba wypadków zakończonych decyzją odmawiającą prawa do jednorazowego odszkodowania	8 362	7 825	7 352	6 625	5 900	5 787	4 695	4 059	3 328	3 267

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 2. Decyzje odmowne w 2021 roku

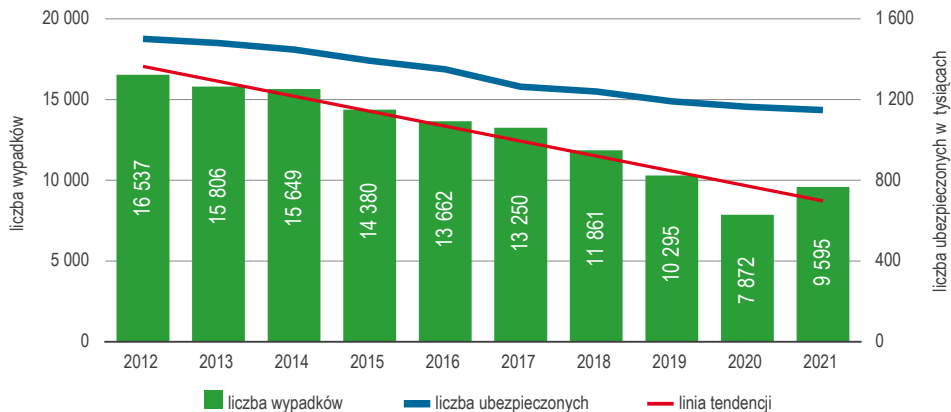

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań, grupy zdarzeń i ich skutki zdrowotne

Liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zwiększyła się z 7 872 w 2020 roku do 9 595 w 2021 roku, tj. odnotowano ich o 1 723 (21,9%) więcej niż w poprzednim roku. W ciągu ostatnich dziesięciu lat (od 2012 roku) liczba wydanych decyzji przyznających spadła o 6 942 (42%) wypadki.

Wykres 3. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2012–2021 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat liczby wypadków zakończonych wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2012–2021 w podziale na województwa przedstawiono w załączniku nr 2.

Tabela 2. Wiek i płeć osób poszkodowanych w wypadkach w 2021 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	3 038	1	0	86	462	983	1420	59	27
	b	31,7%	0,1%	0,0%	0,9%	4,8%	10,2%	14,8%	0,6%	0,3%
Mężczyźni	a	6 557	1	18	590	1 233	1 786	2 141	736	52
	b	68,3%	0,1%	0,2%	6,1%	12,8%	18,6%	22,3%	7,7%	0,5%

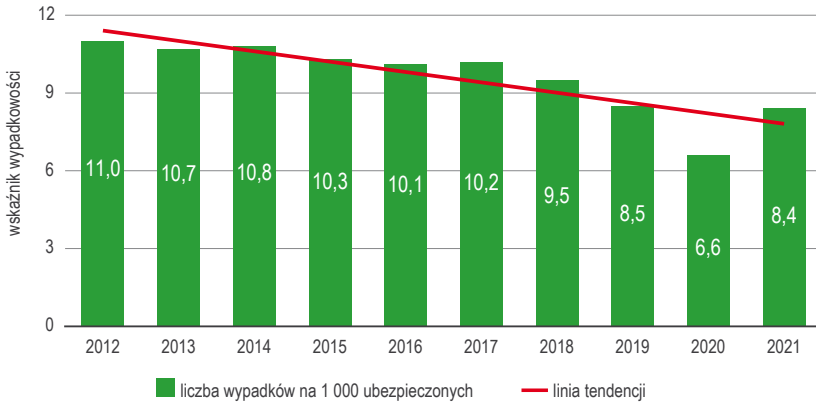
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Większość poszkodowanych – 68,3% – stanowili mężczyźni, przede wszystkim w grupach wiekowych: 50–59 lat (22,3% wszystkich poszkodowanych), 40–49 lat (18,6%) oraz 30–39 lat (12,8%). Wśród kobiet najczęściej poszkodowanych odnotowano w grupach wiekowych: 50–59 lat (14,8%) oraz 40–49 lat (10,2% wszystkich poszkodowanych).

2.2.1. Wskaźnik wypadkowości

W 2021 roku wzrósł wskaźnik wypadkowości w rolnictwie indywidualnym (liczba wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) z 6,6 w 2020 roku do 8,4 w 2021 roku, tj. o 1,8, ale na przestrzeni ostatnich 10 lat zmniejszył się z 11 do 8,4, tj. o 2,6.

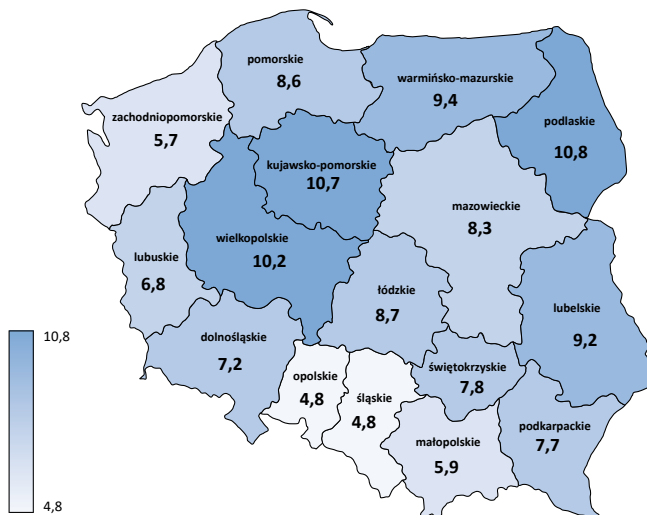
Wykres 4. Wypadki na 1 000 ubezpieczonych w latach 2012–2021 według decyzji powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Od lat Kasa obserwuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy poszczególnymi województwami – najwyższą wypadkowość odnotowano w województwach: podlaskim (10,8), kujawsko-pomorskim (10,7), wielkopolskim (10,2), warmińsko-mazurskim (9,4) i lubelskim (9,2), a najniższą w województwach opolskim i śląskim (po 4,8). Duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami wynika m.in. z różnic w ukształtowaniu terenu i odmiennych warunków klimatycznych regionów, profilu prowadzonej produkcji rolnej na danym obszarze, a także związane jest z sytuacją ekonomiczną gospodarstw rolnych i dysproporcją w ich infrastrukturze. Zestawienie danych na temat wskaźnika wypadkowości w latach 2012–2021 stanowi załącznik nr 3 w podziale na województwa.

Rysunek 1. Wskaźnik wypadkowości w 2021 roku w podziale na województwa

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

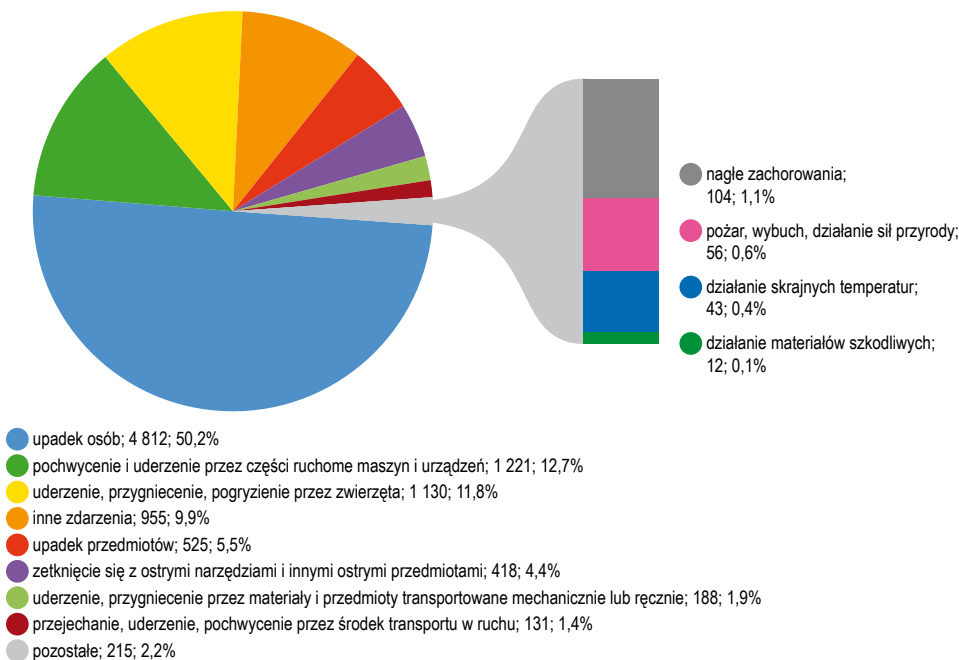
2.2.2. Struktura wypadków według grup zdarzeń

Struktura grup wypadkowych (wg zdarzeń powodujących urazy) od lat jest podobna. Zdecydowaną większość (zwykle ok. połowy) stanowią zdarzenia z grupy *upadek osób* – 4 812 poszkodowanych, co stanowiło 50,2% wszystkich wypłaconych jednorazowych odszkodowań. Kolejne pod względem liczebności grupy wypadkowe to:

- **pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń** – 1 221 poszkodowanych, tj. 12,7% wypadków;
- **uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta** – 1 130 poszkodowanych, tj. 11,8% wypadków;
- **inne zdarzenia** – 955 poszkodowanych, tj. 9,9% wypadków.

Liczbę wypadków, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2012–2021, według grup wypadkowych, zestawiono w załączniku nr 4.

Wykres 5. Struktura wypadków w 2021 roku według grup wypadkowych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2.3. Skutki zdrowotne wypadków przy pracy rolniczej

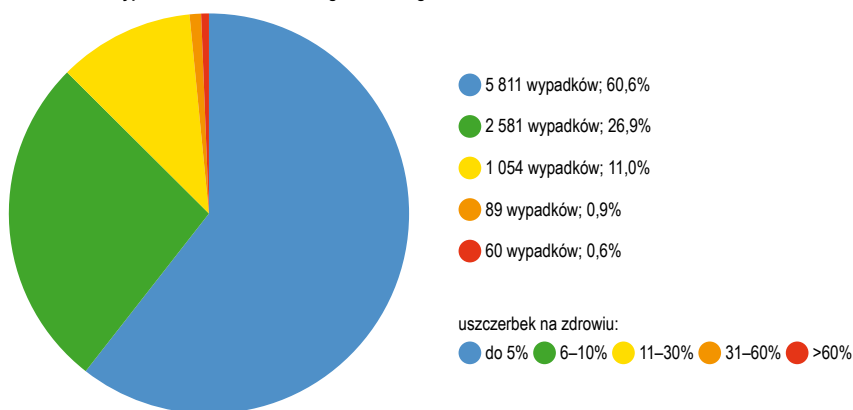
Dokonano oceny uszczerbku na zdrowiu w 11 189 sprawach wypadkowych. W 1 639 przypadkach nie orzeczono uszczerbku na zdrowiu (sprawy te stanowiły ok. 14,6% wypadków kierowanych do orzecznictwa lekarskiego). Większość wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania (60,6%) spowodowało uszczerbki na zdrowiu nieprzekraczające 5%. Wypadki z uszczerbkiem powyżej 60% stanowiły 0,6% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania.

Tabela 3. Wypadki zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2012–2021 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba wypadków z uszczerbkiem na zdrowiu	Rok									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
do 5%	10 569	10 045	9 992	9 164	8 681	8 490	7 504	6 291	4 934	5 811
6 – 10%	4 085	3 904	3 849	3 509	3 374	3 287	2 916	2 715	2 008	2 581
11 – 30%	1 590	1 607	1 558	1 487	1 378	1 288	1 214	1 098	809	1 054
31 – 60%	173	133	139	133	127	92	122	114	71	89
> 60%	120	117	111	87	102	93	105	77	50	60
Suma	16 537	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 6. Struktura wypadków w 2021 roku według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji spowodowanej wypadkiem przy pracy rolniczej orzeczono u 22 osób (0,2% wypadków zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań). Najczęściej była skutkiem zdarzeń z grupy *upadek osób* (9 zdarzeń wypadkowych).

Tabela 4. Struktura uszczerbku na zdrowiu w 2021 roku w grupach wypadkowych

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
02 Upadek osób	55,3	32,1	10,6	1,3	0,6	0,1	9
03 Upadek przedmiotów	69,7	17,4	8,6	1,7	1,1	1,5	4
04 Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami	76,8	17,0	5,0	0,7	0,5	0,0	0

Ciąg dalszy tabeli na następnej stronie.

Tabela 4. Struktura uszczerbku na zdrowiu w 2021 roku w grupach wypadkowych (cd.)

Grupa wypadkowa	Udział % uszczerbku w grupie wypadkowej						Liczba poszkodowanych z ustaloną niezdolnością do samodzielnej egzystencji
	do 5%	6–10%	11–20%	21–30%	31–60%	powyżej 60%	
05 Uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	74,5	14,9	7,4	0,5	1,1	1,6	2
06 Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środki transportu w ruchu	32,1	35,1	13,7	6,9	2,3	9,9	1
07 Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	61,5	22,1	11,4	2,6	1,6	0,8	2
08 Uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	65,8	25,8	6,6	0,7	0,7	0,4	1
09 Pożar, wybuch, działanie sił przyrody	66,0	17,9	8,9	1,8	3,6	1,8	0
10 Działanie skrajnych temperatur	67,5	20,9	7,0	2,3	2,3	0,0	0
11 Działanie materiałów szkodliwych	33,4	25,0	0,0	8,3	33,3	0,0	0
12 Nagłe zachorowania	45,1	28,9	10,6	3,8	2,9	8,7	2
13 Inne zdarzenia	70,3	19,7	6,7	1,7	1,2	0,4	1
Ogółem:	60,6	27,0	9,4	1,5	0,9	0,6	22

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Poszkodowani w wypadkach przy pracy rolniczej doznali 10 622 urazów powodujących stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu. Podobnie jak w latach poprzednich, na urazy najbardziej narażone były kończyny górne – 5 349 urazów (50,4%) i kończyny dolne – 3 883 urazy (36,6%).

Tabela 5. Struktura urazów w 2021 roku

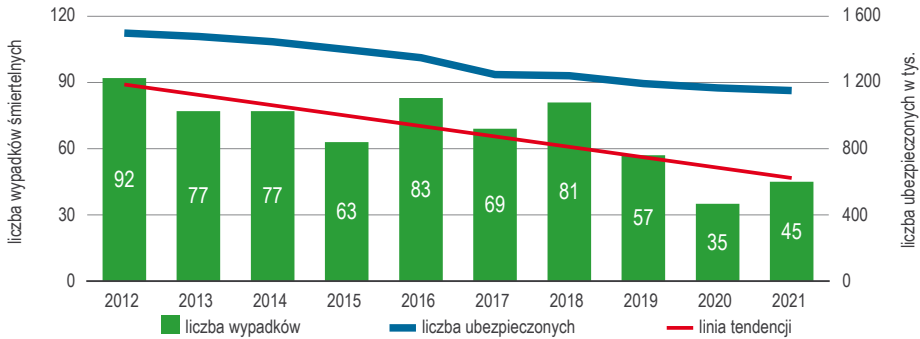
Urazy	Liczba urazów											
	Głowy i twarzy	Narządu wzroku	Narządu słuchu	Szyi, krtani, tchawicy i przełyku	Klatki piersiowej i ich następstw	Brzucha i ich następstwa	Narządów moczowo-płciowych	Kręgosłupa, rdzenia kręgowego i ich następstwa	Miednicy	Kończyn górnych	Kończyn dolnych, porażenia i niedowłady poszczególnych nerwów obwodowych	Liczba ostrych zatruc i ich następstw
Liczba	489	118	17	6	278	55	10	345	72	5 349	3 883	0
(%)	4,6	1,1	0,2	0,1	2,6	0,5	0,1	3,2	0,6	50,4	36,6	0,0

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2.4. Wypadki śmiertelne

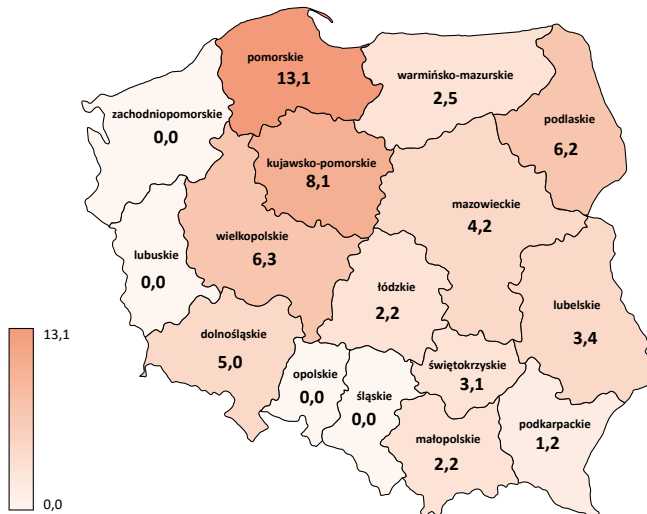
Wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 45 wypadków przy pracy rolniczej, o 10 (28,6%) więcej niż w 2020 roku. Liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się od 2012 roku o prawie połowę, tj. 47 (51%) – z 92 w 2012 do 45 w 2021 roku. Wypadki śmiertelne stanowiły 0,5% wszystkich wypadków zakończonych wypłatą świadczeń w 2021 roku. Częstość ich wypadków wynosiła 4 na 100 000 ubezpieczonych.

Wykres 7. Wypadki śmiertelne zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2012–2021 na tle liczby ubezpieczonych

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rysunek 2. Częstość wypadków śmiertelnych w 2021 roku (liczba wypadków na 100 000 ubezpieczonych w podziale na województwa)

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Dane o liczbie wypadków śmiertelnych w latach 2012–2021 w podziale na województwa zestawiono w załączniku nr 5.

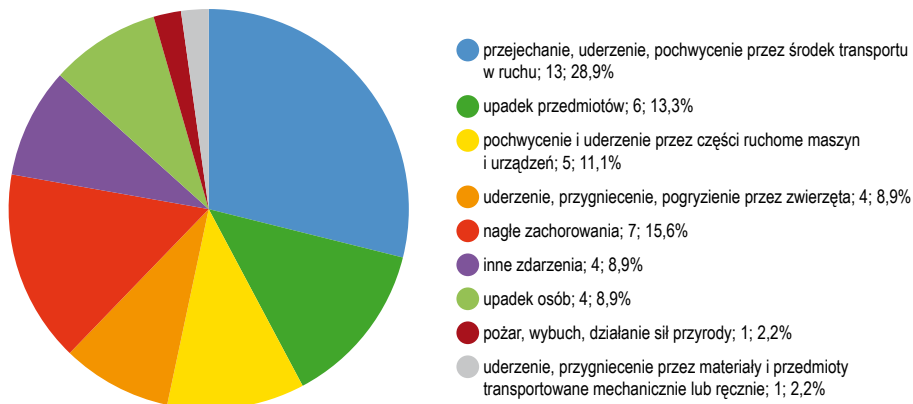
Tabela 6. Wiek i płeć ofiar wypadków śmiertelnych w 2021 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	2	0	0	0	0	2	0	0	0
	b	4,4	0	0	0	0	4,4	0	0	0
Mężczyźni	a	43	0	0	1	9	12	14	6	1
	b	95,6	0	0	2,3	20,0	26,7	31,1	13,3	2,2

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadkom śmiertelnym ulegli przeważnie mężczyźni (95,6% poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych), w wieku 50–59 lat (31,1% wszystkich poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych) i 40–49 lat (26,7%). Wskutek wypadków przy pracy rolniczej zmarły dwie kobiety. Najwięcej wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach wypadkowych: przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu (13 ofiar), nagłe zachorowania (7 ofiar), upadek przedmiotów (6 ofiar).

Wykres 8. Struktura wypadków śmiertelnych w 2021 roku według grup zdarzeń

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W porównaniu do 2020 roku odnotowano zmniejszenie liczby wypadków śmiertelnych w grupach: *upadek przedmiotów* (o 1) oraz *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (o 1). Wzrosła natomiast liczba wypadków śmiertelnych w grupach: *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu* (o 4), *nagłe zachorowania* (o 3), *upadek osób* (o 2), *uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie* (o 1) oraz *inne zdarzenia* (o 1). W 2021 roku zarejestrowano:

- 13 zgonów w grupie *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu*, w tym: 8 wypadków komunikacyjnych na drogach publicznych (ich

- przyczyną w głównej mierze było nieprzestrzeganie przepisów prawa o ruchu drogowym: nadmierna prędkość, niezachowanie odpowiedniej odległości między pojazdami, nieustąpienie pierwszeństwa przejazdu, utrata kontroli nad kierowanym pojazdem); 4 przygniecenia przez przewrócony ciągnik rolniczy (doszło do nich wskutek stosowania niewłaściwej techniki jazdy na pochyłych i grząskich terenach) oraz jeden wypadek, podczas którego poszkodowany został przygnieciony przez wózek widłowy w czasie wykonywania manewru cofania przez operatora;
- 7 zgonów w grupie *nagle zachorowania*; do zdarzeń w tej grupie najczęściej dochodziło podczas wykonywania prac związanych z obsługą zwierząt gospodarskich w budynkach inwentarskich; ich przyczyną był długotrwały i nadmierny wysiłek fizyczny, a w pracy poszkodowanym często towarzyszył stres oraz wysoka temperatura;
 - 6 zgonów w grupie *upadek przedmiotów*; najczęściej zdarzenia te dotyczyły przygniecenia przez maszyny rolnicze podczas wykonywania prac polowych lub prowadzenia prac związanych z ich przeglądem, naprawą lub konserwacją; jedno ze zdarzeń natomiast spowodowane było przygnieceniem przez blachę, która nie została w prawidłowy sposób zabezpieczona;
 - 5 zgonów w grupie *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*; w większości przypadków przyczyną wystąpienia wypadku było wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (włączony wałek napędowy zasilający, uruchomiony silnik ciągnika), niewłaściwa obsługa maszyny rolniczej oraz przebywanie poszkodowanego w miejscu niedozwolonym, w strefie zagrożenia;
 - 4 zgony w grupie *upadek osób* spowodowane upadkiem z wysokości; ich przyczyną był brak stosowania zabezpieczeń podczas pracy na wysokości;
 - 4 zgony w grupie *uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta*, do których doszło podczas obsługi bydła hodowlanego; przyczyną tych wypadków była: agresja zwierząt oraz nieodpowiedni sposób ich obsługi, a także wady konstrukcyjne budynków, w których przebywały, np. dojście do poidła wymuszało wejście między zwierzęta;
 - 4 zgony w grupie *inne zdarzenia*; w tym jeden wypadek porażenia prądem; przyczyną zdarzeń był przede wszystkim zły stan techniczny maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych, spowodowany brakiem napraw i konserwacji lub niewłaściwą eksploatacją; niewłaściwe zachowanie rolnika;
 - 1 zgon w grupie *uderzenie, przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie*, którego przyczyną była niewłaściwa stateczność kontenera ustawionego na drewnianych paletach znajdujących się na wózku sadowniczym;
 - 1 zgon w grupie *pożar, wybuch, działanie sił przyrody*; przyczyną wypadku ze skutkiem śmiertelnym w tej grupie wypadkowej było niezachowanie odpowiednich zasad bezpieczeństwa pożarowego podczas rozcinania złomowanych materiałów – butli ciśnieniowej gazu ziemnego CNG.

Zestawienie danych o wypadkach śmiertelnych w latach 2012–2021 według grup wypadkowych zawiera załącznik nr 6.

B. Choroby zawodowe rolników

Do oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS zgłoszono ogółem 267 wniosków o jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej. Decyzje podjęto wobec 315 spraw (łącznie z wnioskami pozostałymi z 2020 roku i 8 sprawami z odwołań sądowych).

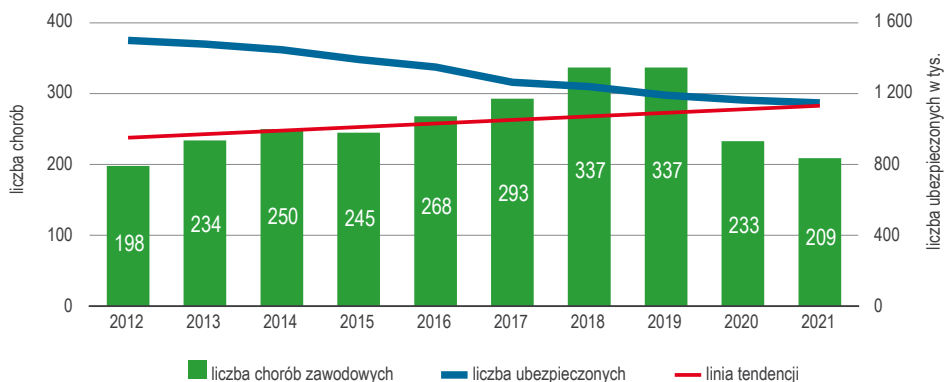
Odmownie rozpatrzono 106 wniosków, w tym w 27 przypadkach wnioskodawcy nie posiadali uprawnień do ubiegania się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego rolników, a w 77 przypadkach – z powodu braku uszczerbku na zdrowiu. W dwóch przypadkach wnioskodawcy nie dopełnili obowiązku dostarczenia zaświadczenia o stanie zdrowia (N-14).

Tabela 7. Stwierdzone choroby zawodowe, z tytułu których wydano decyzje odmowne w 2021 roku

Rozpoznana jednostka chorobowa według wykazu z rozporządzenia	Pozycja w wykresie chorób zawodowych	Ogółem	w tym z powodu:		
			brak prawa do ubiegania się o świadczenie	brak stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	niedopełnienie obowiązków przez poszkodowanego
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	26	104	26	77	1
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – postać przewlekła	7	1	1	0	0
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	20	1	0	0	1
Suma ogółem:		106	27	77	2

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 9. Choroby zawodowe zakończone wypłatą jednorazowych odszkodowań w latach 2012–2021 na tle liczby ubezpieczonych i linii tendencji

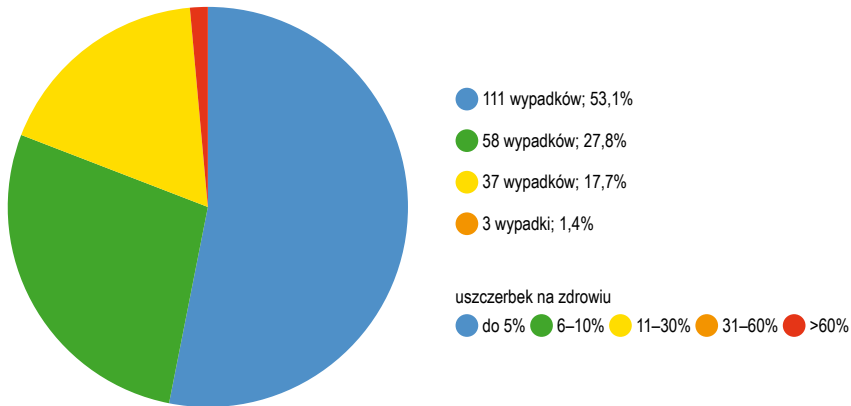

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przyznano 209 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową; w porównaniu do roku 2020 liczba decyzji przyznających zmniejszyła się o 24 (10,3%).

Odnotowano: 197 chorób zakaźnych (głównie boreliozę), 5 chorób układu oddechowego, 4 przypadki chorób obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, 2 przypadki chorób skóry i 1 przypadek zatrucia substancjami chemicznymi. Zestawienie rozpoznanych chorób zawodowych w latach 2012–2021 stanowi załącznik nr 7.

Wykres 10. Struktura uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w 2021 roku

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W 80,9% przypadków uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych nie przekroczył 10%.

Tabela 8. Struktura uszczerbku na zdrowiu dla chorób/grup chorobowych w 2021 roku

% uszczerbek na zdrowiu	Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	Choroby skóry	Przewlekłe nieodwracalne schorzenia układu oddechowego	Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	Suma
do 5%	108	2	1	0	0	111
6–10%	54	1	1	1	1	58
11–30%	33	1	0	3	0	37
31–60%	2	0	0	1	0	3
powyżej 61%	0	0	0	0	0	0
Suma	197	4	2	5	1	209

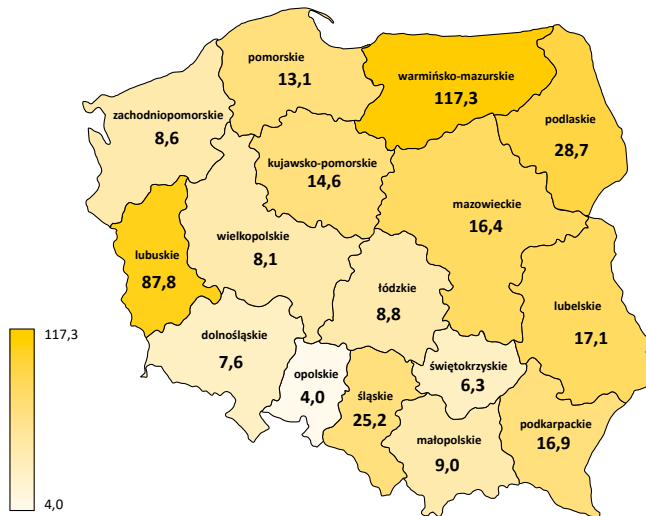
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 9. Zestawienie liczby chorób zawodowych w latach 2012–2021 według orzeczonego uszczerbku na zdrowiu

Liczba chorób z uszczerbkiem	Rok									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
do 5%	80	109	109	104	159	154	190	169	122	111
6–10%	76	85	91	98	71	87	96	112	69	58
11–30%	38	36	47	41	36	49	44	46	41	37
31–60%	2	3	1	2	2	3	4	9	1	3
powyżej 60%	2	1	2	0	0	0	3	1	0	0
Ogółem:	198	234	250	245	268	293	337	337	233	209

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rysunek 3. Choroby zawodowe przypadające na 100 000 ubezpieczonych w 2021 roku według decyzji przyznających jednorazowe odszkodowania w podziale na województwa

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Liczba chorób zawodowych zakończonych wypłatą jednorazowego odszkodowania, przypadająca na 100 000 ubezpieczonych w KRUS zmalała z 19,6 w 2020 roku do 18,2 w 2021 roku. Największą częstotliwość występowania chorób zawodowych rolników stwierdzono w województwach: warmińsko-mazurskim (117,3) lubuskim (87,8), podlaskim (28,7), najmniejszą natomiast w województwach: opolskim (4,0), świętokrzyskim (6,3) i dolnośląskim (7,6).

Dane o liczbie chorób zawodowych w latach 2012–2021 w podziale na województwa zawiera załącznik nr 8.

Tabela 10. Wiek i płeć osób, u których stwierdzono uszczerbek na zdrowiu wskutek chorób zawodowych w 2021 roku

Wyszczególnienie a – liczba poszkodowanych b – udział % w wypadkach ogółem:	Razem	Liczba wypadków w grupach wiekowych								
		<18	18–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–64	65 i więcej	
Kobiety	a	88	0	0	1	2	32	44	8	1
	b	42,1	0,0	0,0	0,5	1,0	15,3	21,0	3,8	0,5
Mężczyźni	a	121	0	0	2	12	31	46	23	7
	b	57,9	0,0	0,0	1,0	5,7	14,8	22,0	11,0	3,3

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Najwięcej przypadków zachorowań odnotowano u osób w wieku **50–59 lat** (22,0% ogółu chorujących stanowili mężczyźni, a 21,0% – kobiety) oraz **40–49 lat** (15,3% kobiety i 14,8% mężczyźni).

II. Działania prewencyjne Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

1. Formy i kierunki działalności prewencyjnej KRUS

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego prowadzi wśród swoich beneficjentów działania prewencyjne na rzecz zmniejszenia liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników w oparciu o zapisy artykułu 63 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2022 poz. 933), w którym określono zakres tej działalności i sposób jej prowadzenia. Działania w tym zakresie to:

- analizowanie przyczyn wypadków i chorób zawodowych;
- prowadzenie dobrowolnych nieodpłatnych szkoleń i instruktażu dla ubezpieczonych w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym;
- upowszechnianie wśród ubezpieczonych wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia;
- podejmowanie starań o właściwą produkcję i dystrybucję bezpiecznych środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej dla rolników.

Ponadto artykuł 56 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wskazuje na możliwość dochodzenia od dostawców wyrobów i usług dla rolnictwa – których wadliwość była wyłączną lub główną przyczyną wypadku przy pracy rolniczej albo choroby zawodowej – zwrotu wypłaconych poszkodowanym rolnikom świadczeń z tytułu ubezpieczenia.

Dane na temat okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych zgłaszanych do jednostek terenowych Kasy zebrane w postępowaniu dowodowym są analizowane po zakończeniu okresu sprawozdawczego (roku), co pozwala określić rodzaje zdarzeń, warunki, w jakich do wypadków dochodzi najczęściej, ich przyczyny oraz zależności pomiędzy częstotliwością występowania, a różnorodnymi czynnikami występującymi w środowisku pracy rolnika. Wnioski z analizy danych

za 2020 rok pozwoliły na określenie **kierunków działalności prewencyjnej Kasy** w 2021 roku. Na ich podstawie Prezes KRUS zalecił:

- a) upowszechnianie zaktualizowanych w grudniu 2020 roku *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat* wśród rolników, ich rodzin i dzieci oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- b) oddziaływanie na likwidację zagrożeń i zapobieganie najczęściej występującym wypadkom z grup: *upadek osób, pochwylenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń, uderzenie, przygnięcie i pogryzienie przez zwierzęta, upadek przedmiotów* oraz *inne zdarzenia* poprzez popularyzowanie:
 - poprawy stanu nawierzchni podwórz i ciągów komunikacyjnych w gospodarstwach;
 - stosowania ochron pracy;
 - używania podczas pracy na wysokości podestów i drabin posiadających zabezpieczenie przed przechylem i osunięciem;
 - likwidowania progów i uskoków w budynkach i przejściach;
 - prawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych;
 - dbania o wyposażenie maszyn i urządzeń w osłony i zabezpieczenia ich ruchomych elementów;
 - zapoznawania się z instrukcjami obsługi stosowanych maszyn i urządzeń;
 - wyłączania napędu maszyn i urządzeń podczas wykonywania ich napraw i regulacji;
 - prawidłowego zabezpieczania maszyn, urządzeń i narzędzi w trakcie postoju i w ruchu;
 - stosowania zasad bezpiecznego pozyskiwania drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego;
 - bezpiecznego agregowania maszyn i urządzeń rolniczych;
 - konieczności zapewnienia zwierzętom dobrostanu i odpowiedniego traktowania, a także poznania ich fizjologii i naturalnych zachowań;
 - dbałości o stan psychofizyczny rolnika – zdrowy styl życia, diagnostykę i zapobieganie chorobom, prawidłową organizację pracy, m.in. przeciwdziałanie spiętrzeniu prac i przemęczeniu, a także sposobów zapobiegania przeciążeniom układu ruchu;
- c) oddziaływanie na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej poprzez:
 - informowanie rolników o wyrobach oznaczonych *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* oraz posiadających wyróżnienia targowe Prezesa KRUS pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym* i zachęcanie do ich nabywania i stosowania;
 - prowadzenie postępowań prewencyjnych i regresowych w celu eliminowania z rynku wyrobów, których wady konstrukcyjne, wykonanie lub błędne

informacje w instrukcji były lub mogą być przyczyną wypadku lub stanowić zagrożenie dla użytkowników;

- d) informowanie rolników o sposobach zapobiegania chorobom zawodowym – głównie o zapobieganiu ukąszeniom przez kleszcze oraz o zasadach postępowania w przypadku ukąszenia, a także stosowanie profilaktyki chorób zawodowych układu ruchu;
- e) zapoznanie rolników z zasadami postępowania w razie wypadku oraz podstawowymi sposobami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

Działalność prewencyjna realizowana przez KRUS przybiera różnorodne formy: począwszy od szkoleń i spotkań o charakterze szkoleniowym i pogadanek, poprzez konkursy, podczas których uczestnicy uzyskują, a także prezentują wiedzę na temat bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym, stoiska informacyjno-prewencyjne, pokazy bezpiecznej pracy, środków ochrony osobistej, wystawy na temat bezpieczeństwa, a kończąc na wizytacjach i odwiedzinach rolników w ich gospodarstwach w celu wskazania ewentualnych zagrożeń dla bezpieczeństwa osób pracujących i przebywających na ich terenie. Ponadto zasady bezpiecznej pracy popularyzowane są za pośrednictwem środków masowego przekazu oraz wydawnictw przekazywanych rolnikom.

W 2021 roku działania profilaktyczne prowadzone były w ramach kampanii prewencyjnych KRUS: *Rola rolnika, by upadku unikał*; *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz*; *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz*; *Kości i stawy też rolnika sprawy*; *Rolniku, nie daj się kleszczom*. Ich tematyka związana jest z najczęściej odnotowywanymi przez Kasę zdarzeniami wypadkowymi i chorobami zawodowymi. Każda z kampanii posiadała logotyp oraz hasło prewencyjne, które miały zwracać uwagę odbiorców na możliwość oddziaływania na ryzyko wystąpienia konkretnych zagrożeń zdrowia i bezpieczeństwa osób w gospodarstwie rolnym.

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**MĄDRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

**KOŚCI I STAWY
TEŻ ROLNIKA SPRAWY**

**ROLNIKU
NIE DAJ SIĘ KLESZCZOM**

Rola rolnika, by upadku unikał – ta kampania dotyczy zapobiegania wypadkom z grupy *upadek osób*, do których najczęściej dochodzi podczas pracy w gospodarstwach rolnych. Są one najczęściej spowodowane skumulowaniem nieprawidłowości

w środowisku pracy. Z analiz Kasy wynika, że do zdarzeń z grupy *upadek osób* dochodziło głównie wskutek, m.in.:

- złego stanu nawierzchni podwórzy (nierówne, śliskie, grząskie);
- nieużywania odpowiedniego obuwia roboczego;
- niedostatecznej koncentracji uwagi na wykonywanej czynności;
- niekorzystania lub nieprawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości;
- wad konstrukcyjnych budynków, schodów i stanowisk zwierząt, niezabezpieczonych otworów zrzutowych i kanałów gnojowych, progów w otworach drzwiowych, różnic poziomów powierzchni;
- nieprawidłowego sposobu wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep i wozów.

Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz to hasło kolejnej z kampanii prewencyjnych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Ma ona na celu wskazanie rolnikom zagrożeń wypadkowych związanych z użytkowaniem maszyn i urządzeń rolniczych, sposobów ich likwidowania, a w konsekwencji zmniejszenie liczby wypadków tego typu.

Przyczyny wypadków z udziałem maszyn i urządzeń:

- niestosowanie się do instrukcji obsługi maszyn i urządzeń, dokonywanie napraw we własnym zakresie;
- wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (np. niewyłączenie maszyny lub zasilania), niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- brak niezbędnego przeszkolenia i doświadczenia obsługującego;
- niestosowanie odzieży roboczej i środków ochrony indywidualnej;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep i wozów;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy;
- lekceważenie przez rolników zagrożeń przy pozornie łatwych czynnościach;
- stosowanie niewłaściwego obuwia;
- wykorzystywanie maszyn i urządzeń niezgodnie z ich przeznaczeniem;
- zły stan psychofizyczny osoby wykonującej pracę (w tym stan po spożyciu alkoholu, środków odurzających, choroba);
- zły stan techniczny maszyn i urządzeń rolniczych: brak napraw i konserwacji, brak właściwych osłon i zabezpieczeń ruchomych części, stosowanie materiałów zastępczych przy naprawach, a także eksploatacja tzw. domowych samoróbek;
- zły stan nawierzchni podwórzy i ciągów komunikacyjnych.

Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz to hasło kolejnej kampanii prewencyjnej KRUS. Ma ona na celu popularyzowanie sposobów zapobiegania wypadkom i chorobom zawodowym rolników, związanym z hodowlą zwierząt w gospodarstwach rolnych. Z analiz Kasy

wynika, że do zdarzeń wypadkowych z udziałem zwierząt dochodzi najczęściej podczas codziennej ich obsługi: zadawania karmy, udoju, zabiegów zoohigienicznych, czyszczenia pomieszczeń inwentarskich w obecności zwierząt oraz przepędzania lub załadunku zwierząt na środki transportu. Wypadki z grupy *uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta* stanowią drugą pod względem liczebności grupę nieszczęśliwych zdarzeń, którym ulegają rolnicy. Przyczyny tych zdarzeń to:

- narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.);
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych;
- niezapewnienie zwierzętom dobrostanu (nadmierne zagęszczenie, brak dostępu do paszy, wody i wybiegów) i wynikająca z tego agresja zwierząt;
- nieznajomość zachowań zwierząt;
- zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem;
- wejście pomiędzy zwierzęta bez ich uprzedzenia, np. głosem;
- nieużywanie przy obsłudze zwierząt poskromów, płyt przepędowych itp.

Kości i stawy też rolnika sprawy – to hasło kolejnej kampanii prewencyjnej Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ma zwrócić uwagę na przyczyny chorób i urazów układu mięśniowo-szkieletowego, które poza dolegliwościami zwiększają ryzyko wypadku przy pracy rolniczej. Kasa rokrocznie odnotowuje kilka, a czasem kilkanaście typów chorób zawodowych, dotyczących obwodowego układu nerwowego oraz układu ruchu, wywołanych sposobem wykonywania pracy. Mimo zwiększonej w ostatnich latach mechanizacji, a nawet automatyzacji prac, rolnicy wciąż narażeni są na nadmierny wysiłek fizyczny, który prowadzi do zmian chorobowych. Zagrożeniem dla prawidłowego funkcjonowania układu ruchu są:

- ciężka praca fizyczna;
- pozostawanie przez długi czas w nienaturalnej pozycji (długotrwałe zginanie, skręcanie tułowia, klęczenie, kucanie, itp.);
- przenoszenie ciężkich przedmiotów i ładunków;
- wibracje podczas transportu i oddziaływanie maszyn;
- powtarzalna i monotonna praca;
- zmienne warunki pogodowe (zimno, wilgoć).

Przyczynami problemów zdrowotnych kręgosłupa mogą być również nagłe, gwałtowne ruchy wykonywane przez człowieka, szarpnięcie przez zwierzę, a także przewlekły stres, który powoduje napięcie mięśni. Kolejnym powodem jest niedostosowywanie wykonywanych prac do możliwości i stanu zdrowia rolnika.

Rolniku nie daj się kleszczom – celem tej kampanii prewencyjnej KRUS jest profilaktyka chorób odkleszczowych, obecnie najczęściej odnotowywanych chorób zawodowych rolników. Kasa od wielu lat prowadzi działania prewencyjne, ukierunkowane

na propagowanie wśród rolników wiedzy o sposobach ograniczenia ryzyka ukąszenia przez kleszcze oraz zasadach postępowania w przypadku, gdy do niego dojdzie. Rolnicy, podobnie jak leśnicy, z uwagi na miejsce i charakter pracy, są szczególnie narażeni na choroby odkleszczowe. Najskuteczniejszym sposobem zapobiegania zachorowaniu jest niedopuszczanie do pogryzienia przez tego pajęczaka. Dlatego ważne jest przestrzeganie zasad, które to ryzyko minimalizują:

- szczelne okrywanie ciała (koszula z długim rękawem, zasłaniająca dekolty, spodnie z długimi nogawkami, długie skarpety, kryte buty, nakrycie głowy) – szczególnie podczas wykonywania prac na użytkach zielonych oraz w lesie i stosowanie ubrań w jasnym kolorze, gdyż łatwiej na nich dostrzec kleszcze;
- niesiadanie bezpośrednio na trawie, pniach itp. oraz chodzenie po przetartych szlakach – unikania wysokich traw i zarośli;
- zachowanie ostrożności w okresach szczególnej aktywności kleszczy, tj. między majem a listopadem;
- stosowanie środków odstrasżających kleszcze, tzw. repelentów;
- dokładne sprawdzenie całego ciała po powrocie do domu z miejsc, gdzie bytuja kleszcze.

Pandemia koronawirusa spowodowała szereg ograniczeń w bezpośrednich kontaktach z odbiorcami aktywności o charakterze prewencyjnym, co spowodowało z jednej strony zmniejszenie się liczby zrealizowanych działań i ich uczestników, ale również pojawienie się nowych, organizowanych w sposób niewymagający spotkań „na żywo”. Przykładem mogą być np. konkursy w formie krzyżówek, publikowane na stronach lokalnych władz czy szkolenia on-line. Ważnym elementem działalności prewencyjnej podczas pandemii było popularyzowanie list kontrolnych, które służą do samodzielnego zdiagnozowania zagrożeń występujących w gospodarstwie.

Jednostki terenowe Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego współpracują podczas organizacji działań prewencyjnych przede wszystkim z instytucjami działającymi w obszarze rolnictwa, tj. Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwową Inspekcją Pracy, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym, a także z ośrodkami naukowymi (np. Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie, Państwowym Instytutem Badawczym w Krakowie czy Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie), centrami doradztwa rolniczego, izbami rolniczymi i innymi podmiotami działającymi w branży agro. Wśród organów wspierających edukację w obszarze bezpieczeństwa pracy były również kuratoria oświaty, placówki edukacyjne wszystkich etapów edukacji, a także jednostki samorządowe, np. starostwa powiatowe, urzędy wojewódzkie, urzędy gmin, świetlice wiejskie, ośrodki kultury czy sołtysi. Ponadto treści prewencyjne popularyzowane były za pośrednictwem różnego rodzaju mediów – pozwalało to skutecznie dotrzeć do szerokiego kręgu odbiorców, co było szczególnie cenne w czasie pandemii i obostrzeń sanitarnych, które ograniczały możliwość organizowania działań we wcześniej praktykowanych formach, tj. z osobistym udziałem odbiorców.

Zgodnie z zalecaniami Prezesa KRUS, jednostki terenowe dokonywały analizy okoliczności i przyczyn wypadków na obszarze swojego działania a aktywności prewencyjne realizowały przede wszystkim w rejonach, gdzie tych zdarzeń było najwięcej, dostosowując ich tematykę i formę prowadzenia do specyfiki grupy odbiorców.

2. Analiza przyczyn i okoliczności wypadków oraz chorób zawodowych rolników

Zgodnie z dyspozycją art. 63 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2022 poz. 933) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego każdego roku dokonuje analizy przyczyn oraz okoliczności wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników. Podczas prowadzenia postępowania powypadkowego inspektorzy ds. prewencji przesłuchują poszkodowanego i świadków wypadku, pozyskują informacje na temat okoliczności i przebiegu zdarzenia, dokonują oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami, sprawdzają metody pracy i stan techniczny stosowanych środków produkcji; zapoznają się także z dokumentacją medyczną związaną z udzieleniem pierwszej pomocy lekarskiej oraz dokumentacją przekazaną przez organy ścigania – wszystkie te czynności prowadzone są w celu ustalenia, czy zdarzenie jest wypadkiem przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy, dlatego tak istotne jest, aby rolnicy niezwłocznie zgłaszali nieszczęśliwe zdarzenia do KRUS. Informacje uzyskane w postępowaniu powypadkowym są przetwarzane i analizowane do określania kierunków działalności prewencyjnej Kasy o zasięgu ogólnopolskim i lokalnym. Po zakończeniu postępowania powypadkowego sporządzane są protokoły powypadkowe, w których wydawane są poszkodowanym lub ich rodzinom zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku, adekwatne do określonych w postępowaniu dowodowym przyczyn wypadku.

Analiza przyczyn i okoliczności wypadków, w których zakończono postępowanie powypadkowe w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2021 r.

Postępowanie dowodowe prowadzono w sprawie 13 283 zdarzeń wypadkowych (w tym 1 195 zgłoszonych w poprzednich latach), a zakończono w 12 364 przypadkach. Analizie poddanych zostało 11 267 zdarzeń uznanych za wypadki przy pracy rolniczej w okresie sprawozdawczym.

2.1. Powierzchnia i profil gospodarstw, w których zgłoszono wypadki

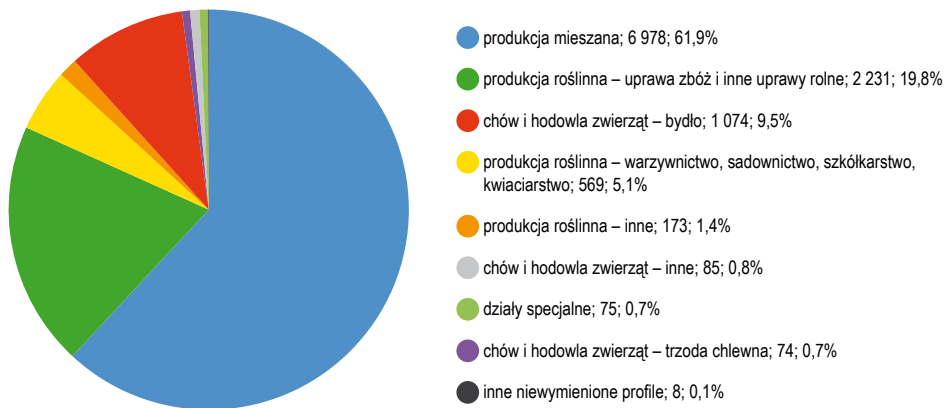
Najwięcej, bo 77% wypadków odnotowano w gospodarstwach rolnych o powierzchni nieprzekraczającej 20 ha fizycznych, w tym 25,6% w gospodarstwach od 1 do 5 ha fizycznych. Najczęściej (61,9%) odnotowane zostały w gospodarstwach rolnych o mieszanym profilu produkcji. Podobnie, jak w roku poprzednim, do znacznej liczby wypadków doszło również u rolników prowadzących gospodarstwa rolne o profilu roślinnym, w których uprawiane były zboża i inne uprawy rolne (19,8%) oraz w gospodarstwach z chowem i hodowlą bydła (9,5%).

Tabela 11. Powierzchnia gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2020–2021

Powierzchnia gospodarstwa w ha fizycznych	2020	2021	Udział w procentach:		2021–2020	2021/2020 w %
			2020	2021		
0,00–1,00	245	247	2,5%	2,2%	2	100,8%
1,01–5,00	2 396	2 881	24,5%	25,6%	485	120,2%
5,01–10,00	2 140	2 518	21,9%	22,3%	378	117,7%
10,01–15,00	1 677	1 870	17,2%	16,6%	193	111,5%
15,01–20,00	1 069	1 135	10,9%	10,1%	66	106,2%
20,01–30,00	1 103	1 258	11,3%	11,2%	155	114,1%
30,01–40,00	474	572	4,9%	5,1%	98	120,7%
40,01–50,00	255	300	2,5%	2,7%	45	117,6%
50,01–100,00	335	380	3,4%	3,3%	45	113,4%
100,01–150,00	46	71	0,5%	0,6%	25	154,3%
150,01–300,00	25	34	0,3%	0,3%	9	136,0%
>300,00	5	1	0,1%	0,0%	-4	20,0%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%	1497	115,3%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 11. Wypadki przy pracy rolniczej w 2021 roku według profilu produkcji w gospodarstwie

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 12. Profil produkcji gospodarstw, w których zgłoszono wypadki w latach 2020–2021

Profil produkcji	Liczba wypadków		Udział w %		2021–2020	2021/2020 w %
	2020	2021	2020	2021		
produkcja mieszana	5 969	6 978	61,1%	61,9%	1 009	116,9%
produkcja roślinna – zboża i inne uprawy rolne	1 946	2 231	19,9%	19,8%	285	114,6%
produkcja roślinna – warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	531	569	5,4%	5,1%	38	107,2%
produkcja roślinna – inne	168	173	1,7%	1,4%	5	103,0%
chów i hodowla zwierząt – bydło	953	1 074	9,8%	9,5%	121	112,7%
chów i hodowla zwierząt – trzoda chlewna	50	74	0,5%	0,7%	24	148,0%
chów i hodowla zwierząt – inne	65	85	0,7%	0,8%	20	130,8%
działy specjalne	77	75	0,8%	0,7%	-2	97,4%
inne niewymienione	11	8	0,1%	0,1%	-3	72,7%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%	1 497	115,3%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.2. Miejsce zdarzenia

Najczęściej do wypadków dochodziło, podobnie jak w poprzednich latach, w miejscach:

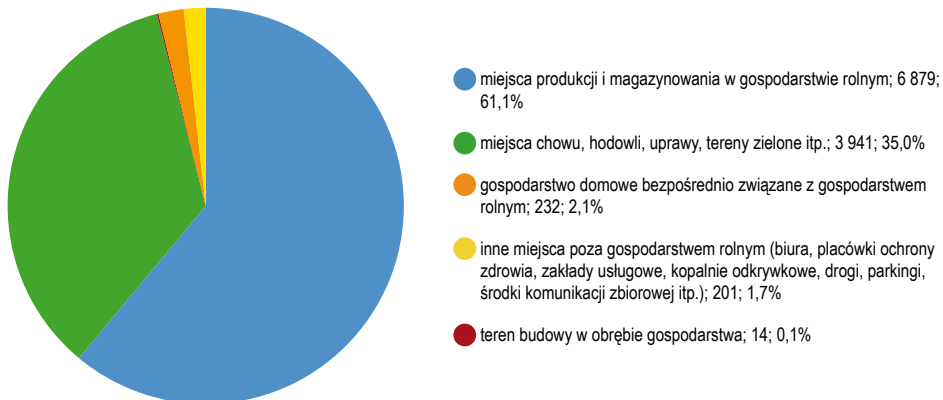
- produkcji i magazynowania płodów rolnych w gospodarstwie rolnym – 6 879 wypadków (61,1%), m.in. na podwórzu gospodarstwa (na placach manewrowych i ciągach komunikacyjnych, w ich obrębie oraz w miejscu magazynowania i składowania płodów rolnych);
- chowu, hodowli, upraw, na terenach zielonych itp. – 3 941 wypadków (35,0%), m.in. w pomieszczeniach inwentarskich i wybiegach dla zwierząt, a także na polach, łąkach, w sadach i w szklarniach.

Tabela 13. Struktura wypadków wg miejsca zdarzenia w latach 2020–2021

Miejsce zdarzenia	Liczba wypadków		Udział w %		2021–2020	2021/2020 w %
	2020	2021	2020	2021		
Miejsca produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym, w tym:	5 771	6 879	59,1%	61,1%	1 108	119,2%
miejsce przetwarzania płodów rolnych i przygotowywania paszy	125	145	1,2%	1,3%	20	116,0%
miejsce magazynowania i składowania płodów rolnych, paszy itp.	791	909	8,1%	8,1%	118	114,9%
miejsce składowania obornika, gnojowicy (w tym szamba, kanały ściekowe itp.)	35	32	0,4%	0,3%	-3	91,4%
miejsce garażowania, składowania, konserwacji i napraw maszyn, urządzeń i innych środków technicznych (np. warsztaty, wiaty, garaże, place itp.)	690	797	7,1%	7,1%	107	115,5%
podwórze, w tym place manewrowe i ciągi komunikacyjne w obrębie obejścia gospodarczego	4 036	4 890	41,3%	43,4%	854	121,2%
inne miejsce w gospodarstwie rolnym	94	106	1,0%	0,9%	12	112,8%
Miejsca chowu, hodowli, upraw, tereny zielone itp., w tym:	3 618	3 941	37,1%	35,0%	323	108,9%
miejsce hodowli – pomieszczenia inwentarskie, wybiegi dla zwierząt	2 191	2 387	22,4%	21,2%	196	108,9%
miejsce hodowli poza gospodarstwem – np. pastwiska	105	125	1,1%	1,1%	20	119,0%
miejsce upraw (pola, łąki, sady, szklarnie itp.)	1 183	1 291	12,2%	11,5%	108	109,1%
teren leśny	76	60	0,8%	0,5%	-16	78,9%
inne tereny zielone, miejsca upraw i hodowli (w tym ogrody przydomowe, stawy rybne itp.)	63	78	0,6%	0,7%	15	123,8%
Teren budowy w obrębie gospodarstwa	14	14	0,1%	0,1%	0	100,0%
Gospodarstwa domowe bezpośrednio związane z gospodarstwem rolnym	188	232	1,9%	2,1%	44	123,4%
Inne miejsca poza gospodarstwem rolnym (biura, placówki ochrony zdrowia, zakłady usługowe, kopalnie odkrywkowe, drogi, parkingi, środki komunikacji zbiorowej itp.)	179	201	1,8%	1,7%	22	112,3%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%	1 497	115,3%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 12. Wypadki przy pracy rolniczej w 2021 roku według miejsc zdarzenia

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.3. Rodzaj wykonywanej pracy

Do większości wypadków doszło podczas: prac związanych z obsługą zwierząt, np. karmienia, dojenia, zabiegów zoohigienicznych, przepędzania itp. (2 166 wypadków, tj. 19,2%); przemieszczania się po gospodarstwie bez obciążenia (2 058 wypadków, tj. 18,3%); ręcznych prac transportowych, np. chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (1 523 wypadki, tj. 13,5%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych, w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące (1 326 wypadków, tj. 11,7%).

Tabela 14. Struktura wypadków w latach 2020–2021 według rodzaju wykonywanej pracy

Rodzaj wykonywanej pracy	Liczba wypadków		Udział w %		2021–2020	2021/2020 w %
	2020	2021	2020	2021		
Przemieszczanie się bez obciążenia (do i z miejsca)	1 573	2 058	16,1%	18,3%	485	130,8%
Ręczne prace transportowe – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp.	1 163	1 523	11,9%	13,5%	360	131,0%
Transport ładunków przy pomocy taczek, wózków itp.	137	116	1,4%	1,0%	-21	84,7%
Transport mechaniczny zwierząt, płodów rolnych i środków produkcji	188	182	1,9%	1,6%	-6	96,8%
Prace na wysokości (drzewach, stogach, przymach, strychach, poddaszach, rusztowaniach itp.)	732	787	7,5%	7,0%	55	107,5%
Prace w wykopach, zbiornikach i zagłębieniach	16	6	0,2%	0,1%	-10	37,5%
Prace porządkowe w obejściu gospodarstwa	226	312	2,3%	2,7%	86	138,1%
Prace rolnicze w gospodarstwie domowym	74	86	0,8%	0,8%	12	116,2%
Konserwacja, remont, budowa i rozbiórka obiektów budowlanych	353	318	3,6%	2,8%	-35	90,1%
Obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowanie i regulacja, praca w polu, sadzie i na łące)	1 142	1 326	11,7%	11,7%	184	116,1%
Remont i naprawa maszyn i urządzeń rolniczych	555	639	5,7%	5,7%	84	115,1%
Pozyskiwanie i obróbka drewna (przygotowanie opału, materiału budowlanego itp.)	874	877	8,9%	7,8%	3	100,3%
Przygotowanie karmy dla zwierząt (parowanie, rozdrabnianie itp.)	161	189	1,6%	1,7%	28	117,4%

Obsługa zwierząt (karmienie, dojenie, zabiegi zoohigieniczne, przepędzanie itp.)	1 956	2 166	20%	19,2%	210	110,7%
Prace ręczne w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (grabiami, motykami, widłami, nożami, sektorami itp.)	269	294	2,8%	2,6%	25	109,3%
Przetwórstwo produktów rolnych (owoców, warzyw, mięsa, mleka, zbóż itp.)	38	41	0,4%	0,4%	3	107,9%
Zalotwanie spraw urzędowych, zakup środków produkcji itp.	49	53	0,5%	0,5%	4	108,2%
Inne	264	294	2,7%	2,6%	30	111,4%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%	1 497	115,3%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.4. Wypadki z udziałem maszyn i urządzeń wykorzystywanych w działalności rolniczej

Wśród zdarzeń wypadkowych odnotowanych i poddanych analizie w okresie sprawozdawczym, 4 238, tj. 37,6% wszystkich, stanowiły zdarzenia z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych, o 426 więcej niż w 2020 roku. Większość miała miejsce podczas obsługi:

- ciągników rolniczych (939 wypadków, tj. 22,2% analizowanych wypadków z udziałem maszyn i urządzeń do produkcji rolniczej);
- pozostałych maszyn, urządzeń i narzędzi (810 wypadków, tj. 19,1%);
- maszyn i urządzeń do pozyskiwania i obróbki drewna, np. pilarek łańcuchowych lub tarczowych (759 wypadków, tj. 17,9%).

Z udziałem maszyn i urządzeń najczęstsze były zdarzenia z grup:

- *pochwycenie, uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń* – 1 398 wypadków, tj. 33,0% wszystkich wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych;
- *upadek osób* – 1 187, tj. 28,0%;
- *inne zdarzenia* (pozostałe zdarzenia powodujące uszczerbek na zdrowiu, niezaliczone do grup wypadków od 02 do 12) – 531, tj. 12,5%.

Tabela 15. Struktura wypadków w latach 2020–2021 według rodzaju maszyn i urządzeń

Rodzaj maszyn/urządzeń	Liczba wypadków		Udział w %		2021–2020	2021/2020 w %
	2020	2021	2020	2021		
Ciągniki rolnicze	784	939	20,6%	22,2%	155	119,8%
Środki komunikacyjne (samochody osobowe, motocykle, rowery, środki komunikacji zbiorowej itp.)	131	148	3,4%	3,5%	17	113,0%
Środki transportowe (przyczepy, wozy konne, samochody dostawcze itp.)	528	508	13,9%	12,0%	-20	96,2%
Maszyny i narzędzia uprawowe (brony, plugi, agregaty uprawowe itp.)	119	170	3,1%	4,0%	51	142,9%
Maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania, w tym:	156	177	4%	4,2%	21	113,5%
siewniki do zboża	32	34	0,8%	0,8%	2	106,3%
sadzarki do ziemniaków	17	24	0,4%	0,6%	7	141,2%
rozzrutnik obornika	58	72	1,5%	1,7%	14	124,1%

Ciąg dalszy tabeli na następnej stronie.

Tabela 15. Struktura wypadków w latach 2020–2021 według rodzaju maszyn i urządzeń (cd.)

rozsiwacz nawozów	21	30	0,6%	0,7%	9	142,9%
inne maszyny i urządzenia do siewu, sadzenia, nawożenia i deszczowania	28	17	0,7%	0,4%	-11	60,7%
Maszyny i narzędzia do pielęgnacji roślin (do produkcji polowej, warzywniczej, sadowniczej itp.)	70	77	1,8%	1,8%	7	110,0%
Maszyny i urządzenia do ochrony roślin (w tym zaprawiania) oraz dezynfekcji (np. opryskiwacze, zaprawiarki itp.)	52	50	1,4%	1,1%	-2	96,2%
Maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów, w tym:	302	361	7,9%	8,5%	59	119,5%
kombajny zbożowe	116	131	3,1%	3,1%	15	112,9%
kombajny i inne maszyny do zbiorów okopowych	55	78	1,4%	1,8%	23	141,8%
maszyny do zbioru siana, słomy i zielonek	118	129	3,1%	3,0%	11	109,3%
inne maszyny i urządzenia do zbioru ziemiopłodów	13	23	0,3%	0,5%	10	176,9%
Maszyny i urządzenia omlotowe, suszarnie i urządzenia pomocnicze	15	37	0,4%	0,9%	22	246,7%
Maszyny i urządzenia do czyszczenia, sortowania ziemiopłodów i owoców	22	23	0,6%	0,5%	1	104,5%
Maszyny i urządzenia do przetwórstwa paszowego (śrutowniki, mieszalniki itp.)	67	79	1,8%	1,9%	12	117,9%
Maszyny oraz urządzenia do chowu i hodowli zwierząt (do zadawania pasz, usuwania obornika, pielęgnacji zwierząt itp.)	93	100	2,4%	2,4%	7	107,5%
Maszyny, urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna:	742	759	19,5%	17,9%	17	102,3%
pilarki tarczowe	402	382	10,5%	9,0%	-20	95,0%
pilarki łańcuchowe	235	259	6,2%	6,1%	24	110,2%
inne urządzenia do pozyskiwania i obróbki drewna	105	118	2,8%	2,8%	13	112,4%
Pozostałe maszyny, urządzenia i narzędzia, w tym:	731	810	19,2%	19,1%	79	110,8%
elektronarzędzia ręczne	265	298	7,0%	7,0%	33	112,5%
inne maszyny, urządzenia i narzędzia	466	512	12,2%	12,1%	46	109,9%
Ogółem:	3 812	4 238	100%	100%	426	111,2%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.5. Wypadki według pory dnia, dni tygodnia

Od wielu lat struktura wypadków wg dni tygodnia i pór dnia jest podobna. Nadal największa liczba wypadków odnotowywana jest w soboty i poniedziałki, w godz. 12⁰⁰–18⁰⁰.

Tabela 16. Wypadki w latach 2020–2021 według pory dnia

Pora dnia	Liczba wypadków		Udział w %	
	2020	2021	2020	2021
rankiem (06.01 do 12.00)	3 492	4 027	35,7%	35,7%
po południu (12.01 do 18.00)	4 864	5 546	49,8%	49,2%
wieczorem (18.01 do 24.00)	1 191	1 417	12,2%	12,6%
nocą (00.01 do 6.00)	223	277	2,3%	2,5%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 17. Wypadki według dni tygodnia

Dzień tygodnia	Liczba wypadków		Udział w %	
	2020	2021	2020	2021
poniedziałek	1 634	1 853	16,7%	16,4%
wtorek	1 380	1 605	14,1%	14,2%
środa	1 414	1 676	14,5%	14,9%
czwartek	1 426	1 664	14,6%	14,8%
piątek	1 489	1 678	15,2%	14,9%
sobota	1 650	1 867	16,9%	16,6%
niedziela	777	924	8,0%	8,2%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

2.6. Przyczyny wypadków

Tabela 18. Przyczyny wypadków w latach 2020–2021 według kategorii

Kategoria przyczyn	Liczba wypadków		Udział w %		2021–2020	2021/2020 w %
	2020	2021	2020	2021		
Ludzkie:	5 653	6 346	57,9%	56,3%	693	112,3%
niewłaściwe postępowanie rolnika	1 993	2 301	20,4%	20,4%	308	115,5%
niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami	1 220	1 441	12,5%	12,8%	221	118,1%
stan psychofizyczny rolnika, niezapewniający bezpiecznego wykonywania pracy	467	576	4,8%	5,1%	109	123,3%
nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających	1 217	1 340	12,5%	11,9%	123	110,1%
niewłaściwe zachowanie rolnika	756	688	7,7%	6,1%	-68	91,0%
Organizacyjne	1 031	1 046	10,6%	9,3%	15	101,5%
Techniczne:	2 317	3 016	23,7%	26,8%	699	130,2%
niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi	356	394	3,6%	3,5%	38	110,7%
niewłaściwy stan obiektów budowlanych	385	463	3,9%	4,1%	78	120,3%
niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. w gospodarstwie rolnym	1 213	1 790	12,4%	15,9%	577	147,6%
niewłaściwy stan techniczny drabin, podestów, rusztowań i innych urządzeń pomocniczych wykorzystywanych w gospodarstwie rolnym	265	250	2,7%	2,2%	-15	94,3%
niewłaściwy stan ciągów komunikacyjnych (dróg, chodników itp.) oraz obiektów budowlanych poza gospodarstwem rolnym	70	94	0,7%	0,8%	24	134,3%
pozostałe nieprawidłowości techniczne	28	25	0,4%	0,3%	-3	89,3%
Inne przyczyny	769	859	7,8%	7,6%	90	111,7%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%	1 497	115,3%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do większości wypadków doszło z przyczyn ludzkich – 6 346, tj. 56,3% wszystkich poddanych analizie w okresie sprawozdawczym:

- niewłaściwe postępowanie rolnika (2 301 wypadków, tj. 20,4%), w tym m.in.: niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia (736 ze wszystkich wypadków, tj. 6,5%);

- niewłaściwe posługiwanie się maszynami, urządzeniami i narzędziami (1 441 wypadków, tj. 12,8%), w tym m.in.: niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy (528 wypadków, tj. 4,7%);
 - nieużywanie ochron pracy i urządzeń zabezpieczających – 1 340 wypadków, tj. 11,9%, w tym nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego (952 wypadki, tj. 8,4%);
- a także z przyczyn technicznych – 3 016 wypadków, tj. 26,8%:
- niewłaściwy stan podwórza, ciągów komunikacyjnych, placów manewrowych itp. (1 790 wypadków, tj. 15,9%);
 - niewłaściwy stan obiektów budowlanych (463 wypadki, tj. 4,1%);
 - niewłaściwy stan maszyn, urządzeń i narzędzi (394 wypadki, tj. 3,5%).

Tabela 19. Najczęstsze przyczyny wypadków w latach 2020–2021

Kategoria przyczyn	Liczba przyczyn		Udział w %	
	2020	2021	2020	2021
zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie)	1 146	1 726	11,7%	15,3%
nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego	861	952	8,8%	8,4%
niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia	672	736	6,9%	6,5%
narowistość i agresja zwierząt, niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.)	525	581	5,4%	5,2%
niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych	467	577	4,8%	5,1%
niewłaściwe uchwycenie, trzymanie, narzędzi, środków i przedmiotów pracy	478	528	4,9%	4,7%
niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności	473	405	4,8%	3,6%
wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.	277	360	2,8%	3,2%
nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.	300	359	3,1%	3,2%
niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości	251	297	2,6%	2,6%
niewłaściwe tempo pracy, pośpiech	226	283	2,3%	2,5%
niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.)	190	235	1,9%	2,1%
brak ubrania i obuwia roboczego	185	188	1,9%	1,7%
nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerwy na odpoczynek, wymuszona postawa	145	177	1,5%	1,6%
nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.)	170	171	1,7%	1,5%
przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia	140	160	1,4%	1,4%
pozostałe	3 264	3 532	33,5%	31,4%
Ogółem:	9 770	11 267	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Przyczyny wypadków w 2021 roku, w porównaniu do 2020 roku, nie uległy istotnym zmianom. Najczęstszymi były: zły stan nawierzchni, nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego, niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia, narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji,

porodu, zapalenia wymion itp.) oraz niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy. Zmniejszyła się liczba wypadków, których przyczyną była niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności.

2.7. Grupy wypadkowe

Od wielu lat struktura grup zdarzeń wypadkowych odnotowanych przez KRUS jest taka sama. Najwięcej wypadków odnotowano w grupie *upadek osób* (5 545 wypadków, tj. 49,2%). Kolejne liczne grupy wypadkowe to: *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (1 400 wypadków, tj. 12,4%); *uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta* (1 346, tj. 11,9%); *inne zdarzenia* (1 116, tj. 9,9%); *upadek przedmiotów* (657, tj. 5,8%), a także *zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami* (539, tj. 4,8%).

W porównaniu do 2020 roku zwiększyła się liczba wypadków w prawie wszystkich kategoriach zdarzeń. Największy wzrost wypadków odnotowano w grupach: *upadek osób* (o 1 038 wypadków, tj. 23%); *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (o 153, tj. 12,3%); *uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta* (o 98, tj. 7,9%). Szczegóły znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 20. Struktura wypadków w latach 2020–2021, według grup zdarzeń

Symbol grupy	Grupa wypadkowa	Liczba wypadków		różnica wypadków 2021–2020	udział w % 2021/2020	Udział w wypadkach ogółem w %	
		2020	2021			2020	2021
02	upadek osób	4 507	5 545	1 038	123,0%	46,1%	49,2%
03	upadek przedmiotów	554	657	103	118,6%	5,7%	5,8%
04	zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami	503	539	36	107,2%	5,1%	4,8%
05	uderzenie i przygnięcie przez przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie	193	215	22	111,4%	2,0%	1,9%
06	przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu	138	166	28	120,3%	1,4%	1,5%
07	pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	1 247	1 400	153	112,3%	12,8%	12,4%
08	uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta	1 248	1 346	98	107,9%	12,8%	11,9%
09	pożar, wybuch, działanie sił przyrody	67	85	18	126,9%	0,7%	0,8%
10	działanie skrajnych temperatur	80	61	-19	76,3%	0,8%	0,5%
11	działania materiałów szkodliwych	15	18	3	120,0%	0,2%	0,2%
12	nagle zachorowania	83	119	36	143,4%	0,8%	1,1%
13	inne zdarzenia	1 135	1 116	-19	98,3%	11,6%	9,9%
Ogółem:		9 770	11 267	1 497	115,3%	100%	100%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Okoliczności i przyczyny wypadków w grupach wypadkowych

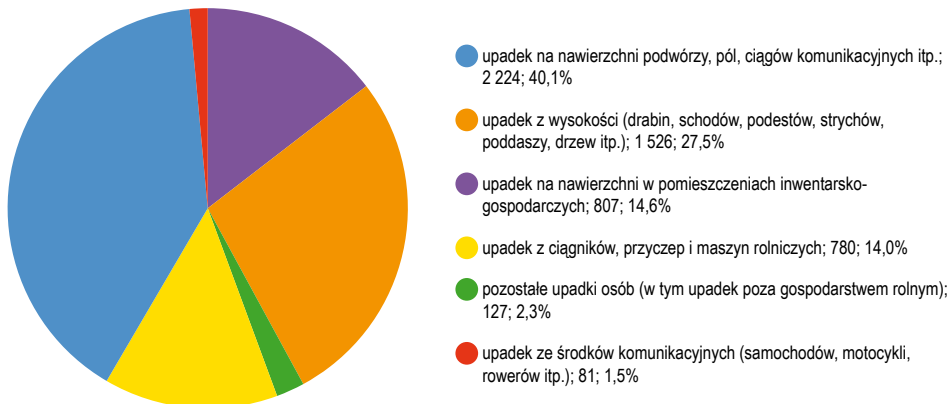
(w kolejności od najliczniejszej grupy do najmniej licznej)

Grupa 2 – upadek osób

W okresie sprawozdawczym odnotowano 5 545 wypadków w grupie *upadek osób*, co stanowiło 49,2% wszystkich zdarzeń zakończonych uznaniem za wypadek przy pracy rolniczej w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z 20.12.1990 r. (Dz. U. 2022 poz. 933). Struktura *upadków osób* przedstawia się następująco:

- na nawierzchni podwórzy, pól, ciągów komunikacyjnych (2 224 wypadki);
- z wysokości, tj. drabin, schodów, podestów, strychów, poddaszy, drzew (1 526 wypadków);
- na nawierzchni w pomieszczeniach inwentarsko-gospodarczych (807 wypadków);
- z ciągników, przyczep i maszyn rolniczych (780 wypadków);
- pozostałe upadki osób (127 wypadków);
- ze środków komunikacyjnych, w tym samochodów, motocykli, rowerów (81 wypadków).

Wykres 13. Struktura wypadków w grupie 02

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do *upadków osób* dochodziło najczęściej podczas przemieszczania się bez obciążenia (1 739 wypadków, tj. 31,4%); ręcznych prac transportowych (1 165 wypadków, tj. 21,0%); prac na wysokości: drzewach, schodach, drabinach, poddaszach, strychach (748 wypadków, tj. 13,5%) oraz obsługi zwierząt (664 wypadków, tj. 12,0%).

Przyczyną wypadków z tej grupy były m.in.:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 1 567;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 761;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 300;

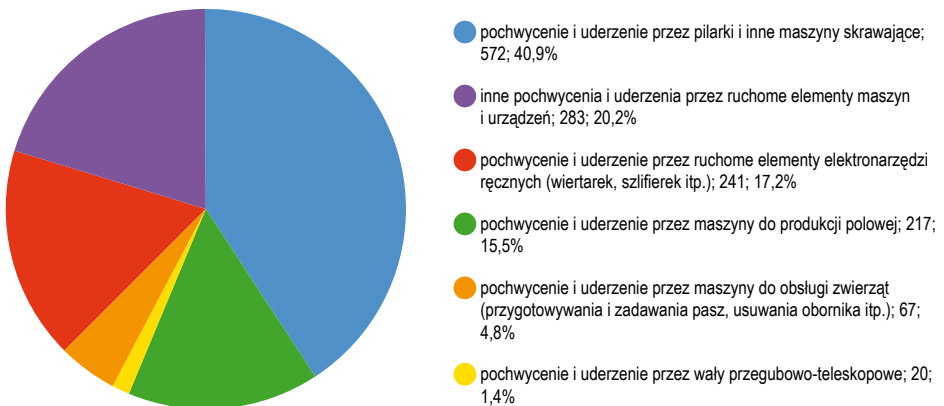
- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości – 277;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 245;
- nieprawidłowo skonstruowane drabiny (np. brak zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, zły rozstaw szczebli itp.) – 182;
- niewłaściwe tempo pracy, pośpiech – 179;
- brak ubrania i obuwia roboczego – 142;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 102 wypadki.

Grupa 7 – *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń*

Odnotowano 1 400 wypadków przy pracy rolniczej w tej grupie. Stanowiły one 12,4% wszystkich analizowanych w okresie sprawozdawczym. Najwięcej pochwyceń i uderzeń przez części ruchome maszyn i urządzeń nastąpiło podczas pracy z:

- pilarkami i innymi maszynami skrawającymi (572 wypadki);
- inne (283 wypadki);
- elektronarzędziami ręcznymi, np. wiertarkami, szlifierkami (241 wypadków);
- maszynami do produkcji polowej (217 wypadków);
- maszynami do obsługi zwierząt, w tym wykorzystywanymi do przygotowywania i zadawania pasz, usuwania obornika itp. (67 wypadków);
- wałami przegubowo-teleskopowymi (20 wypadków).

Wykres 14. Struktura wypadków w grupie 07

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Do większości zdarzeń dochodziło podczas pozyskiwania i obróbki drewna (542 wypadki, tj. 38,7%); obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (344 wypadki, tj. 24,6%); remontu i napraw maszyn rolniczych (207 wypadków, tj. 14,8%) oraz konserwacji, remontu, budowy i rozbiórki obiektów budowlanych (85 wypadków, tj. 6,1%).

Przyczynami tych wypadków były:

- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 354 wypadki;

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 214 wypadków;
- brak lub niewłaściwe osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn i urządzeń rolniczych – 144 wypadki;
- wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (np. niewyłączenie maszyny lub zasilania) – 86 wypadków,
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 73 wypadki.

Grupa 8 – uderzenie, przysgnięcie i pogryzienie przez zwierzęta

Analizie poddano 1 346 wypadków odnotowanych w tej grupie, co stanowi 11,9% zdarzeń w okresie sprawozdawczym. Większość z nich (1 266 wypadków, tj. 94,1%) odnotowano podczas codziennej obsługi zwierząt – zadawania karmy, udoju, zabiegów zoohigienicznych, czyszczenia pomieszczeń inwentarskich w obecności zwierząt oraz przepędzania lub załadunku zwierząt na środki transportu. Przyczyną tych zdarzeń były:

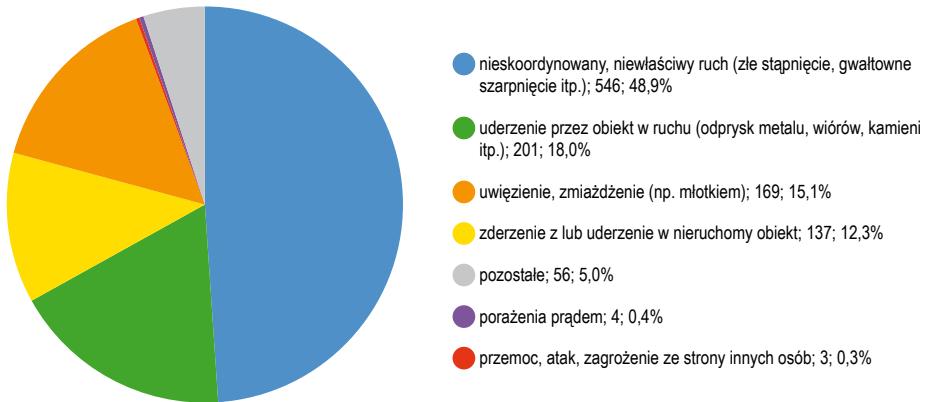
- narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.) – 489 wypadków;
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych – 452 wypadki;
- niezapewnienie zwierzętom dobrostanu (nadmierne zagęszczenie, brak dostępu do paszy, wody i wybiegów) i wynikające z tego reakcje zwierząt – 79 wypadków;
- nieznajomością zachowań zwierząt (behawiorystyki) – 67 wypadków;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp. – 40 wypadków.

Grupa 13 – inne zdarzenia

Do tej grupy zaklasyfikowano 1 116 zdarzeń, co stanowiło 9,9% wszystkich wypadków poddanych analizie. Wśród nich wyodrębniono:

- 546 przypadków nieskoordynowanego, niewłaściwego ruchu (złego stąpnienia, gwałtownego szarpnięcia);
- 201 przypadków uderzeń przez obiekt w ruchu (odprysk metalu, wiór, kamień itp.);
- 169 przypadków uwięzień, zmiżdżeń (np. młotkiem);
- 137 przypadków zderzenia z lub uderzenia w nieruchomy obiekt;
- 4 przypadki porażenia prądem;
- 3 przypadki przemocy, ataku, zagrożenia ze strony innych osób.

Wykres 15. Struktura wypadków w grupie 13

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki te odnotowane były najczęściej podczas: eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (220 wypadków, tj. 19,7%), przemieszczania się po gospodarstwie bez żadnego obciążenia (184 wypadki, tj. 16,5%), ręcznych prac transportowych (134 wypadki, tj. 12,0%), obsługi zwierząt (133 wypadki, tj. 11,9%).

Przyczyny tych zdarzeń to:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie) – 106 wypadków;
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego – 105 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 78 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie, narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 64 wypadki;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) – 60 wypadków;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp. – 53 wypadki;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 53 wypadki.

Grupa 3 – upadek przedmiotów

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 657 wypadków w ramach tej grupy – stanowiły one 5,8% wszystkich analizowanych zdarzeń. Dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (224 wypadki, tj. 34,1%), remontów i napraw maszyn i urządzeń rolniczych (103 wypadki, tj. 15,7%), ręcznych prac transportowych (87 wypadków, tj. 13,2%) oraz pozyskiwania i obróbki drewna (60 wypadków tj. 9,1%).

Przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 89 wypadków;

- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 61 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn, urządzeń i narzędzi podczas postoju i w ruchu – 56 wypadków;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 43 wypadki.

Grupa 4 – zetknięcie z ostrymi narzędziami ręcznymi i innymi ostrymi przedmiotami

W okresie sprawozdawczym odnotowano 539 wypadków z tej grupy (4,8% analizowanych). Do zetknięcia z ostrymi narzędziami ręcznymi i ostrymi przedmiotami dochodziło podczas pozyskiwania i obróbki drewna w gospodarstwie (164 wypadki, tj. 30,4%); prac ręcznych, w tym z prostymi narzędziami (72 wypadki, tj. 13,4%); remontu i naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (69 wypadków, tj. 12,8%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (43 wypadki, tj. 8,0%).

Najczęstsze przyczyny tych wypadków to:

- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 109 wypadków;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 102 wypadki;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) – 56 wypadków;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności – 30 wypadków.

Grupa 5 – uderzenie, przignięcie przez materiały transportowane mechanicznie lub ręcznie

W tej grupie odnotowano 215 wypadków (1,9%). Najczęściej dochodziło do nich podczas ręcznych prac transportowych (48 wypadków, tj. 22,3%); obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (45 wypadków, tj. 20,9%); transportu mechanicznego zwierząt, płodów rolnych i środków produkcji (20 wypadków, tj. 9,3%) oraz przy remoncie i naprawach maszyn i urządzeń rolniczych (20 wypadków, tj. 9,3%).

Przyczyną tych wypadków było:

- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia – 24 wypadki;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy – 19 wypadków;
- wykonywanie pracy w niepełnej obsadzie osobowej – 18 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.) – 15 wypadków.

Grupa 6 – przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu

Do wypadków z tej grupy zakwalifikowano 166 zdarzeń (1,5%). Najczęściej dochodziło do nich podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (50 wypadków; 30,1%); załatwiania spraw urzędowych, zakupu środków produkcji itp. (30 zdarzeń, tj. 18,1%); przemieszczania się bez obciążenia (do i z miejsca) – 23 wypadki (13,9%).

Najczęściej do wypadków dochodziło poza siedliskiem gospodarstwa rolnego, m.in. na drogach, polach, parkingach, w środkach komunikacji zbiorowej itp. oraz miejscach produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym.

Przyczyną tych wypadków było:

- nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym przez innych użytkowników – 45 wypadków;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych – 19 wypadków;
- nieprzestrzeganie prawa o ruchu drogowym – 16 wypadków;
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn i urządzeń oraz narzędzi podczas postoju i w ruchu – 16 wypadków;
- przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia – 10 wypadków;
- pod wpływem alkoholu lub środków odurzających lub substancji psychotropowych lub innych o podobnym działaniu – 5 wypadków;
- zachowanie rolnika spowodowane zaskoczeniem niespodziewanym zdarzeniem – 5 wypadków.

Grupa 12 – nagłe zachorowania

Zakończono postępowanie dowodowe w sprawie 119 wypadków (1,1% przeanalizowanych) do których doszło w miejscach produkcji i magazynowania w gospodarstwie rolnym; miejscach chowu, hodowli, uprawy, terenach zielonych itp., podczas ręcznych prac transportowych – chodzenie z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (42 wypadki, tj. 35,3%), przy obsłudze i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowaniu i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 14 zdarzeń, tj. 11,8 %, przy obsłudze zwierząt (11 wypadków, 9,2%) oraz przy pracach ręcznych w gospodarstwie rolnym, w tym z narzędziami prostymi (grabiami, motykami, widłami, nożami, sekatorami itp.) – 10 wypadków, tj. 8,4%. W zdecydowanej większości wypadków ich przyczyną był nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa jak również nagłe zachorowanie, niedyspozycja fizyczna, choroba samoistna.

Grupa 9 – pożar wybuch, działanie sił przyrody

W tej grupie odnotowano ogółem 85 zdarzeń (0,8% przeanalizowanych). Do wypadków dochodziło w trakcie obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowania i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 12 zdarzeń, co stanowi 14,1%; przy przemieszczaniu się bez obciążenia (do i z miejsca) – 12 wypadków (14,1%); podczas remontu oraz naprawy maszyn i urządzeń rolniczych (11 wypadków; 12,9%), przy pracach porządkowych w obejściu gospodarstwa – 8 zdarzeń, tj. 9,4% oraz ręcznych pracach transportowych – chodzeniu z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (7 wypadków; 8,2%). Do większości tych zdarzeń doszło w miejscu produkcji i magazynowania płodów rolnych chowu i hodowli zwierząt, upraw i na terenach zielonych. Głównymi przyczynami wypadków było działanie sił przyrody (np. opady atmosferyczne, wichury,

burze itp.), zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem, wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia, zły stan techniczny spowodowany brakiem napraw i konserwacji albo niewłaściwą eksploatacją maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych.

Grupa 10 – działanie skrajnych temperatur

Do wypadków z tej grupy zaklasyfikowano 61 zdarzeń (0,5% ogółu wypadków). Miały one miejsce podczas przygotowywania karmy dla zwierząt (parowania, rozdrabniania itp.) – 22 wypadki, tj. 36,1%, ręcznych prac transportowych – chodzenia z przenoszeniem w rękach, na barku itp. (12 wypadków; tj. 19,7%) oraz obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (w tym agregowaniu i regulacji, pracy w polu, sadzie i na łące) – 7 wypadków (11,5%). Do wypadków dochodziło w miejscu produkcji i magazynowania, chowu i hodowli zwierząt, uprawy i na terenach zielonych itp., a także w gospodarstwach domowych.

Grupa 11 – działanie materiałów szkodliwych

W tej grupie odnotowano 18 wypadków, co stanowi 0,2% ogółu wypadków. Do wypadków dochodziło najczęściej w miejscach produkcji i magazynowania, chowu i hodowli zwierząt, upraw, na terenach zielonych itp. podczas obsługi i eksploatacji maszyn i urządzeń rolniczych (6 wypadków, 33,3%), przy remoncie i naprawie maszyn i urządzeń rolniczych (4 wypadki; 22,2%) oraz konserwacji, remoncie, budowie i rozbiórce obiektów budowlanych (3 wypadki; 16,7%) i obsłudze zwierząt (2 wypadki; 11,1%). Najczęstszą przyczyną tych zdarzeń było nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochrona głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.) oraz zły stan techniczny spowodowany brakiem napraw i konserwacji albo niewłaściwą eksploatacją maszyn, urządzeń i narzędzi rolniczych.

Zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych na podstawie dokumentacji zdjęciowej z oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami przy pracy rolniczej:

- nierówne, nieuprzątnięte, zanieczyszczone pomiotem ptasim ciągi komunikacyjne w obejściu

- nieutwardzona, błotnista, śliska nawierzchnia podwórzy, brak odprowadzenia wód opadowych

- śliska i nierówna nawierzchnia ciągów komunikacyjnych na podwórzu gospodarstwa

- strome, nieprawidłowo skonstruowane schody bez poręczy i barierek

- progi i różnice wysokości nawierzchni w wejściach do budynków gospodarskich

- nieprawidłowe drabiny: wyeksploatowane, bez zabezpieczeń przed przechyłem i osunięciem, krótkie, nieprawidłowo skonstruowane i ustawione

- niewłaściwe, zanieczyszczone, zużyte obuwie robocze

- brak barierek i zabezpieczeń przed upadkiem ze strychów i poddaszy wokół otworów w sufitach

- nieprawidłowo skonstruowane stanowiska dla zwierząt, brak zabezpieczenia kanałów gnojowych

- ciasnota w pomieszczeniach inwentarskich, konstrukcja stanowisk dla zwierząt uniemożliwiająca zadawanie karmy i pojenie bez wchodzenia do kojca

- brak osłon i zabezpieczeń elementów ruchomych maszyn i urządzeń

- bałagan w miejscu pracy, użytkowanie krajowego nieposiadających żadnych zabezpieczeń i osłon elementów ruchomych

- zły stan techniczny ciągników i maszyn rolniczych – brak właściwych schodów i podestów do wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych

- brak podpór i zabezpieczeń przed niekontrolowanym przesunięciem maszyn rolniczych

3. Dobrowolne, nieodpłatne szkolenia i instruktaże dla ubezpieczonych, w zakresie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

W 2021 roku oddziały regionalne i placówki terenowe KRUS przeprowadziły ogółem 2 812 szkoleń, pogadanek, spotkań szkoleniowych i konferencji z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym dla 59 974 osób. Tego typu działania są podstawową formą upowszechniania zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym. Podczas szkoleń rolników i osób związanych ze środowiskiem wiejskim, specjaliści ds. prewencji wypadkowej z KRUS zachęcają ich do zapoznania się z zasadami bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym, a także wskazują najczęstsze zagrożenia wypadkowe. Takie osobiste spotkania są okazją do przekazania informacji, a także szansą na aktywny udział słuchaczy w dyskusji na te tematy. Rozmowa z mieszkańcami wsi o bezpieczeństwie pracy sprzyja przyswajaniu i zinternalizowaniu treści popularyzowanych przez Kasę.

Odbiorcami szkoleniowych działań prewencyjnych są osoby ubezpieczone w KRUS (również pomocnicy rolników), rodziny rolników, sołtysi, uczniowie szkół rolniczych, osoby związane ze środowiskiem wiejskim, a także dzieci i młodzież szkolna z terenów wiejskich. Specyfika grupy uczestników, profil produkcji rolniczej

na danym terenie, a także analiza przyczyn i okoliczności wypadków na danym obszarze uwzględniane są podczas przygotowywania tematyki i konspektów poszczególnych szkoleń; czynniki te wpływają również na dobór środków przekazu, metod pracy i czasu trwania spotkania. Wiele ze spotkań urozmaicano np. konkursami i pokazami bezpiecznej pracy oraz ratownictwa przedlekarskiego. Wykorzystywano również materiały, takie jak prezentacje, filmy, roll-upy, które ułatwiały odbiorcom zapamiętywanie wiedzy i odniesienie do konkretnych sytuacji we własnym gospodarstwie rolnym.

Szczególną formą popularyzowania *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz dobrych praktyk związanych z pracą rolnika, a także wiedzy o zagrożeniach wypadkowych były konferencje poświęcone bezpieczeństwu pracy rolniczej. Udział w nich brali rolnicy oraz przedstawiciele władz samorządowych i innych instytucji związanych z rolnictwem.

Wyjątkową grupą adresatów spotkań szkoleniowych (pogadank) były dzieci i młodzież z terenów wiejskich, którzy narażeni są przede wszystkim na zagrożenia związane z przebywaniem na terenie gospodarstwa i w jego otoczeniu, jak również na te związane z pomocą rodzicom w codziennych obowiązkach. Zapoznawano najmłodszych z *Wykazem czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Formy przekazu dostosowywano do wieku uczestników, a urozmaiceniem spotkań były gry i zabawy, dyskusje, pokazy, projekcje filmów prewencyjnych.

Roll-upy wykorzystywane podczas szkoleń i innych działań prewencyjnych

W **prezentacjach szkoleniowych** opracowanych na szkolenia wykorzystywano zdjęcia wykonane podczas oględzin miejsc i przedmiotów związanych z wypadkami, obrazujące konkretne zagrożenia, które były przyczyną wystąpienia nieszczęśliwego zdarzenia. Ich analiza podczas szkoleń pozwalała urealnić i zrozumieć prawdopodobieństwo wystąpienia wypadku, a także powiązać z konkretnymi okolicznościami i zachowaniami osób wykonujących pracę. W ten sposób budowano wśród mieszkańców wsi przeświadczenie, że wypadki nie są dziełem przypadku, a dzięki wyeliminowaniu konkretnych zagrożeń można uniknąć dotkliwych w skutkach zdarzeń. Na zakończenie szkoleń uczestnikom przekazywano materiały popularyzatorskie (ulotki i broszury), zawierające szereg praktycznych informacji na temat sposobów podnoszenia poziomu bezpieczeństwa pracy.

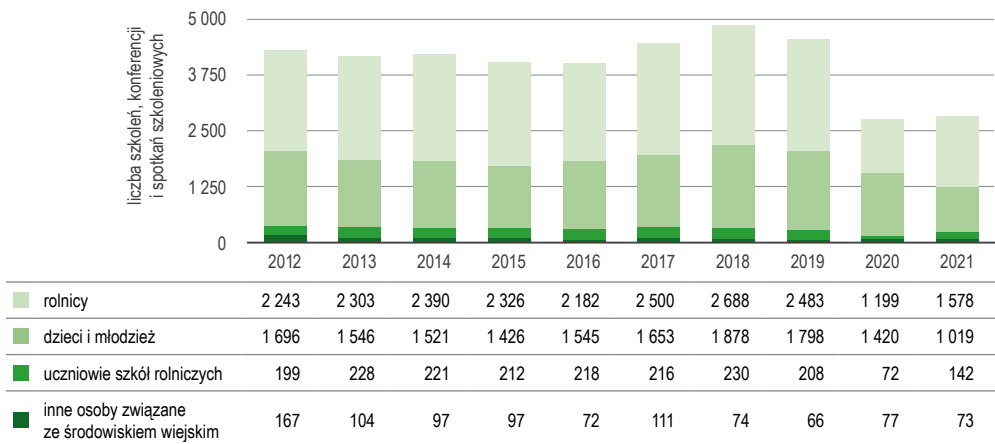
Szkolenia organizowane były w pobliżu miejsc zamieszkania rolników, przede wszystkim w miejscowościach, w których wystąpiła duża liczba wypadków: w świetlicach wiejskich, siedzibach instytucji związanych z rolnictwem np. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkach Doradztwa Rolniczego, a także Państwowej Inspekcji Pracy, w szkołach, jak również na terenie indywidualnych gospodarstw rolnych.

Tabela 21. Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez Oddziały Regionalne KRUS w latach 2012–2021

Wyszczególnienie	Rok									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych	4 305	4 181	4 229	4 061	4 017	4 480	4 870	4 635	2 768	2 812
Liczba uczestników	156 496	145 388	148 291	140 743	148 565	157 220	194 014	167 675	116 591	59 974

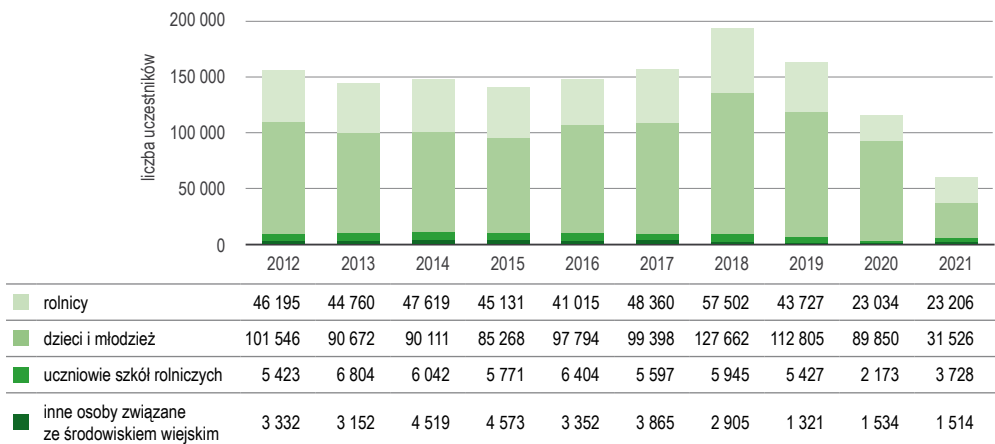
Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 16. Szkolenia, konferencje i spotkania szkoleniowe z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 17. Uczestnicy szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Czynnikami, które spowodowały spadek liczby osób uczestniczących w szkoleniach były wymiana pokoleniowa na wsi, coraz częstsze korzystanie przez młodych rolników z dostępnej w Internecie wiedzy na tematy związane z bezpieczeństwem i produkcją rolniczą, a przede wszystkim pandemia koronawirusa i obostrzenia z nią związane, a także strach przed spotkaniami w większej grupie ludzi. W reakcji na ten stan rzeczy jednostki terenowe KRUS podjęły działania mające na celu zachęcić rolników do poszerzania swojej wiedzy z obszaru bezpieczeństwa pracy, czego przykładem może być praktyka wysyłania imiennych zaproszeń na szkolenia do osób, które w przeszłości zgłosiły wypadek przy pracy rolniczej. Za pośrednictwem poczty, przekazywano również rolnikom materiały szkoleniowe do samodzielnego zapoznania się, a także zindywidualizowane zalecenia prewencyjne dotyczące zdarzeń wypadkowych, którym adresaci w przeszłości ulegli.

Tematyka szkoleń opracowywana była na podstawie wniosków z analizy przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy rolników oraz rolniczych chorób zawodowych, które wystąpiły na danym terenie w roku poprzednim. Podczas szkoleń upowszechniano uaktualnione w 2020 roku *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz omawiano zagrożenia związane z upadkami osób, uderzeniami, przygnieceniami, pogryzieniami przez zwierzęta, pochwyceniami i uderzeniami przez części ruchome maszyn i urządzeń, innymi zdarzeniami dominującymi wśród zgłoszonych wypadków, a także z zapobieganiem chorobom zawodowym: zakaźnym (przede wszystkim boreliozie i odkleszczowemu zapaleniu mózgu) oraz chorobom układu ruchu. Podczas planowania szkoleń brano również pod uwagę profil produkcji dominujący na danym obszarze, uzupełniając poruszane zagadnienia np. o kwestie związane z bezpiecznym prowadzeniem produkcji sadowniczej.

Tematyka najczęściej poruszana podczas szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych:

- zagrożenia zdrowia i życia rolników;
- zasady bezpiecznej pracy z maszynami i urządzeniami rolniczymi;
- zasady bezpiecznej pracy przy obsłudze zwierząt;
- bezpieczeństwo podczas transportu rolniczego;
- bezpieczeństwo pracy na wysokości, w zagłębieniach i zbiornikach;
- zasady bezpiecznej pracy ze środkami chemicznymi;
- bezpieczne użytkowanie instalacji i urządzeń elektrycznych;
- profilaktyka uzależnień, zdrowy styl życia i właściwa organizacja pracy;
- zapobieganie chorobom odzwierzęcym;
- udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach;
- podstawowe informacje na temat działania Kasy Rolniczego Ubezpieczenia

Społecznego oraz zagadnienia związane z ubezpieczeniem społecznym rolników.

Podczas szkoleń poruszano również inne tematy, np. bezpieczne pozyskiwanie drewna na potrzeby gospodarstwa rolnego (prezentowano zasady bezpiecznego posługiwania się pilarkami tarczowymi i łańcuchowymi oraz elektronarzędziami, zachęcano do stosowania ochron pracy, np. odzieży, przyłbic, okularów ochronnych, ochronników słuchu, kasków), promowano wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i wyróżnieniem targowym Prezesa Kasy *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*.

OR KRUS w Rzeszowie – szkolenie on-line dla rolników

OR KRUS we Wrocławiu – szkolenie dla rolników w Jordanowie Śląskim

OR KRUS w Częstochowie – szkolenie dla dzieci ze Szkoły Podstawowej w Górkach Śląskich

OR KRUS w Białymstoku – szkolenie dla dzieci w Szkole Podstawowej w Kaletniku

OR KRUS w Krakowie – uczestnicy spotkania szkoleniowego podczas półkolonii

OR KRUS w Łodzi – szkolenie dla dzieci podczas półkolonii w Podkońskiej Woli

OR KRUS we Wrocławiu – szkolenie dla młodzieży z Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego I. Witosa

OR KRUS w Białymstoku – szkolenie w Szkole Rolniczej w Bielsku Podlaskim

Kurs e-learningowy dla dzieci

pt. *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*

Od 2019 roku Kasa propaguje wśród najmłodszych mieszkańców wsi nowoczesną metodę szkolenia dzieci, tj. kurs e-learningowy pt. *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*, który w przystępnej formie przybliży dzieciom zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych oraz uczy je prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia. W celu jego popularyzowania w 2021 roku przeprowadzono kolejną – trzecią edycję losowania hulajnóg, adresowaną do dzieci urodzonych w latach 2007–2015, których przynajmniej jeden z rodziców lub opiekun prawny podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie przyjmowania zgłoszeń. Przedsięwzięcie to rozpowszechniono wśród najmłodszych mieszkańców wsi poprzez stronę internetową i FB Kasy, OR KRUS oraz Wojewódzkich Kuratorów Oświaty. Nagrody rozlosowano wśród dzieci, które rozwiązały kurs i przesyłały do KRUS potwierdzające ten fakt certyfikaty wraz z formularzami zgłoszeniowymi.

Plakat konkursowy zachęcający do udziału w losowaniu hulajnóg wśród dzieci, które ukończyły kurs e-learningowy *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*

Od momentu ogłoszenia zaproszenia do udziału w kursie zarejestrowano ponad 15 tys. osób, a swoje zgłoszenia do losowania przesyłało 2 306 dzieci, spośród których Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik wylosowała sto osób, które otrzymały hulajnogi. Listę laureatów zamieszczono na stronie internetowej Kasy, a hulajnogi przekazano laureatom za pośrednictwem OR KRUS.

Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik losuje zwycięskie zgłoszenia dzieci, które otrzymają hulajnogi.

Podczas szkoleń i innych spotkań z rolnikami stosowano szereg materiałów edukacyjnych. W 2021 roku były to:

- kalendarze dla rolników na 2022 rok;
- broszury *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*;
- puzzle obrazujące prace zawarte w *Wykazie czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*;
- gry pamięciowe *Bezpieczny Krusik*;
- gry karciane dla dzieci *Mądry Krusik*;
- rodzinne gry prewencyjne *BEZPIECZNIE Z KRUSŁAWEM*;
- plakaty i roll-upy o tematyce prewencyjnej.

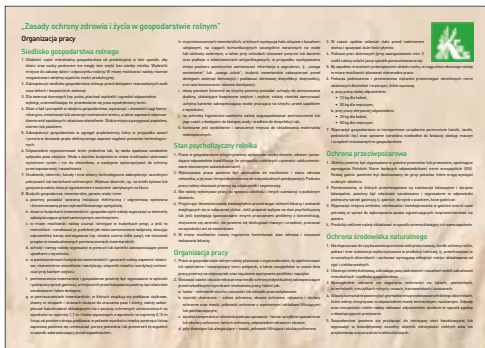
Dodatkowo jednostki terenowe Kasy przekazywały rolnikom drobne przedmioty zachęcające do udziału w działaniach prewencyjnych i zwracające uwagę na kwestię bezpieczeństwa podczas pracy rolniczej. Były to m.in.: kamizelki odblaskowe, podkładki pod mysz do komputera, składane kombinerki, latarki, miarki, opaski z oświetleniem LED, zestawy narzędzi, oznaczone logotypami KRUS oraz kampanii prewencyjnych.

Kamizelka odblaskowa zwiększająca widoczność podczas poruszania się po drogach publicznych

Kalendarz prewencyjny dla rolników na 2022 rok

Tematyka kalendarza prewencyjnego dla rolników na 2022 rok dotyczyła jubileuszu 30-lecia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i prowadzonej w tym czasie działalności prewencyjnej. Wydawnictwo poświęcono również popularyzowaniu zaktualizowanych w grudniu 2020 roku *Zasad ochrony zdrowia i życia rolników w gospodarstwie rolnym* oraz cyklicznie odbywających się działań prewencyjnych organizowanych w ciągu całego roku kalendarzowego, kierowanych do różnych grup odbiorców, służących poszerzaniu wiedzy o bezpieczeństwie pracy w rolnictwie.

Broszury, wydawnictwa i inne materiały prezentowane i udostępniane rolnikom oraz ich rodzinom podczas działań prewencyjnych Kasy w 2021 roku

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNA OBSŁUGA ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

BEZPIECZNA OBSŁUGA ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Bydło domowe

Krowy to zwierzęta z natury spokojne, jednak z uwagi na ich dużą masę mogą stanowić poważne zagrożenie dla osób zajmujących się ich obsługą. Podczas pracy przy krowach – zadawania paszy, usuwania obornika, udoju, przeprowadzania na pastwisko oraz segregacji sztuk chorych lub zaszuszonych, dochodzi do wielu wypadków. Najczęściej są to kopnięcia, przycięcia i uderzenia, będące efektem niebezpiecznych dla człowieka reakcji zwierząt na stres, ból, zaskoczenie, okres ru, wzmocniony instynkt macierzyński po porodzie, występowanie owadów w oborze.

Utrzymanie ładu, porządku i czystości nawierzchni w pomieszczeniach inwentarskich chroni zwierzęta i ludzi przed upadkami.

9

BEZPIECZNA OBSŁUGA ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Trzoda chlewna

Nowe technologie chowu i hodowli trzody chlewnej wprowadzone w ostatnich latach znacznie ograniczyły ryzyko wypadku podczas pracy z tymi zwierzętami. W nowoczesnych, specjalistycznych gospodarstwach rolnych praca przy tych zwierzętach jest w większości zmechanizowana.

Do niepożądanych zdarzeń dochodzi najczęściej w małych chlewniach, gdzie stosuje się tradycyjne metody pracy. Wypadki odnotowywane są podczas obsługi zwierząt w ru i okresie poporodowym, przepędania i sprzedaży świń, oraz wykonywania zabiegów zoohigienicznych.

Czynnikami decydującym o bezpieczeństwie pracy z trzodą chlewną jest infrastruktura gospodarstwa: stan zagrod i korytarzy, nawierzchni podłóg i ramp załadunkowych oraz używanych maszyn i urządzeń.

Okresem wymagającym wzmocnionej uwagi jest obsługa macior i kruców w okresie rozrodowym. W tym czasie zwierzęta te powirny

Czynnikami stresogennymi jest nadmierne zagęszczenie stada. Zwierzęta, brońnię swojego terytorium, stają się niebezpieczne dla innych osobników i ludzi.

13

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNA OBSŁUGA MASZYN I URZĄDZEŃ W GOSPODARSTWIE ROLNYM

BEZPIECZNA OBSŁUGA MASZYN I URZĄDZEŃ W GOSPODARSTWIE ROLNYM

PAMIĘTAJ!

- Maszynty rolnicze mogą obsługiwać osoby dorosłe, zdrowe, przeszkolone w zakresie obsługi konkretnej maszyny oraz zasad bezpieczeństwa pracy (bhp), posiadające wymagane uprawnienia (np. prawo jazdy kategorii T).
- Nie przystępuj do pracy, jeśli odczuwasz jakikolwiek dolegliwości – masz złe samopoczucie.

Przygotowanie maszyn

Aby zmniejszyć ryzyko wypadku, maszyny wyposaża się w osłony i obudowy. Zwykle oznaczone są one żółtym kolorem ostrzegawczym. Maszyny wykorzystywane w gospodarstwie powinny być wyposażone w kompletnie i nieuszkodzone osłony.

Jeśli posiadasz lub nabyłeś maszynę zdekompilowaną, konieczne wyposaż ją w brakujące osłony. Jeśli zgłębisz osłonę na czas remontu lub smarowania, zaktuj ją z powrotem po zakończeniu tych czynności. Pozwoli to uchronić osobę obsługującą przed uderzeniem lub pochwyceniem przez ruchome elementy.

Osłonięte powinny być wszystkie mechanizmy napędowe, silniki, koła pasowe i zębatki, pasy, łańcuchy, wały, przekładnie, przeguby, wały przegubowo-teleskopowe (na całej długości), końcówki wałów wystające poza korpus maszyny i inne ruchome elementy. Osłonięte powinny być także elementy robocze: noże, bajki (osłonięte zamontowanymi na stałe), tarcza piły i szlifarki kątownej (osłonięte regulowanymi), elementy tnące maszyn zrywnych (osłonięte zdejmowanymi wyłącznie na czas pracy).

2

BEZPIECZNA OBSŁUGA MASZYN I URZĄDZEŃ W GOSPODARSTWIE ROLNYM

Stablinie podpierał zaczepy maszyn, aby zapobiec ich opadnięciu.

Parkuj maszyny w taki sposób, aby nie stwarzały zagrożenia dla poruszających się w pobliżu osób.

9

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BORELIOZA I KLESZCZOWE ZAPALENIE OPON MÓZGOWO-RZDENIOWYCH

BORELIOZA I KLESZCZOWE ZAPALENIE OPON MÓZGOWO-RZDENIOWYCH

Rumień wędrujący

U 30-40% osób zakażonych boreliozą, w miejscu ukłosaenia pojawia się tzw. rumień wędrujący. To odpowiedź organizmu na rozprzestrzenianie się bakterii. Najczęściej jest to koncentryczna, czerwona plama o otętej środkowej krawędzi ok. 5 cm. Środek rumienia jest ciemniejszy i bardziej bolesny.

nie błędny od zewnętrznego owadów. Rumień pojawia się kilka dni po ugryzieniu i mała po kłaskaniu czuje ból. Znakikowe rumienia nie oznaczają jednak końca choroby! Pojawienie się rumienia jest wskazaniem do natychmiastowej wizyty u lekarza.

Odczyn czy rumień?

Rumień nie należy mylić z odczynem, który pojawia się na skórze po ukłosaeniu przez kleszcza. Odczyn, w przeciwieństwie do rumienia, pojawia się już w momencie przegrzyszenia skóry. Znika po kilku dniach od usunięcia pasożyta. To zwykle niewielkie zaczerwienienie o jednolitej barwie, bez charakterystycznych krawędzi.

Rumień

Odczyn

Testy diagnostyczne

Wykrycie boreliozy jest możliwe na kilka sposobów: choć postawienie diagnozy nie zawsze jest łatwe i jednoznaczne. Do diagnozowania choroby służą testy wykonywane z próbek krwi lub tkanek – Western Blot, ELISA, PCR i PCR-RT.

9

BEZPIECZNA OBSŁUGA MASZYN I URZĄDZEŃ W GOSPODARSTWIE ROLNYM

Kleszczowe zapalenie opon mózgowo-rzdeniowych

KZM to choroba, która daje objawy podobne do grypy. Trwającoją jej gorączka, bóle głowy, nudności i wymioty. Choć zwykle choroba przebiega łagodnie, to w skrajnych przypadkach może prowadzić do uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego – postępującego niedowładów kończyn. KZM, podobnie jak borelioza, daje w pierwszej fazie objawy grypopodobne – bóle głowy, gorączkę, bóle mięśni, strome utraty myślaw się mogą od kilku dni do dwóch tygodni. U niektórych osób następuje zaczerwienienie okolicy krocza, guzeczka, pojawiają się wymioty i objawy ze strony układu nerwowego (m.in. utratywaś łaski). Nie podjęcie na czas leczenia może trwale uszkodzić układ nerwowy. Nosicielami wirusa mogą być także zwierzęta gospodarskie, jednak same nie chorują na KZM.

Szczepienia przeciwko KZM

Na rynku dostępny są szczepionki przeciwko KZM. Odporność nabývá się zwykle po podaniu dwóch dawek (zalecane jest podanie trzeciej). Szczepienie wymaga co pięć lat podania dawki przypominającej. O podaniu dostępnych na rynek szczepionek decyduje lekarz, wykluczając ewentualne przeciwwskazania.

Ministerstwo Zdrowia zaleca wykonywanie szczepień, m.in. u rolników jako grupy narażonej na występowanie choroby. W 2017 z przeciwko KZM zaszczepiono się w Polsce ponad 25 tysięcy osób.

Mapa szpitali oraz KZM w województwie w 2017 z (na 100 tys. mieszkańców)

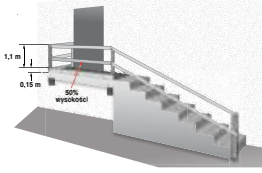
10

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNA PRACA NA WYSOKOŚCI, W WYKOPACH I ZBIORNIKACH W GOSPODARSTWIE ROLNYM

Schody

PAMIĘTAJ!

Schody powinny być mocne, wykonane z antypoślizgowego materiału i wyposażone w wygodne poręcze umieszczone z obu stron na wysokości 1,1 m – jeżeli mają powyżej 5 stopni.

Najbardziej bezpieczne są schody o kącie nachylenia 30°, stopniach o wysokości 0,17 m i głębokości około 0,29 m, wyposażone w podesty i bariery o mocnej, stabilnej konstrukcji.

4

BEZPIECZNA PRACA NA WYSOKOŚCI, W WYKOPACH I ZBIORNIKACH W GOSPODARSTWIE ROLNYM

• Pamiętaj o używaniu właściwego obuwia, które zmniejsza niebezpieczeństwo poślizgnięcia się w czasie pracy oraz chroni palce przed przygnieciem.

Obuwie robocze powinno być dostosowane do rodzaju wykonywanej pracy.

Czyste stopnie i właściwe obuwie zmniejszają ryzyko upadku podczas korzystania z drabiny.

17

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

BEZPIECZNE POZYSKIWANIE DREWNA NA POTRZEBY GOSPODARSTWA ROLNEGO

BEZPIECZNE POZYSKIWANIE I PRZETWARZANIE DREWNA NA POTRZEBY GOSPODARSTWA ROLNEGO

Przerzynka, cięcie oraz łupanie drewna

Przed rozpoczęciem przerzynki, cięcia czy też łupania drewna, należy zadbać o porządek w miejscu wykonywania pracy. Nie wolno zapomnieć o dobrym oświetleniu, środkach ochrony osobistej (ochronie dłoni, stóp, głowy, uszu i oczu) oraz o dokładnym sprawdzeniu stanu technicznego narzędzi, którymi będziemy pracować. Warto stosować specjalne kołki, które zmniejszają uciążliwość pracy.

Pilarka tarczowa

Jeśli używamy pilarki tarczowej (krążarki), należy ustawić ją na równej i stabilnej powierzchni i zabezpieczyć przed przesunięciem, a także sprawdzić, czy wszystkie ostrogi zabezpieczające są dokładnie umocowane i czy pasy transmisyjne są odpowiednio napięte. Jeśli ostroga górnej części płyty jest regulowana ręcznie, ustaw ją na wysokości do

Ustawiacz drewna na łożu służy przy dalszym narzędzi np. kłaczach.

Przed rozpoczęciem pracy pilarką tarczową sprawdź kompostność i mocowanie ostrogi.

17

Siekierki

Także w przypadku łupania drewna siekierą należy pamiętać o jej wcześniejszym sprawdzeniu. Szczególną uwagę należy zwrócić na ostrość, poziom jego nasadzenia, a także osadzenie. Niemniej ważny jest stan styliska, zarówno drewnianego, jak i z tworzywa sztucznego. Wskazki pięknica, darcia i uszczelniki mogą wpływać na poziom bezpieczeństwa podczas pracy siekierą. Należy pamiętać także o tym, by pieriek służący do rąbania był odpowiedniej wysokości i stabilnie spoczywał na podłożu. **Podczas łupania pod żadnym pozorem nie wolno przyzywać drewna rękoma!** Zawsze należy stosować rękawice oraz okulary ochronne.

Bezpieczna praca siekierą, ustawiona jest od osadzenia i stanu ostrogi, a także od jakości i długości styliska.

Podczas łupania pod żadnym pozorem nie wolno przyzywać drewna rękoma.

20

Plakaty o tematyce prewencyjnej – kampanie prewencyjne

**KOŚCI I STAWY
TEŻ ROLNIKA SPRAWY**

Zapobieganie chorobom układu ruchu

▲ **Pamiętaj!**
Stosuj właściwą technikę podnoszenia i przenoszenia

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**KOŚCI I STAWY
TEŻ ROLNIKA SPRAWY**

Zapobieganie chorobom układu ruchu

▲ **Pamiętaj!**
Ograniczaj do minimum ręczne prace transportowe

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**MADRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ **Pamiętaj!**
Zachowaj bezpieczną odległość od pracującej maszyny

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**MADRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ **Pamiętaj!**
Zabezpiecz ładunki podczas transportu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**MADRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ **Pamiętaj!**
Stosuj osłony i zabezpieczenia ruchomych elementów maszyn

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**MADRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ **Pamiętaj!**
Dbaj o park maszynowy

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**MADRZE POSTĘPUJESZ
WYPADKU NIE SPOWODUJESZ**

Bezpieczna praca z maszynami rolniczymi

▲ **Pamiętaj!**
Dostosuj ubiór, odzież roboczą i środki ochrony indywidualnej do rodzaju wykonywanej pracy i panujących warunków

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**Zapobieganie zatruciom
środkami ochrony roślin**

▲ **Pamiętaj!**
Podczas wykonywania zabiegów ze środków ochrony roślin używaj odpowiednio dobranych środków ochrony indywidualnej. Unikaj kontaktu cieczy ze skórą i pamiętaj, że w czasie pracy nie można jeść, pić oraz palić tytoniu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**ROLA ROLNIKA
BY WYPADKU UNIKAŁ**

**Zapobieganie upadkom
w gospodarstwie rolnym**

▲ **Pamiętaj!**
Utrzymuj porządek w obejściu, w pomieszczeniach gospodarczych i produkcyjnych

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/zbadania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
bez wypadków

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**Zapobieganie upadkom
w gospodarstwie rolnym**

▲ Pamiętaj!
Dbaj o stan nawierzchni podwórza
i ciągów komunikacyjnych

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**Zapobieganie upadkom
w gospodarstwie rolnym**

▲ Pamiętaj!
Prawidłowo wchodź i schodź z maszyn rolniczych,
pryzyczep i wozów

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**Zapobieganie upadkom
w gospodarstwie rolnym**

▲ Pamiętaj!
Stosuj drabiny i podesty do pracy na wysokości

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

**Zapobieganie upadkom
w gospodarstwie rolnym**

▲ Pamiętaj!
Zabezpieczaj otwory zrzutowe i kanały gnojowe

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Do transportu zwierząt używaj przystosowanych
do tego celu przyczep

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Utrzymuj zwierzęta w dobruście
Zapewnij im odpowiednie żywienie, dostęp do wody,
światła i potrzebną przestrzeń do życia

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Podczas zabiegów weterynaryjnych i pielęgnacyjnych
(korekcja racic, kopyt, rogów) używaj poskromu

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Jeśli wchodzisz między zwierzęta, oswoj je dotykem
Nie podchodź do zwierząt od tyłu bez ostrzeżenia

www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

**NIE RYZYKUJESZ
GDY ZNASZ I SZANUJESZ**

Bezpieczna obsługa zwierząt

▲ Pamiętaj!
Zachowaj szczególną ostrożność podczas pracy
z silnymi zwierzętami

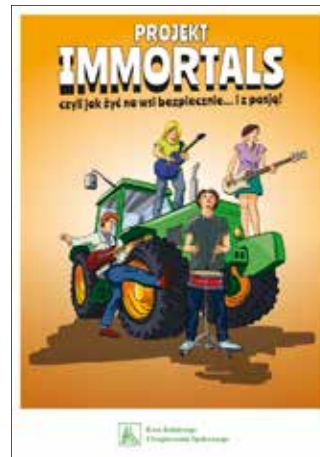
www.krus.gov.pl
www.krus.gov.pl/badania-krusprewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety@Work

Wydawnictwa dla dzieci i młodzieży

Edukacyjna książeczka dla dzieci pt. *Bezpieczniewo, czyli jak uniknąć wypadków na wsi*

Komiks dla starszych dzieci i młodzieży pt. *Projekt IMMORTALS, czyli jak żyć na wsi bezpiecznie... i z pasją!*

Mądry Krusik – gra typu Piotruś

Puzzle edukacyjne popularyzujące Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom do 16 lat

Bezpieczny Krusik – gra typu Memory

Kolorowanka popularyzująca Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom do 16 lat

Famijna gra prewencyjna *Bezpiecznie z KRUSŁAWEM*

Jednostki terenowe KRUS projektowały i udostępniały na szczeblu lokalnym materiały edukacyjne, czego przykładem są blok rysunkowy, kalendarz i plan lekcji dla uczniów szkół podstawowych.

OR KRUS w Krakowie – adresowany do dzieci blok rysunkowy z elementami wiedzy o bezpieczeństwie podczas pracy i przebywania w gospodarstwie rolnym

OR KRUS w Krakowie – kalendarz szkolny, zawierający m.in. zaproszenie do udziału w działaniach prewencyjnych KRUS

OR KRUS w Krakowie – plan lekcji z Wykazem czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat

Inne materiały promowane do stosowania w celu poprawy bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym

Zestaw ochronny do stosowania przy pozyskiwaniu drewna

Zestaw do ochrony dróg oddechowych

Naświetlacz LED z czujnikiem obecności

Pas transportowy

Płyta przepędowa stosowana do wolnego od stresu i zgodnego z wymogami dobrostanu zwierząt przegania, sortowania i krótkotrwałego odgradzania zwierząt (głównie świń)

Podpory typu kobyłki, ułatwiające naprawy sprzętu rolniczego (służą jako dodatkowe wsparcie przy wyciąganiu ciężkich części)

Lampa robocza

Lampa owadobójcza służąca zwalczaniu much, komarów i innych owadów, szczególnie polecana w hodowli zwierząt, gdzie użycie chemicznych środków owadobójczych lub środków emitujących gaz może być szkodliwe dla zdrowia zarówno zwierząt, jak i ludzi

Poskrom ułatwiający codzienne prace przy bydle zarówno mlecznym, jak i opasowym

Kleszcz nosowy do poskramiania byków, które stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa osób je obsługujących

Lampa ostrzegawcza zwiększająca widoczność ciągników oraz innych maszyn samobieżnych

Najazd progowy

Nitrylowe rękawice ochronne dla osób mających styczność z substancjami chemicznymi

Drabina wielofunkcyjna

Fartuch chemoodporny, zaliczający się do 3 kategorii ochronnej dotyczącej czynników wysokiego ryzyka

Seria naklejek z hasłami dotyczącymi najczęstszych zagrożeń związanych z pracą w gospodarstwie rolnym

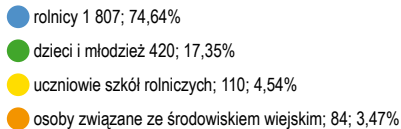
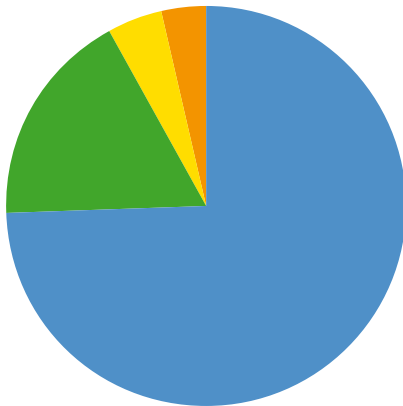

4. Pozaszkoleniowe formy upowszechniania wiedzy o zagrożeniach wypadkami przy pracy rolniczej i rolniczymi chorobami zawodowymi oraz zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym

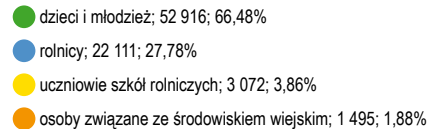
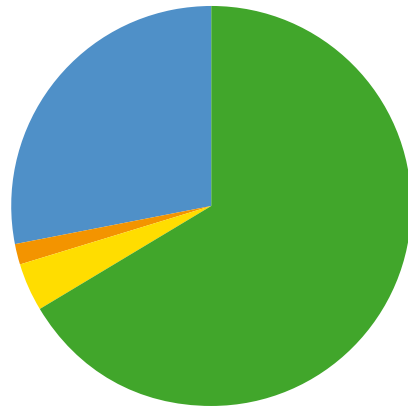
4.1. Konkursy wiedzy

Największym zainteresowaniem odbiorców działań prewencyjnych Kasy cieszą się konkursy i olimpiady o tematyce związanej z zapobieganiem wypadkom podczas pracy w gospodarstwie rolnym oraz rolniczym chorobom zawodowym. **W 2021 roku w 2 421 konkursach wzięły udział 79 594 osoby: rolnicy, członkowie ich rodzin, dzieci i młodzież z terenów wiejskich oraz osoby związane ze środowiskiem wiejskim.** Działania te organizowano najczęściej na zakończenie szkoleń, co stanowiło dodatkowe wsparcie zainteresowania zapamiętywaniem informacji przekazywanych podczas tych spotkań. Część konkursów odbywała się jako samodzielne działania, np. przy stoiskach informacyjno-promocyjnych, w prasie itd. Konkursy przybierały różnorodne formy: poza testami były to konkursy plastyczne, fotograficzne, filmowe, literackie, a także związane z praktycznymi działaniami zwiększającymi bezpieczeństwo w gospodarstwie rolnym (konkursy na wykonanie zaleceń prewencyjnych i bezpieczne gospodarstwo rolne).

Wykres 18. Konkursy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2021 roku według grup odbiorców

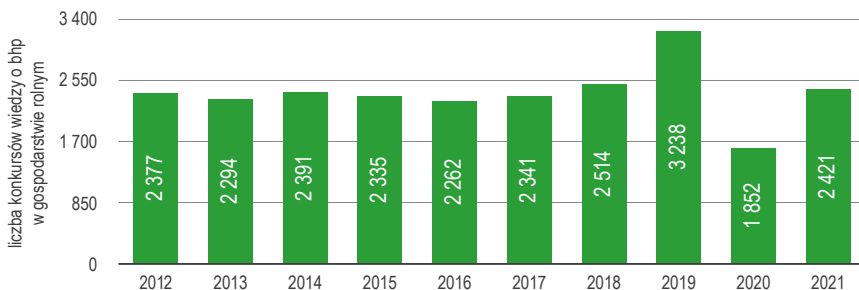
Wykres 19. Uczestnicy konkursów przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w 2021 roku według grup odbiorców

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

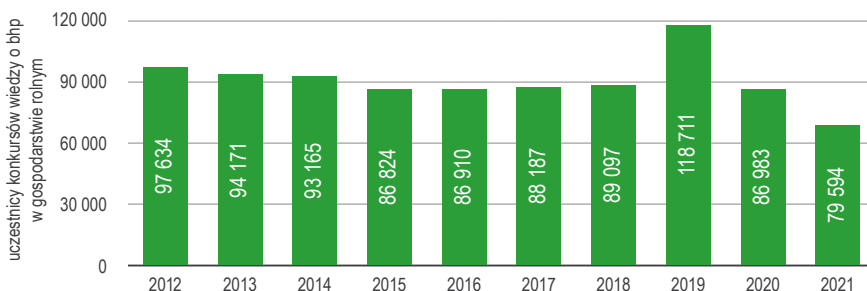
Laureaci konkursów organizowanych przez jednostki terenowe Kasy otrzymywali nagrody ułatwiające bezpieczną pracę w gospodarstwach rolnych oraz utrzymanie porządku na ich terenie, np. elektronarzędzia, sprzęt ogrodniczy, zestawy narzędzi, lampy i naświetlacze, drabiny czy środki ochrony osobistej. Najmłodszy natomiast wyróżniani byli sprzętem sportowym, grami i zabawkami edukacyjnymi, a także sprzętem elektronicznym.

Wykres 20. Konkursy wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym, przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wykres 21. Uczestnicy konkursów wiedzy o bhp w gospodarstwie rolnym przeprowadzonych przez jednostki terenowe KRUS w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

OR KRUS w Białymstoku – konkurs dla dzieci przy stoisku w Szepietowie

OR KRUS w Opolu – konkurs dla dzieci w Szkole Podstawowej w Sidzinie

OR KRUS w Lublinie – konkurs testowy dla rolników w Rybczewicach

OR KRUS w Rzeszowie – konkurs dla rolników w PT KRUS w Przeworsku

OR KRUS w Warszawie – konkurs na temat bezpiecznej pracy przy stoisku informacyjno-promocyjnym w Koziczynie

OR KRUS we Wrocławiu – konkurs dla uczniów Szkoły Podstawowej w Bożejowicach

OR KRUS w Olsztynie – konkurs dla rolników w Jonkowie

OR KRUS w Rzeszowie – konkurs adresowany do uczniów Szkoły Podstawowej w Łukawcu

OR KRUS w Łodzi – laureaci konkursu plastycznego w Szkole Podstawowej w Trębaczewie

OR KRUS w Olsztynie – konkurs dla dzieci i młodzieży zorganizowany na boisku Szkoły Podstawowej w Drogoszach

OR KRUS w Warszawie – Olimpiada Wiedzy Rolniczej

OR KRUS w Opolu – konkurs dla rolników podczas Dni Kukurydzy w Wojciechowie

OR KRUS we Wrocławiu – konkurs w Powiatowym Zespole Szkół Nr 1 w Krzyżowicach

OR KRUS w Białymstoku – fotografia przedstawiająca zadanie wykonane w ramach konkursu na realizację zaleceń prewencyjnych

Oddziały Regionalne KRUS w 2021 roku zorganizowały szereg konkursów na rzecz poprawy bezpieczeństwa na terenach wiejskich, m.in.:

- konkursy korespondencyjne pod hasłami: *Moje gospodarstwo jest bezpieczne*, *Bezpieczna praca z maszynami*, *Dbaj o swoje bezpieczeństwo*; zadaniem konkursowym było przedstawienie przez rolnika rozwiązań technicznych we własnym gospodarstwie rolnym, zwiększających bezpieczeństwo i higienę pracy (OR KRUS w Krakowie);
- IX edycję dolnośląskiego Konkursu *Bezpieczny KRUSna!*, w którym rywalizowały dzieci z terenu działania pięciu placówek terenowych Kasy, prezentując swoją wiedzę o zagrożeniach występujących w środowisku wiejskim, a także o zasadach bezpiecznego przebywania w lesie;

OR KRUS we Wrocławiu – wręczenie nagród laureatom Konkursu *Bezpieczny KRUSna!*

- z uwagi na specyfikę produkcji rolnej na terenie woj. podlaskiego (hodowla bydła mlecznego), OR KRUS w Białymstoku zorganizował już po raz jedenasty konkurs testowy pod hasłem *Bezpieczna obsługa zwierząt gospodarskich*, adresowany do rolników – producentów mleka, a także konkurs *Bezpieczna obora* przeprowadzony na terenie działania czterech placówek terenowych Kasy, podczas którego komisje konkursowe oceniły poziom bezpieczeństwa w zgłoszonych do rywalizacji oborach, przyznając punkty m.in. za stan techniczny budynku, ciągów komunikacyjnych, wyposażenie drzwi budynku w elementy zabezpieczające przed ich samoczynnym zamknięciem oraz zabezpieczenie otworów zrzutowych w ścianach i stropach. Ponadto OR KRUS w Białymstoku zorganizował konkurs fotograficzny dla rolników pod hasłem *Wieś Podlaska – praca, bezpieczeństwo, ludzie*, gdzie zadaniem konkursowym było wykonanie pięciu zdjęć obrazujących zapobieganie wypadkom w gospodarstwie.

OR KRUS w Białymstoku – zdjęcie zgłoszone do konkursu fotograficznego dla rolników, przedstawiające oznaczenie stopni schodów

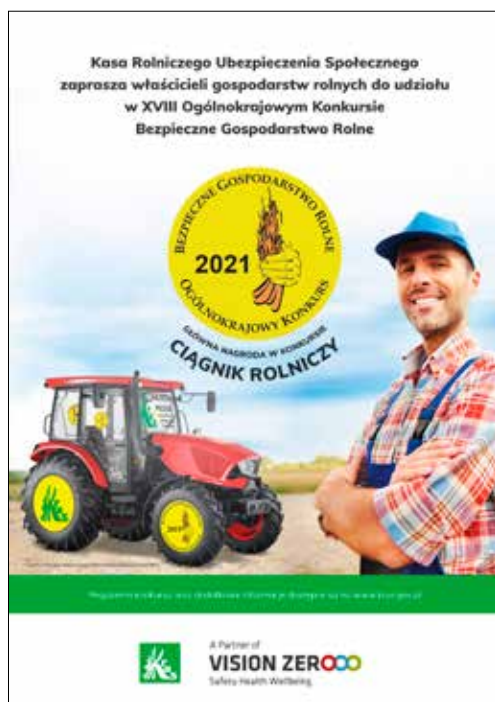
OR KRUS w Białymstoku – fotografia zgłoszona do konkursu fotograficznego dla rolników, przedstawiająca zabezpieczenie drzwi przed samoczynnym zamknięciem

Jednostki terenowe Kasy, w związku z obostrzeniami sanitarnymi związanymi z pandemią koronawirusa, większość swoich konkursów przeprowadziły w formie korespondencyjnej lub wykorzystując Internet. Testy konkursowe często doręczane były do rolników pocztą – wraz z przekazem płatniczym – oraz przez sołtysów wsi. Przekazanie nagród laureatom odbywało się po wcześniejszym kontakcie telefonicznym, przeprowadzeniu wywiadu dotyczącego stanu zdrowia laureata i zebraniu informacji o jego ewentualnym kontakcie z osobą chorą lub zakażoną, a także z zachowaniem odstępów i przy zastosowaniu środków ochrony osobistej, takich jak maseczki i rękawiczki.

Jedną z form działań były konkursy na bezpieczne gospodarstwo rolne o różnym zasięgu. Zgłoszone do nich gospodarstwa były wizytowane przez komisje konkursowe, a rolnicy otrzymali konkretne zalecenia dotyczące wyeliminowania zidentyfikowanych zagrożeń wypadkowych. Przeprowadzenie zaleconych zmian było weryfikowane i oceniane w klasyfikacji konkursowej. Przykładem takiego działania są konkursy na terenie OR KRUS w Krakowie, przeprowadzone pod hasłami *Usunąłem zagrożenia w swoim gospodarstwie*, *Bezpieczna zagroda 2021*, *Zalecenia prewencyjne wykonałem – o bezpieczeństwo zadbałem*.

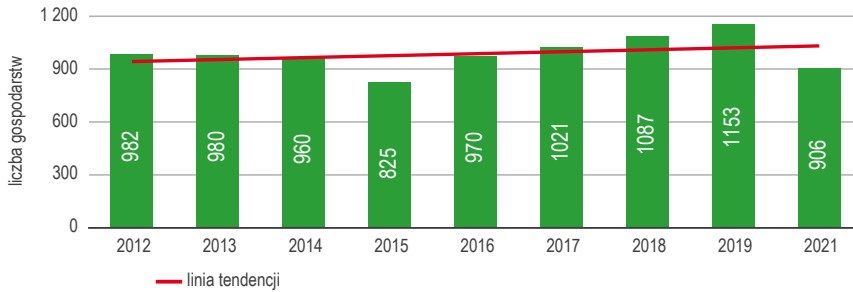
Ogólnokrajowy Konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*

W I kwartale 2021 roku ogłoszono, a następnie nadzorowano przedbieg i wyłonienie zwycięzców XVIII Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, przedsięwzięcia prowadzonego od 2003 roku w ramach działań na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym, we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa, Państwową Inspekcją Pracy, a od 2018 roku również z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Patronat Honorowy nad XVIII edycją sprawował Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. Partnerem strategicznym przedsięwzięcia było Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, natomiast medialnie Konkurs wspierały: Telewizja Polska Program I, Telewizja Interaktywna portalu rolnego AgroNews.com.pl, dwutygodnik AGRO SERWIS, Tygodnik Poradnik Rolniczy, wydawnictwa: Agro Profil, Rolniczy Przegląd Techniczny, AGRO-Magazyn Ludzi Przedsiębiorczych oraz portale: wieścirolnicze.pl i Gospodarz.pl Twój Portal Rolniczy.

Plakat konkursowy

Celem Konkursu było promowanie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz upowszechnianie wiedzy na temat zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym. Do udziału w XVIII edycji zgłoszono 906 gospodarstw indywidualnych, natomiast we wszystkich osiemnastu edycjach uczestniczyło ich ponad 21 tysięcy.

Wykres 22. Gospodarstwa rolne zgłoszone do Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W XVIII edycji Konkursu w większości uczestniczyły gospodarstwa rolne o powierzchni 1–50 ha (było ich 656, tj. 72,4% ogółu zgłoszonych), o mieszanym profilu produkcji (391 gospodarstw, tj. 43,2%) i produkcji roślinnej – zbóż (220 gospodarstw, tj. 24,3%).

Tabela 22. Zestawienie danych nt. powierzchni gospodarstw indywidualnych, uczestniczących w XVIII Ogólnokrajowym Konkursie *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*

Powierzchnia w ha fizycznych	1–10 ha	11–20 ha	21–50 ha	51–100 ha	101–150 ha	>150 ha	Ogółem
Liczba gospodarstw	156	181	319	176	43	31	906
w %	17,2	20	35,2	19,4	4,7	3,4	100

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Tabela 23. Zestawienie danych nt. profilu produkcji gospodarstw indywidualnych zgłoszonych do XVIII Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*

Profil produkcji	produkcja mieszana	produkcja roślinna - zboża i inne uprawy rolne	produkcja roślinna - warzywnictwo, sadownictwo i ogrodnictwo	produkcja roślinna - inne	chów i hodowla zwierząt - bydło	chów i hodowla zwierząt - trzoda chlewna	chów i hodowla zwierząt - inne	działy specjalne	inne niewymienione	Ogółem
Liczba gospodarstw	391	220	100	13	138	21	3	18	2	906
w %	43,2	24,3	11	1,4	15,2	2,3	0,3	2	0,2	100

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zasady uczestnictwa określał regulamin opublikowany na stronie internetowej Kasy www.krus.gov.pl. Zgodnie z jego postanowieniami, komisje konkursowe wszystkich szczebli oceniały:

- organizację obejścia i podwórza gospodarstwa;
- ład i porządek w obrębie podwórza, zabudowań i stanowisk pracy;
- stan techniczny budynków inwentarskich i gospodarczych;
- stan techniczny maszyn, urządzeń i narzędzi znajdujących się w gospodarstwie rolnym;
- warunki obsługi i bytowania zwierząt gospodarskich;
- wyposażenie w środki ochrony osobistej i urządzenia wspomagające;

- sposób przechowywania środków ochrony roślin i innych substancji niebezpiecznych;
- estetykę gospodarstw oraz organizację miejsca wypoczynku;
- zastosowane rozwiązania organizacyjne, technologiczne i techniczne wpływające na bezpieczeństwo osób pracujących i przebywających w gospodarstwie rolnym.

Gospodarstwa zgłoszone do Konkursu współzawodniczyły ze sobą najpierw na etapach regionalnych, następnie wojewódzkich, a 16 najbezpieczniejszych – na etapie centralnym. Nad prawidłowym przebiegiem każdego ze szczebli Konkursu czuwały komisje konkursowe. Gospodarstwa indywidualne, które zwyciężyły w etapach wojewódzkich wizytowała i oceniała Centralna Komisja Konkursowa powołana przez Prezesa KRUS, składająca się z przedstawicieli: Kasy, współorganizatorów Konkursu, Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników i partnera strategicznego – Poczтового Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych. Za najbezpieczniejsze gospodarstwo rolne w kraju uznano gospodarstwo Państwa Małgorzaty i Marka Borkowskich z powiatu pilskiego w województwie warmińsko-mazurskim. Rolnicy zajmują się produkcją mleka, a ponadto uprawiają 70 ha gruntów na potrzeby paszowe bydła mlecznego. Nagrodą za zdobycie pierwszego miejsca był ciągnik rolniczy ufundowany przez Prezesa KRUS.

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Nagroda specjalna Olimpiady Inżynierii Pracy za zaangażowanie w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Anna i Krystian Jakóbczakowie
Wieliczka, woj. śląskie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Beata i Sławomir Witkowsky
Wieliczka, woj. śląskie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Agnieszka i Tomasz Dumowic
Zielonka, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Dorota i Michał Zielińscy
Opatów, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Agnieszka i Mirosław Ignaszakowie
Zielonka, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Ewa i Robert Truchelowie
Cielmierz, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Mariola i Andrzej Lisowie
Zielonka, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Małgorzata i Krzysztof Samciwy
Dąbrowa, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Paulina i Paweł Kaspercy
Świerkocin, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Hanna i Tadeusz Walczakowie
Kozłowo, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Monika i Artur Koniczkowie
Łask, woj. łódzkie

Finaliści XVIII Ogólnokrajowego Konkursu „Bezpieczne Gospodarstwo Rolne”

 Wybitnie wyróżnia się zaangażowaniem w projekty i realizację przedsięwzięcia w dziedzinie bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym

Agnieszka i Zbigniew Capobowie
Olsz, woj. łódzkie

Uroczysta gala podsumowująca XVIII Ogólnokrajowy Konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* odbyła się 29 września 2021 roku w Narodowym Instytucie Kultury i Dziedzictwa Wsi. Podczas tego spotkania laureaci otrzymali dyplomy od organizatorów konkursu, listy gratulacyjne Prezydenta RP oraz nagrody rzeczowe i pieniężne ufundowane przez organizatorów Konkursu, partnera strategicznego, patronów medialnych oraz inne firmy i organizacje związkowe związane z branżą agro. Fundatorami nagród byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Główny Inspektorat Pracy, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Pocztove Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych – AGRO Ubezpieczenia, Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin, Związek Zawodowy Rolnictwa SAMOOBRONA, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Krajowy Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Krajowy Związek Młodzieży Wiejskiej, Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Bayer Crop Science, Syngenta Polska Sp. z o.o., PPO Strzelce Opolskie, Krajowa Spółka Cukrowa S.A., wydawcy tytułów: „Rolniczy Przegląd Techniczny”, „Tygodnik Poradnik Rolniczy” i Telewizji Interaktywnej AgroNews.com.pl oraz Instytut Technologiczno-Przyrodniczy w Falentach, który przekazał okolicznościową statuetkę.

Plakat konkursowy

Po raz kolejny przeprowadzono również internetowy konkurs *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne* – największy w Polsce interaktywny konkurs w branży agro, który zorganizowała

i zrealizowała Telewizja Interaktywna AgroNews. Na portalu agronews.com.pl zaprezentowano gospodarstwa szesnastu laureatów etapów wojewódzkich XVIII Ogólnokrajowego Konkursu *Bezpieczne Gospodarstwo Rolne*, a następnie internauci oddawali swoje głosy na te, które w ich ocenie były najbezpieczniejsze. Od 20 sierpnia do 20 września 2021 roku oddano ponad 45 tys. głosów. Laureatami konkursu z wynikiem 10 775 głosów (co stanowiło prawie 24% wszystkich) zostali Państwo Beata i Sławomir Witkowscy z województwa łódzkiego, którzy otrzymali pamiątkową statuetkę i nagrody rzeczowe od Prezesa Telewizji Interaktywnej AgroNews.com.pl oraz firmy Generali Agro.

Laureaci I miejsca Państwo Małgorzata i Marek Borkowscy z woj. warmińsko-mazurskiego

Podczas uroczystości głos zabrał Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pan Grzegorz Puda

Wystąpienie prof. dr hab. Andrzeja Waśko – doradcy Prezydenta RP

Nagrody dla laureatów Konkursu

Nagrodą główną dla zwycięzców był ciągnik rolniczy ufundowany przez Prezesa KRUS

Wręczenie laureatom I miejsca nagrody głównej

Pamiątkowe zdjęcie wszystkich laureatów konkursu z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorzem Pułą i Prezes KRUS dr Aleksandrą Hadzik

Podczas gali wystąpił zespół Drygalanki z woj. warmińsko-mazurskiego

Przekazanie przez Prezes KRUS dr Aleksandrę Hadzik nagrody głównej – ciągnika rolniczego o mocy 55 KW – odbyło się po uroczystej gali w gospodarstwie laureatów Państwa Małgorzaty i Marka Borkowskich.

Nagroda główna – ciągnik rolniczy o mocy 55 KW

Laureaci I miejsca Państwo Małgorzata i Marek Borkowsky z dziećmi

XI Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy*

Przeprowadzono XI edycję Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy*. Celem konkursu było promowanie wśród uczniów szkół podstawowych z terenów wiejskich pozytywnych zachowań związanych z pracą i zabawą dzieci na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzowanie *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*, wskazującego na prace szczególnie zagrażające bezpieczeństwu najmłodszych mieszkańców wsi. Hasło jedenastej edycji nawiązywało do 30-letniej działalności prewencyjnej KRUS i związane było z jubileuszem, który Kasa obchodziła w 2021 roku.

Plakat konkursowy

Honorowy Patronat nad Konkursem sprawował Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a wsparcia organizacyjnego udzielili: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Państwowa Inspekcja Pracy, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa. Partnerem strategicznym Konkursu było Poczto-towe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych. Patronat medialny sprawowali: TVP 1, platforma informacyjna AgroNews.com.pl, dwutygodnik Agro Serwis, Gospodarz.pl – Twój Portal Rolniczy, Tygodnik Poradnik Rolniczy, Rolniczy Przegląd Techniczny, Wieści Rolnicze – Portal dla rolników oraz Magazyn Rolniczy Agro Profil.

Zadanie konkursowe polegało na wykonaniu dwuwymiarowej pracy plastycznej w formacie A3, w dowolnej technice, obrazującej sposoby zapobiegania wypadkom przy pracy w gospodarstwie rolnym oraz rolniczym chorobom zawodowym, nawią-zującej do 30-lecia KRUS. **Do konkursu przystąpiło 43 234 uczniów z 3 744 szkół podstawowych z terenów wiejskich.**

Tabela 24. Ogólnopolski Konkurs Plastyczny dla Dzieci *Bezpiecznie na wsi* – liczba uczestników w latach 2012–2021

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba uczestników	36 916	35 216	36 418	33 396	34 722	36 774	36 116	49 574	57 569	43 234
Liczba szkół	2 316	2 183	2 509	2 311	2 408	2 797	2 987	3 597	4 118	3 744

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Nad prawidłowym przebiegiem Konkursu czuwały komisje konkursowe każdego ze szczebli. Centralna Komisja Konkursowa, powołana przez Prezesa KRUS zgodnie z postanowieniami regulaminu konkursu i jego kryteriami dokonała wyboru najlepszych prac spośród 96 zakwalifikowanych do etapu centralnego przez Wojewódzkie Komisje Konkursowe. Wszystkie prace, które znalazły się w finale konkursu prezentowały wysoki poziom artystyczny i merytoryczny, a nagrodzone zostały te, które wyróżniały się szczególną pomysłowością i oryginalnością ujęcia tematyki konkursu.

I miejsce w kategorii kl. 0-3
zdobył Filip Kłyś z woj. małopolskiego

II miejsce w kategorii kl. 0-3
zdobyła Natalia Szajkowska z woj. pomorskiego

III miejsce w kategorii kl. 0-3
zdobył Wiktor Masłowski z woj. podkarpackiego

I miejsce w kategorii kl. 4-8
zdobyła Justyna Iskra z woj. lubuskiego

II miejsce w kategorii kl. 4-8
zdobyła Lidia Zapłata z woj. wielkopolskiego

III miejsce w kategorii kl. 4-8
zdobyła Zuzanna Linowska z woj. łódzkiego

Gala finałowa konkursu, z udziałem m.in. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorza Pudy, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik, Głównego Inspektora Pracy Katarzyny Łażewskiej-Hrycko, p.o. Dyrektora Generalnego KOWR Małgorzaty Gośniowskiej-Kola oraz p.o. Zastępcy Prezesa ARiMR Tomasza Kuśnierka odbyła się 16 czerwca 2021 roku w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Prezentacja plac plastycznych dzieci podczas uroczystej gali w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wspólne zdjęcia laureatów z KRUS-ikiem

Pamiątkowe zdjęcie laureatów Konkursu z Prezes KRUS dr Aleksandrą Hadzik i Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorzem Pułą

Nagrody dla laureatów Konkursu

Prezes KRUS dr Aleksandra Hadzik wręcza nagrody laureatom Konkursu.

Na stronie internetowej Kasy ukazały się podziękowania Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik skierowane do uczestników Konkursu, w których również życzyła im bezpiecznych wakacji.

Drogie Dzieci,

dobrego końca wyjątkowo tradycji dla Was rok szkolny Ostatnio dużo czasu spędzaliście w domach, przy komputerach, uczyć się zdalnie. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, chce choć trochę współuczestniczyć z Wami w tej formie zdobywania wiedzy, stąd właśnie włączyła się w edukację online. Klasyfikujemy na swojej stronie internetowej kurs e-Learningowy, bezzużyciu i słony dotyczące zasad bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym. Myślę, że były one pomocne w zdobywaniu wiedzy, co potwierdza Wasz kolejny udział w II Ogólnopolskim Konkursie dla Dzieci na Ryzykownie o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym i XI Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym dla Dzieci, które z racji obchodów tegorocznego jubileuszu przebiegały pod hasłem: „Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypaliliśmy zapobiegamy”.

Byłoby miłe cieszyć się tak aktywnie zaangażowałyście się, na miarę swoich możliwości i lat, w działaniach na rzecz zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej oraz rolniczym chorobom zawodowym. Chciałabym to powtórzyć, a nawet dołożyć. W wakacje przepracujecie w Waszym wieku zasad bezpieczeństwa przy pracy w gospodarstwie rolnym unikającemu teraz i w przyszłości wielu niebezpiecznych sytuacji, które mogą prowadzić do groźnych wypadków i chorób.

Rolnicza praca nigdy nie ustaje, boczy się swoimi rytmem mimo tradycji i ograniczeń związanych z pandemią czy zmianami klimatu. Rozpoznajcie się okres wyjątkowych prac polowych, w których zaczyna się lato, a dla Was wakacje. Pamiętajcie proszę, że zabawa i odpoczynek powinien przebiegać w warunkach umożliwiających zachowanie zdrowia i życia. Przypomnijcie sobie, że dzieciom nie wolno obchodzić, maszyn rolniczych i przystaw w ich pobliżu, gdyż przyczyną. Nie poruszajcie się samodzielnie w pojazdach i urządzeniach i używajcie innych narzędzi, rolniczych, mechanicznych, np. w uprawianiu czy obsłudze drewna. Nie zbliżajcie się także do środków chemicznych używanych w gospodarstwie – opryszków, nawozów, paliw itp. Kontakt z nimi może być dużym zagrożeniem dla Waszego zdrowia i prawidłowego rozwoju. Ostrzegacie również na zagrożenia gospodarstwa, przede wszystkim te, które choć przyjemne, mogą wygrażać krzywdę. Pamiętajcie, że dzieciom nie wolno przebywać na wysokości, w zamkniętych obiektach, wykopaliskach, wapieniach i halach, przemyśle opornym, a także uczestniczyć w pracach, przy których występuje niebezpieczeństwo wybuchu czy pożaru. Zapamiętajcie się z „Wykazem czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat”. Ich wykonywanie może nieść za sobą ogromne ryzyko dla Waszego bezpieczeństwa.

Odpoczywajcie i bawcie się w miejscach do tego przeznaczonych, za zgodą i zgodą Waszych rodziców. Bądźcie też uważni na drogach publicznych w raj podoba zabaw i kąpiel w zbiornikach wodnych. Wierzę, że w każdym miejscu i czasie będziecie przeżywać zasad bezpieczeństwa.

Z okazji rozpoczęcia wakacji życzę Wam udanego odpoczynku, wspaniałej pogody, wiele przyjazdów i niezapomnianych wrażeń. Wierzę, że wrzucicie do szkoły zdrowi i wypoczęci.

Prezes
Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

 dr Aleksandra Hadzik

Warszawa, dnia 14 czerwca 2021 r.

III Ogólnopolski Konkurs dla Młodzieży *Moja Wizja Zero – Rolnik Liderem Bezpieczeństwa*

Przeprowadzono III edycję Ogólnopolskiego Konkursu dla Młodzieży *Moja Wizja Zero – Rolnik Liderem Bezpieczeństwa*. Patronat Honorowy nad przedsięwzięciem sprawował Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Grzegorz Puda, a patronat medialny – TVP Info. Współorganizatorami konkursu byli: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Pocztowe Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Fundacja PGE, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa oraz Państwowa Inspekcja Pracy.

Plakat konkursowy

Konkurs miał na celu promowanie wśród młodzieży, a w szczególności wśród uczniów szkół ponadpodstawowych oraz studentów uczelni wyższych o profilu rolniczym, bezpiecznych zachowań związanych z pracą na terenie gospodarstwa rolnego oraz popularyzowanie światowej strategii prewencji w dziedzinie bezpieczeństwa pracy Międzynarodowego Stowarzyszenia Zabezpieczenia Społecznego – ISSA (ang. *International Social Security Association*), do którego Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego należy od 1991 roku. Grupą docelową konkursu była młodzież w wieku od 15 do 23 lat, której zadaniem było przygotowanie krótkiego filmu prewencyjnego dotyczącego filarów strategii „Wizja Zero”, którymi są: bezpieczeństwo, zdrowie, dobrostan, i co najmniej jednej z jej siedmiu Złotych Zasad, ze szczególnym

zwróceniem uwagi na Zasadę 1 – *Przejmij inicjatywę – zaangażuj się*, także w kontekście zagrożeń wynikających z sytuacji epidemicznej, spowodowanej zakażeniami wirusem SARS-CoV-2.

Do konkursu zgłoszono 26 filmów, spośród których Komisja Konkursowa, pod przewodnictwem Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik, wybrała trzy najlepsze oraz wyróżniła cztery kolejne filmy. Przyznane zostały również dwie nagrody specjalne. Gala finałowa odbyła się 26 listopada 2021 roku w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Zastępca Prezesa KRUS Monika Rzepecka wręcza nagrodę laureatowi Konkursu

Laureatka I miejsca – Karolina Matusiak

Pamiątkowe zdjęcie laureatów Konkursu z Zastępcą Prezesa KRUS Moniką Rzepecką w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi

II Ogólnopolski Konkurs dla Dzieci na Rymowankę o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym *Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy*

Przeprowadzono drugą edycję Ogólnopolskiego Konkursu dla Dzieci na Rymowankę o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym *Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy*, która przebiegła pod Patronatem Honorowym Ministra Edukacji i Nauki Przemysław Czarnka.

Plakat konkursowy

Działanie adresowane było do dzieci w wieku od 11 do 14 lat, których przynajmniej jeden z rodziców lub opiekunów prawnych podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie przyjmowania zgłoszeń do Konkursu. Zadanie konkursowe polegało na ułożeniu rymowanki promującej prawidłowe nawyki i zachowania dzieci odnoszące się do pracy i zabawy na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzującej *Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat* i przesłanie jej wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym na adres Centrali Kasy. Powołana przez Prezesa KRUS Komisja Konkursowa oceniła prace konkursowe spełniające wymogi formalne, według regulaminowych kryteriów. Nadesłano 925 prac, ponad czterokrotnie więcej niż rok wcześniej. Autorzy 20 najlepszych prac otrzymali nagrody w postaci tabletów, a także upominki ufundowane przez Ministra Edukacji i Nauki. Dodatkowe 30 nagród w postaci smartwatchy przekazano autorom kolejnych wyróżnionych rymowanek. Podsumowanie konkursu z udziałem Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka i Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandry Hadzik odbyło się 18 czerwca 2021 roku w gmachu Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Wystąpienie Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka

Wystąpienie Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik

Wręczenie nagród dla laureatów Konkursu przez Ministra Edukacji i Nauki Przemysława Czarnka i Prezes Kasy dr Aleksandrę Hadzik

XXVI Konkurs na publikacje *W rolnictwie można pracować bezpieczniej*

W I kwartale 2021 roku rozstrzygnięto ogłoszoną na początku 2020 roku XXVI edycję Konkursu *W rolnictwie można pracować bezpieczniej* na publikacje poświęcone bezpieczeństwu pracy rolników. Celem tego prowadzonego od 1994 roku konkursu jest oddziaływanie na poprawę bezpieczeństwa pracy oraz zdrowia rolników i ich rodzin poprzez upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach i popularyzowanie ustanowionych przez Prezesa Kasy *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz *Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. XXVI edycja poświęcona była zapobieganiu wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym rolników związanym z obecnością zwierząt w gospodarstwie rolnym. Konkurs adresowany był do dziennikarzy prasy ogólnokrajowej i regionalnej, rozgłośni radiowych i ośrodków telewizyjnych, a także do innych osób publikujących w środkach masowej komunikacji.

Plakat konkursowy

Nadesłane materiały, zgodnie z regulaminem Konkursu, oceniane były w trzech kategoriach: artykuły prasowe i publikacje internetowe, audycje radiowe, audycje telewizyjne. Do XXVI edycji konkursu zgłosiło się 17 osób (dwie z nich przesłały prace w dwóch kategoriach), w tym:

- 10 autorów, którzy przesłali ogółem 44 publikacje prasowe i internetowe;
- 4 autorów, którzy przesłali ogółem 19 audycji radiowych;
- 5 autorów, którzy przesłali ogółem 26 audycji telewizyjnych.

Z uwagi na sytuację epidemiczną i ograniczenia sanitarne uroczystość z udziałem Prezes KRUS dr Aleksandry Hadzik oraz Zastępcy Przewodniczącego Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników Leszka Kuropatwińskiego odbywała się w formacie online i transmitowana była na kanale Kasy na FB. Nagrody oraz dyplomy okolicznościowe zostały przesłane do laureatów w I kwartale 2021 roku.

Podsumowanie Konkursu w Centrali Kasy z udziałem Prezes Kasy dr Aleksandry Hadzik

Dyplomy dla laureatów

Podczas tego wydarzenia zainaugurowano kolejną, XXVII edycję Konkursu *W rolnictwie można pracować bezpiecznie*, która ma na celu popularyzowanie sposobów zapobiegania wypadkom przy pracy w gospodarstwie rolnym oraz rolniczym chorobom zawodowym, od 30 lat upowszechnianych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

II Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym *Rola rolnika, by upadku unikał*

Przeprowadzono II Ogólnopolski Konkurs Testowy z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym. Do realizacji tego przedsięwzięcia wykorzystano platformę moodle – narzędzie, które umożliwia prowadzenie działań edukacyjnych wśród rolników bez konieczności bezpośrednich kontaktów z nimi.

30 lat
KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

II Ogólnopolski Konkurs Testowy

z Zakresu Bezpiecznej Pracy w Gospodarstwie Rolnym

100 osób, które rozwiąże test online i zdobędzie najwięcej punktów w najkrótszym czasie, otrzyma nagrody rzeczowe o wartości ok. 500 zł brutto

Zakończenie konkursu
20.11.2021 r.

Powodzenia!

Zarejestruj się na stronie bezpieczenstwo.krus.gov.pl i rozwiąż test. Regulamin konkursu dostępny jest na www.krus.gov.pl

A Partner of
VISION ZERO
Safety, health, Wellbeing.

Plakat konkursowy

Tematyka konkursu dotyczyła kampanii prewencyjnej, której hasło stanowiło jednocześnie hasło konkursowe: *Rola rolnika, by wypadków unikał*. Kampania ma na celu ograniczenie liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych rolników związanych z najczęściej zgłaszanymi do Kasy zdarzeniami wypadkowymi – upadkami osób. Udział w konkursie wymagał zarejestrowania się na stronie internetowej Konkursu, a następnie udzielenia odpowiedzi na 20 pytań jednokrotnego wyboru. W konkursie ogłoszonym w połowie października i trwającym do 20 listopada 2021 roku uczestniczyło 1 395 osób, tj. niemalże dwukrotnie więcej, niż w I edycji konkursu. Wszyscy nagrodzeni (100 osób) otrzymali nagrody rzeczowe – myjki ciśnieniowe, pomocne w utrzymaniu czystości w gospodarstwach rolnych, które zostały przekazane laureatom przez jednostki terenowe KRUS.

OR KRUS w Kielcach – wręczenie nagrody laureatowi konkursu

OR KRUS w Częstochowie – laureat konkursu z otrzymaną nagrodą

4.2. Przeglądy gospodarstw i prac polowych

Kolejną grupą działań prewencyjnych były wizytacje i przeglądy gospodarstw rolnych połączone z instruktażem dotyczącym bezpiecznego wykonywania pracy w gospodarstwach rolnych podczas uprawy i zbioru roślin oraz chowu i hodowli zwierząt. **W 2021 roku inspektorzy ds. prewencji KRUS przeprowadzili ogółem przeglądy 12 351 gospodarstw rolnych, podczas których udzielili rolnikom indywidualnego instruktażu na temat sposobów eliminowania zagrożeń występujących na terenie danego gospodarstwa.**

Szczególnie istotne były przeglądy gospodarstw, w których już doszło do zdarzenia wypadkowego. Podczas prowadzenia postępowania dowodowego pracownicy Kasy identyfikowali zagrożenia wypadkowe występujące w danym gospodarstwie i wskazywali sposoby ich eliminowania. Wykorzystywane do tego celu listy kontrolne

wskazywały na zagrożenia będące przyczyną najliczniej zgłaszanych do KRUS zdarzeń wypadkowych z grup: *upadki osób, pochwylenia i uderzenia przez części ruchome maszyn i urządzeń oraz uderzenia, przygniecenia i pogryzienia przez zwierzęta.*

Przeglądy przybierały formę zindywidualizowanych spotkań doradczych, podczas których pracownicy Kasy wspólnie z rolnikiem identyfikowali (z pomocą tzw. list kontrolnych) zagrożenia wypadkowe w gospodarstwie. Zależnie od pory roku, przeglądy dotyczyły różnych aspektów pracy rolnika, m.in.: sianokosów czy żniw (lato), wykopków i przechowywania plonów (jesień i zima). Pracownicy Kasy sprawdzili stan techniczny użytkowanych maszyn i urządzeń, a także wskazali zagrożenia związane z użytkowaniem wadliwego sprzętu, zweryfikowali stosowanie ochron osobistych (m.in. odpowiedniego ubioru i butów), wyposażenie w apteczki pierwszej pomocy i wodę do picia w czasie upałów. Zwracano rolnikom również uwagę na ewentualny bałagan w obejściu, stan podwórzy i instalacji elektrycznej, a także przestrzeganie zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym podczas wykonywania prac rolniczych. W ramach spotkań z rolnikami omawiano również wpływ stanu psychofizycznego osoby pracującej na ryzyko wypadku, przypominano o konieczności regularnych kontroli stanu zdrowia, robienia przerw w pracy, stosowania okrycia głowy i ciała, jak również o nawadnianiu organizmu w upalne, słoneczne dni.

Listy kontrolne do identyfikacji zagrożeń wypadkowych w indywidualnych gospodarstwach rolnych

 Lista kontrolna Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń przyczyniających się do zaistnienia wypadków z udziałem zwierząt gospodarskich				
Wyszczególnienie		Tak	Nie	Nie dotyczy
1.	Praca przy zwierzętach zlecona jest osobom dorosłym, zdrowym, sprawnym fizycznie, znającym ich naturalne zachowania, fizjologię i behawiorystykę.			
2.	Osoba pracująca przy zwierzętach zna je, ich charakter i zachowania, a przed rozpoczęciem obsługi uważnie je obserwuje.			
3.	Dostępność ciepłej i zimnej wody do mycia rąk oraz środków dezynfekcyjnych.			
4.	Dostępność odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej tj. nakrycie głowy, rękawice, fartuchów ochronnych, maski przeciwpyłowych, okularów i obuwia.			
5.	Zapobieganie chorobom oddechowym (borelioza, kleszczowemu zapaleniu mózgu) poprzez stosowanie środków zabezpieczających w postaci krysztali obuwia, przeciwieści i szczelnej odzieży ochronnej w jasnym kolorze odsłaniającej nogi i ręce, nakrycia głowy, używanie repelentów (środków odstraszających kleszczy).			
6.	Stosowanie urządzeń technicznych eliminujących prace ręczne przy dewoście i dozowaniu pasz, smarowaniu odchodów zwierzęcych oraz pomimo zwierząt.			
7.	Stosowanie płyt przepędowych postojowych, pogoniaczy, kaganców i innych urządzeń wspomagających przepędzanie zwierząt oraz wykonywanie zabiegów weterynaryjnych i zootechnicznych.			
8.	Dostosowanie budynków, w których prowadzona jest hodowla zwierząt do profilu prowadzonej produkcji, tj.: a. pomieszczenia odpowiednio przestrzenne, z wydzielonymi korytarzami paszowymi i bez progów; b. wystrojenie kory i podól w taki sposób, by umożliwić zadawanie pokarmu i wody bez konieczności wchodzenia między zwierzęta; c. konstrukcja i wykończenie kłosek, zapędów i boków uniemożliwiająca zwierzętom ich niekontrolowane opuszczenie i zniszczenie; d. sprawną wentylację i oświetlenie.			
9.	Wydzielono pomieszczenie lub zagrodę, umożliwiającą bezpieczne wykonanie zabiegów weterynaryjnych lub zootechnicznych.			
10.	Wydzielono i oznaczono miejsce dla osobników niebezpiecznych, chorych oraz karmiących samic, które wykazują skłonność do kopania i gryzienia.			
11.	Oznaczenie barwanami bezpieczeństwa i ostrzeżeniami nierówności nawierzchni podłoża, progów w otworach drzwiowych, na ciągach komunikacyjnych i w przejściach oraz niskich stopniach i wystających elementów znajdujących się na wysokości powyżej 2 m.			
12.	Uprzążenie pomieszczenia inwentaryczne z bezpiecznymi i niezastawionymi chwytnymi przedmiotami ciągami komunikacyjnymi.			
13.	Okresowe czyszczenie, dezynfekcja i inne zabiegi przeciwdziałające m.in. zgrzybłom iiciu iinfliw.			
14.	Drzwi pomieszczeń inwentarycznych otwierają się na zewnątrz i posiadają zabezpieczenie przed samoczynnym zamknięciem.			
15.	Zabezpieczenie pokrywami lub rusznem przed przypadkowym wpadnięciem do zbiorników bezopłypowych, studzienek oraz kanałów odprowadzających fekalia, gnojnicę i gnojowicę.			

 Lista kontrolna Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń przyczyniających się do zaistnienia wypadków z udziałem zwierząt gospodarskich				
Wyszczególnienie		Tak	Nie	Nie dotyczy
16.	Posażki lub maty antypoślizgowe w pomieszczeniach o dużej wilgotności, naruszonych na wodę lub osłoby zwierzęce, np. kłach talusowych, na ciągach komunikacyjnych.			
17.	Bezpieczne podłączenia urządzeń elektrycznych, posiadające zabezpieczenia przed porażeniem prądem elektrycznym.			
18.	Utrzymywanie zwierząt w doborstanie, tj. zaspokojenie ich podstawowych potrzeb w zakresie żywienia, dostępu do wody, potrzebnej przestrzeni życiowej, towarzyswa imych zwierząt, leczenia, higieny strzyżenia, mikrodramu pomieszczeń i warunków świetlnych.			
19.	Ogrodzenie elektryczne pastwiska jest oznaczone tablicami ostrzegawczymi, a wybiegi dla zwierząt wyposażone w wyjścia ewakuacyjne dla osób wykonujących prace przy ich obsłudze.			
20.	Wydzielono i wygradzono wybieg dla drobitu i miejsca składowania pomiotu pastuskiego z dala od zabudowań i kłec wody.			
21.	Zapewniono pomom stróżującym duży kłec i wybieg, odpowiednią karmę, stały dostęp do wody oraz opiekę weterynaryjną, a także oznaczenie kontakt z osobami potrzebnymi.			

Lista kontrolna Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń przyczyniających się do zaistnienia ryzyka wypadków z grupy „wypadki osób”				
Lp.	Wykazanie	Tak		Nie dotyczy
		Tak	Nie	
1.	Porządek w obszarze podwórza, obejścia i stanowisk pracy oraz w pomieszczeniach gospodarskich			
2.	Wydzielenie ciągów komunikacyjnych, płaszczyzn, miejscostoj, itp.			
3.	Odprowadzenie wód opadowych			
4.	Oddzielenie części mieszkalnej gospodarstwa od produkcyjnej			
5.	Niewłaściwa podwórza w dobrym stanie, bez nierówności, urwadozna, nieśliska			
6.	Uprządkowane ciągi komunikacyjne, nierozstawione, bez poręczonych przedmiotów, narzędzi, łączących przewoźnych elektrycznych itp.			
7.	Oświetlenie podwórza i stanowiska pracy oraz wnętrza budynków gospodarskich			
8.	Brak ubytków i nierówności podłóg i posadzek w budynkach			
9.	Utrzymanie progów w miejscach przegrzęd			
10.	Zabezpieczenia drzwi przed samoczynnym zamknięciem			
11.	Otwory w stropach i ścianach służące do zrzućcia pasz i słomy zabezpieczone balustradami, składającymi się z poręczy osłoniętych umieszczonych na wysokości co najmniej 1,1 m i kratownic o wysokości co najmniej 0,15 m, łącząc od poziomu stropu pod podłazem			
12.	Schody			
	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo wykonane stopnie (kąt nachylenia 30°, wysokość/głębokość stopnia – 0,17m/0,26m) • dobrej przyczepności i czystości nawierzchni • poręcze (przez schodki powyżej 5 stopni) • brak ubytków w stopniach schodów • nierozstawione przedmiotami • zaizolowane schodów zewnętrznych 			
13.	Clauzury rolnicze			
	<ul style="list-style-type: none"> • dobrej stan i czystości stopni wejściowych • ład i porządek w kabinie, bank poręczonych narzędzi i innych przedmiotów 			
14.	Schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep używanych w gospodarstwie			
15.	Stanowiska, łojce i boksy dla zwierząt zbudowane w sposób, który umożliwia karmienie i pójcie bez wchodzenia do stodoły, a także oporanie drzwi na zewnątrz			
16.	Zabezpieczenia antyprzebiegowe na ciągach komunikacyjnych w pomieszczeniach sianokoparkich i obsługi zwierząt, gdzie występuje woda i odchody			
17.	Brak ingerencji dla osób postronnych ze strony piow stojących (koje i wybiegi)			
18.	Używanie odnawia rolnego z podsewa antyprzebiegowa i używającego siatek składowych			
19.	Dotyczy sprężni uszczelnionej do pracy w zbiornikach i inych wysokości			
20.	Drabiny			
	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo uszczelnione, pod kątem nieprzekraczającym 65°-75° oraz wystające ponad powierzchnię wchodzenia na co najmniej 0,75 m • posiadające zabezpieczenia przed przewróceniem i osunięciem (ślaki zaprzęgi, zabezpieczenia gumowe lub inne) • czyste w dobrym stanie technicznym 			
21.	Wypożyczenie w sprężni wspomagający transport tęczy (op. łuski, worki, windy, liny)			
22.	Wydzielony i wygodny wybieg dla drobitu oraz systematyczne sprzątanie pomieszczenia			

Lista kontrolna Ocena gospodarstwa rolnego pod kątem zagrożeń przyczyniających się do zaistnienia wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych				
Lp.	Wykazanie	Tak		Nie dotyczy
		Tak	Nie	
1.	Przechowywanie maszyn i urządzeń w miejscu uniemożliwiającym swobodny dostęp do nich osobom nieupoważnionym (m.in. dzieciom) oraz zwierzętom			
2.	Dostępność instrukcji obsługi maszyn i urządzeń będących na wyposażeniu gospodarstwa			
3.	kompletnie, nieuszkodzone osłony i zabezpieczenia ruchomych oraz ostrożeń elementów maszyn i urządzeń			
4.	Wyposażenie gospodarstwa w odzież roboczą przylegającą do ciała, chroniącą przed chłodem i przegrzaniem			
5.	Dostępność środków ochrony indywidualnej – ochrona głowy, oczu, uszu, twarzy, rąk oraz układu oddechowego			
6.	Wyposażenie wałów napędowych WOM w komplecie i nieuszkodzone osłony i łańcuchki			
7.	Wyposażenie parki tarceowej w komplecie osłony, klin rozszczepiający, poprzeczniak i dociskacz			
8.	Prawidłowe ustawienie parki tarceowej, porządek wokół urządzenia			
9.	Sprawy hamulce bezwładnościowe w parkie łańcuchowej			
	Clauzury rolnicze			
	<ul style="list-style-type: none"> • sprawne technicznie, posiadające sygnał dźwiękowy i aktualne badania techniczne • wyposażone w bezpieczne kabinę lub ramy ochronne • stopnie wejściowe – utrzymane w dobrym stanie technicznym, czyste 			
10.				
11.	Wyposażenie gospodarstwa w podopry i klipy itp., zapobiegające niekontrolowanemu przemieszczaniu się maszyn oraz urządzeń			
12.	Sprawy sprzętów i podopry ułatwiające agregowanie			
13.	Stopnie wejściowe, schody, drabinki, podesty ułatwiające wchodzenie i schodzenie z przyczep, maszyn itd.			
14.	Wyposażenie ciągników i maszyn samojazdowych w apertki przerzutowe pomocy, gaśnice, kamizelki odblaskowe i trójkąty ostrzegawcze			
15.	Stosowanie rozwiązań zabezpieczających ładunki objętościowe przed samoczynnym przemieszczeniem się lub upadkiem podczas transportu (atesowanych pasów spinających, podwyższonych burt itp.)			
16.	Nieuszkodzone instalacje i podłączenia znajdujące elektronarzędzi i urządzeń elektrycznych, wyposażone w zabezpieczenia przed porażeniem prądem elektrycznym			

Listy kontrolne zostały udostępnione do pobrania na stronie www.krus.gov.pl. Przygotowano je w taki sposób, by rolnik mógł z nich skorzystać samodzielnie i przy ich pomocy określić obszary i aspekty funkcjonowania gospodarstwa, w których występują zagrożenia wypadkowe.

OR KRUS w Krakowie – przegląd jesiennych prac polowych

OR KRUS we Wrocławiu – wizytacje prac żniwnych w powiecie wrocławskim

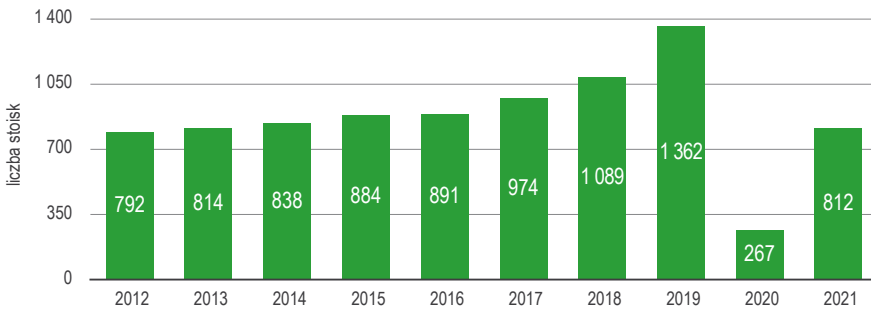
4.3. Stoiska informacyjno-prewencyjne KRUS

W 2021 roku zorganizowano 812 stoisk informacyjno-prewencyjnych KRUS, a łącznie odwiedziło je 59 717 rolników, członków ich rodzin i osób zainteresowanych tematem ubezpieczeń społecznych rolników i bezpieczeństwem ich pracy.

Stoiska organizowano przy okazji różnorodnych imprez masowych adresowanych do środowisk rolniczych, np. targów, dożynek i wystaw. Pracownicy KRUS udzielali przy nich informacji dotyczących ubezpieczenia społecznego rolników, ze szczególnym

uwzględnieniem informacji o sposobach zwiększania bezpieczeństwa pracy w gospodarstwach rolnych. Przekonywano rolników, że nawet proste, niekosztowne rozwiązania i zmiana postaw związanych z bezpieczeństwem potrafią zapobiec wypadkom podczas pracy i chorobom zawodowym rolników. Przy stoiskach organizowano również dla rolników i ich rodzin konkursy z wiedzy o zasadach ochrony zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych, a także pokazy bezpiecznej pracy i ratownictwa przedle-karskiego. Rozpowszechniano ponadto materiały popularyzatorskie (np. broszury, ulotki), promowano ochronę osobiste dla rolników (w tym odzież roboczą), wyroby posiadające *Znak Bezpieczeństwa KRUS* oraz wyróżnienie targowe pn. *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*. Prezentowano również roll-upy, plakaty i prezentacje o treściach prewencyjnych, a także środki produkcji, których stosowanie ogranicza ryzyko wypadków (np. prawidłowe, atestowane drabiny).

Wykres 23. Stoiska informacyjno-prewencyjne zorganizowane przez jednostki organizacyjne KRUS w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

OR KRUS w Białymstoku – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas imprezy plenerowej

OR KRUS w Warszawie – stoisko informacyjno-prewencyjne na dożynkach w Sadykzku

OR KRUS w Olsztynie – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas dożynek w Rozogach

OR KRUS w Opolu – stoisko Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego podczas dożynek gminnych w Namysłowie

OR KRUS we Wrocławiu – stoisko informacyjno-prewencyjne we wsi Biała

OR KRUS w Białymstoku – stoisko informacyjno-prewencyjne podczas Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych w Szepietowie

Zawarto porozumienie pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa oraz Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w sprawie wspólnego przeprowadzenia postępowania i udzielenia zamówienia publicznego na wykonanie zabudowy wspólnych stoisk podczas targów i wystaw rolniczych. Do OR KRUS przekazano informacje o zaplanowanych w 2021 roku targach i wystawach rolniczych. Z uwagi na obostrzenia sanitarne spowodowane pandemią COVID-19 odbyło się tylko 8 z 10 planowanych, tj.:

- Międzynarodowe Targi Rolno-Przemysłowe AGRO-TECH połączone z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych w dniach 19–20 czerwca 2021 roku w Minikowie;
- Krajowa Wystawa Bydła Simentalskiego w dniach 28–29 sierpnia 2021 roku w Rudawce Rymanowskiej;
- Krajowa Wystawa Rolnicza oraz Dożynki Jasnogórskie w dniach 4–5 września 2021 roku w Częstochowie;
- Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym w dniach 4–5 września 2021 roku w Szepietowie;
- Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym połączone z Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych w dniach 11–12 września 2021 roku w Siedlcach;
- Międzynarodowa Wystawa Rolnicza AGRO SHOW w dniach 24–26 września 2021 roku w Bednarach;
- Międzynarodowe Targi Techniki Rolniczej AGROTECH w dniach 8–10 października 2021 roku w Kielcach;
- Centralne Targi Rolnicze w dniach 26–28 listopada 2021 roku w Nadarzynie.

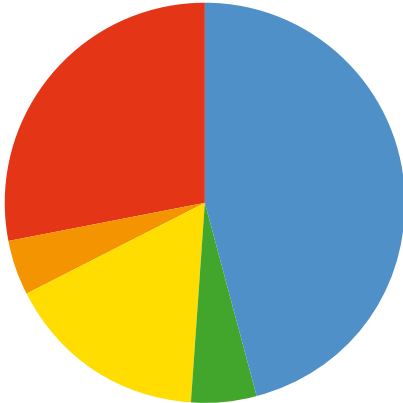
4.4. Pokazy i wystawy

W celu popularyzowania *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* poza przekazywaniem treści teoretycznych, upowszechnianych m.in. podczas szkoleń, organizowano różnorodne pokazy: bezpiecznego wykonywania prac rolniczych, środków ochrony osobistej (głównie odzieży roboczej), bezpiecznego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych (m.in. pilarek łańcuchowych), montowania osłon

na WOM, a także udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej (przy współpracy z ratownikami z jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych).

W 2021 roku odbyło się 1 991 pokazów dla 37 410 osób.

Wykres 24. Pokazy przeprowadzone przez jednostki terenowe KRUS w 2021 roku

- pokazy środków ochrony osobistej; 915; 46,0%
- pokazy odzieży roboczej; 555; 27,9%
- inne pokazy; 326; 16,4%
- upokazy bezpiecznego użytkowania maszyn i urządzeń; 104; 5,2%
- pokazy udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej; 91; 4,6%

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

OR KRUS w Białymstoku – pokaz bezpiecznej obsługi prasy rolującej w Zespole Szkół Kształcenia Rolniczego w Rudce

OR KRUS we Wrocławiu – pokaz wymiany osłon w Warcie Bolesławieckiej

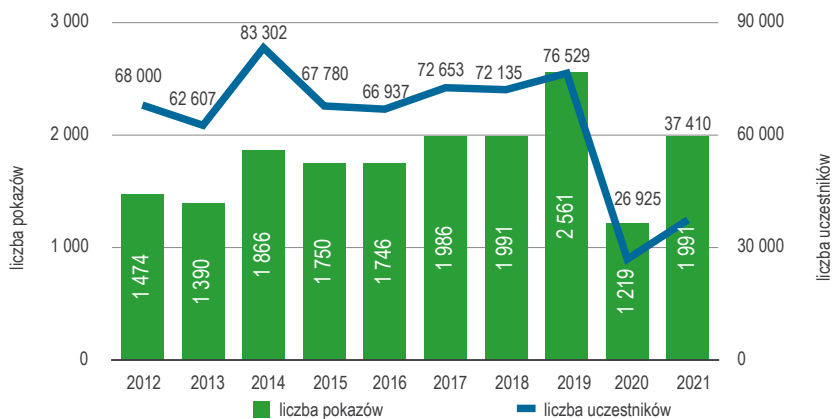

OR KRUS we Wrocławiu – pokaz udzielania pierwszej pomocy w Kaczorowie

OR KRUS w Łodzi – pokaz obuwia na szkoleniu w Besiekierach

Wykres 25. Pokazy przeprowadzone przez jednostki organizacyjne KRUS w latach 2012–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W siedzibach jednostek terenowych zorganizowano ponadto 403 wystawy, których zadaniem było promowanie bezpiecznej pracy w rolnictwie. Prezentowano: odzież roboczą, środki ochrony osobistej, zdjęcia z przeprowadzonych działań prewencyjnych czy prace plastyczne zgłoszone do konkursów organizowanych przez KRUS.

OR KRUS w Białymstoku – wystawa prac plastycznych w siedzibie PT KRUS w Łomży

OR KRUS we Wrocławiu – wystawa odzieży roboczej w siedzibie PT KRUS w Bolesławcu

OR KRUS w Warszawie – wystawa pod hasłem Zapobieganie upadkom na śliskiej powierzchni w siedzibie PT KRUS w Płocku

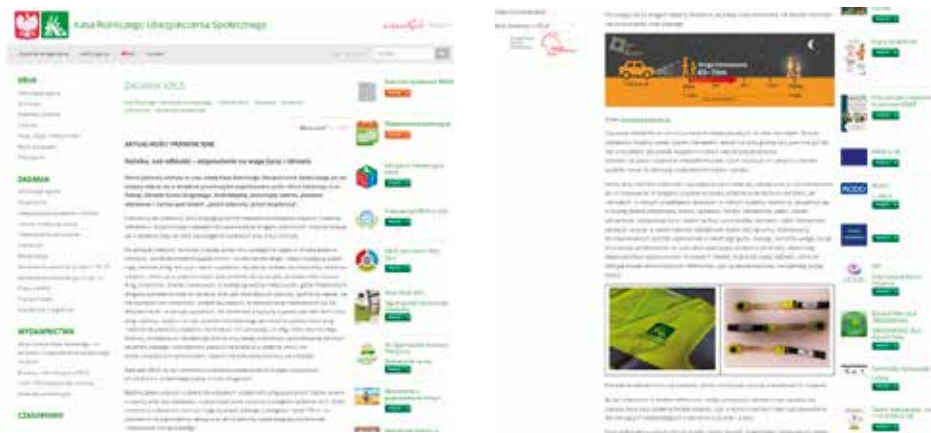
OR KRUS we Wrocławiu – wystawa środków ochrony osobistej w PT KRUS w Świdnicy

4.5. Popularyzowanie zasad bezpiecznej pracy za pośrednictwem środków masowego przekazu

Propagowanie zasad bezpiecznej pracy w gospodarstwie rolnym odbywało się również za pośrednictwem środków masowego przekazu. **W adresowanej do rolników prasie ogólnopolskiej i lokalnej ukazały się 83 artykuły prasowe, a w Internecie – 206 publikacji dotyczących tematyki prewencji wypadkowej w rolnictwie. Wyemitowano również 36 audycji telewizyjnych i 20 audycji radiowych.** Omawiano w nich statystykę wypadków, najczęściej występujące zagrożenia w środowisku pracy rolnika i przyczyny występowania wypadków przy pracy i rolniczych chorób zawodowych oraz zasady postępowania w przypadku zaistnienia zdarzenia wypadkowego lub podejrzenia wystąpienia rolniczej choroby zawodowej. Media publikowały również zaproszenia do udziałów w szkoleniach, pokazach i konkursach organizowanych przez KRUS, a także relacje z uroczystych podsumowań konkursów, przekazania zestawów ratownictwa przedlekarskiego. Wiele działań prewencyjnych objętych było patronatem medialnym lokalnych redakcji.

Na stronie internetowej www.krus.gov.pl zamieszczono kwartalne komunikaty o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych rolników, a także opracowania o tematyce prewencyjnej:

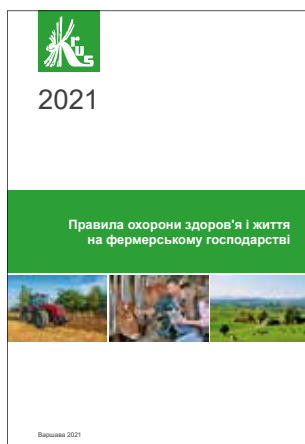
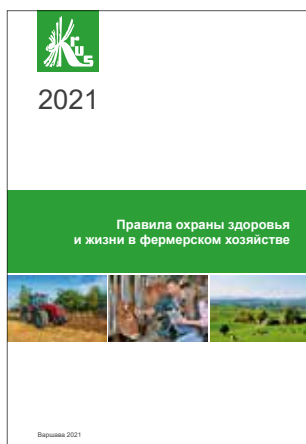
- *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaprasza mieszkańców wsi do udziału w działaniach prewencyjnych i zapoznania się z materiałami popularyzatorskimi;*
- *Fundusz Prewencji i Rehabilitacji;*
- *Rolniku, noś odblaski – wyposażenie na wagę życia i zdrowia;*
- *Rolniku, chroń się przed zimmem!;*
- *Bąblowica wątroby – groźna i ciężka do wykrycia choroba odzwierzęca;*
- *W co warto zainwestować, by poprawić bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym?;*
- *Drabiny – urządzenia niezbędne do pracy na wysokości;*
- *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wspiera rozwój ratownictwa przedlekarskiego na obszarach wiejskich;*
- *Znacznie mniej, ale wciąż za dużo – jak można zapobiegać wypadkom śmiertelnym;*
- *Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego apeluje do rolników o niewypalanie traw i nieużytków rolnych;*
- *Borelioza – podstępna choroba, nazywana plagą XXI wieku;*
- *Kleszcze – kłujący temat!;*
- *Zespół cieśni nadgarstka – przyczyny, objawy, profilaktyka;*
- *Co możesz zrobić, aby w okresie jesienno-zimowym uniknąć upadków na terenie gospodarstwa rolnego?;*
- *Zagrożenie drganiami mechanicznymi w środowisku pracy rolnika;*
- *W co warto zainwestować by poprawić bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym?;*
- *Alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – choroba niebezpieczna dla płuc człowieka.*

Przykład opracowania o tematyce prewencyjnej

Strona internetowa Kasy również w 2021 roku stanowiła źródło informacji na temat sposobów podnoszenia poziomu bezpieczeństwa w gospodarstwach rolnych. W ramach zakładki tematycznych *Bezpiecznie w gospodarstwie rolnym* oraz *Bezpieczne dziecko w gospodarstwie rolnym*, udostępniano rolnikom, ich rodzinom oraz innym użytkownikom strony materiały edukacyjne związane z zasadami bezpiecznego funkcjonowania w środowisku pracy rolnika. Od 2020 roku ze strony internetowej można pobrać formularz zgłoszenia wypadku przy pracy, a także dowiedzieć się, w jaki sposób zdarzenie zgłosić bez konieczności wychodzenia z domu. Jedną z możliwości zgłoszenia zdarzenia wypadkowego do KRUS jest skorzystanie z portalu e-PUAP.

W związku z migracją ludności oraz zatrudnianiem obcokrajowców w charakterze pomocników rolnika opublikowano na stronie internetowej dokument *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* w trzech wersjach językowych: angielskiej, rosyjskiej i ukraińskiej.

Na stronie internetowej znajdują się również materiały dotyczące realizowanych przez Kasę pięciu kampanii prewencyjnych, dotyczących zapobiegania najczęściej występującym wypadkom i chorobom zawodowym rolników. Kampanie te prowadzono pod hasłami:

- *Rola rolnika, by upadku unikał;*
- *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz;*
- *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz;*
- *Rolniku nie daj się kleszczom;*
- *Kości i stawy też rolnika sprawy.*

W zakładce *Kalendarz Wydarzeń Prewencyjnych* odwiedzający mogli przeglądać i wyszukiwać realizowane przez jednostki terenowe KRUS działania prewencyjne, np. szkolenia, pokazy, wystawy według takich kryteriów jak m.in. data czy miejsce realizacji. **W 2021 roku do systemu wprowadzono 7 263 wydarzenia prewencyjne.**

4.6. Seminaria i konferencje

Przedstawiciele Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego uczestniczyli w Konferencji ROL-EKO 2021 *Rolnictwo ekologiczne, projektowanie, badania, eksploatacja, bezpieczeństwo i ergonomia maszyn rolniczych, leśnych i spożywczych*, które odbyło się 9 listopada 2021 roku w formie on-line.

Ponadto pracownicy Oddziałów Regionalnych i Placówek Terenowych KRUS uczestniczyli w odbywających się w 2021 roku spotkaniach oraz konferencjach organizowanych, m.in. przez: Ośrodki Doradztwa Rolniczego, firmę Syngenta.

4.7. Inne działania pozaszkoleniowe

Jednostki terenowe Kasy podejmowały wiele ciekawych działań o zasięgu lokalnym. Jedną z cennych aktywności były lokalne akcje wymiany osłon wałów przegubowo-teleskopowych. Rolnicy posiadający wały bez osłon mogli je wyposażyć w brakujące zabezpieczenia, warunkujące ich bezpieczne użytkowanie. W 2021 roku akcje wymiany przeprowadzono w województwach: łódzkim, dolnośląskim, lubelskim, podlaskim i kujawsko-pomorskim.

Kolejną inicjatywą lokalną był adresowany do dzieci z terenu PT KRUS w Wałbrzychu projekt zrealizowany we współpracy z Dolnośląską Izbą Rolniczą w Wałbrzychu pod hasłem *Poznaj gospodarstwo rolne*. Jego celem było zapoznanie dzieci ze specyfiką pracy w rolnictwie, zagrożeniami dla bezpieczeństwa osób pracujących w gospodarstwie rolnym, a także uświadomienie najmłodszym pochodzenia żywności.

Na terenie OR KRUS w Warszawie odbył się natomiast XX Rajd Rowerowy, podczas którego pracownicy KRUS przeprowadzili akcję *Bezpieczeństwo dzieci na wsi* zapoznając uczestników rywalizacji z zasadami bezpiecznego przebywania na terenie gospodarstwa rolnego.

Uczestnicy rajdu rowerowego w Szulmierzu podczas, którego promowano bezpieczeństwo na drodze publicznej i w gospodarstwie rolnym

Dużym zainteresowaniem wśród najmłodszych mieszkańców wsi cieszyło się przedstawienie zrealizowane przez pracowników OR KRUS w Kielcach pt. *W KRUS-ikowie jest bezpiecznie*, które w przystępnej dla dzieci formie zabawy omawiało tematykę zagrożeń związanych z przebywaniem dzieci na terenie gospodarstwa rolnego. Obejrzeć je mogli najmłodszy mieszkańcy wsi uczestniczący w szkoleniach zrealizowanych w 2021 roku. Innym działaniem prewencyjnym adresowanym do dzieci i zrealizowanym na terenie województwa świętokrzyskiego była gra terenowa *Bezpieczna wieś*, podczas której uczniowie zespołowo wykonywali poszczególne zadania, budując własne bezpieczne gospodarstwo rolne.

Dorośli rolnicy z ww. terenu mogli wziąć udział w *Biegu Rolnika*, który miał na celu promocję aktywnego i zdrowego stylu życia, jako czynnika wpływającego na dobrostan i bezpieczeństwo pracy człowieka.

Uczestnicy IV Biegu Rolnika zorganizowanego przy udziale OR KRUS w Kielcach

5. Udział Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w tworzeniu systemu ratownictwa przedlekarskiego

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w celu łagodzenia skutków wypadków przy pracy rolniczej i wspierania rozwoju systemu ratownictwa przedlekarskiego w rejonach wiejskich kontynuowała współpracę ze Związkiem Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej. W 2021 roku zakupiono 200 zestawów ratownictwa przedlekarskiego na bazie standardu R-1, które przekazano jednostkom OSP w całej Polsce za pośrednictwem Oddziałów Regionalnych.

OR KRUS Kraków – przekazanie zestawu ratownictwa przedlekarskiego jednostce OSP Grądy

Przekazanie zestawów ratownictwa przedlekarskiego jednostkom OSP z terenu działania OR KRUS w Łodzi

W 2021 roku przeprowadzono 5 224 interwencje z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, udzielając pomocy 4 560 osobom. Liczbę interwencji z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego w latach 2012–2021 zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 25. Akcje ratunkowe z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych przez KRUS

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba akcji ratunkowych z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego, przekazanych przez KRUS	3 749	4 063	3 703	4 571	3 626	4 762	4 703	4 374	4 982	5 224

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Informację o liczbie interwencji z ich wykorzystaniem oraz o liczbie osób, którym udzielono pomocy, w podziale na OR KRUS, przedstawiono w załączniku nr 10.

6. Oddziaływanie KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w celu określenia okoliczności i przyczyn wypadków z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych oraz kierunków i form oddziaływania prewencyjnego, analizowała przyczyny wypadków z ich udziałem w następujących grupach wypadkowych: grupie 06 *przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu*, grupie 07 *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* oraz grupie 03 *upadek przedmiotów*.

Pracownicy Kasy uczestnicząc w targach i wystawach rolniczych dokonywali oceny ofert rynkowych producentów maszyn i urządzeń do produkcji rolnej, pod względem poziomu bezpieczeństwa ich użytkowania. Zachęcano do ubiegania się o *Znak Bezpieczeństwa KRUS* oraz typowano wyroby do wyróżnienia targowego *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*.

W 2021 roku przeprowadzono postępowanie prewencyjne w sprawie wady konstrukcyjnej drabiny wolnostojącej BS-DA4 ekonomic 120 marki Bayersystem, produkowanej

przez METALKAS S.A. z Bydgoszczy. W czasie postępowania powypadkowego ustalono, że do wypadku doszło w wyniku pęknięcia prawej nóżki drabiny, co spowodowało, że przechyliła się, a rolnik podczas schodzenia z niej upadł. OR KRUS w Białymstoku wdrożył postępowanie prewencyjne, tj. skierował do producenta wnioski o sprawdzenie i kompleksowe zbadanie zgodności technicznej, zadeklarowanej przez ww. producenta oraz usunięcie stwierdzonych usterek.

Znak Bezpieczeństwa KRUS

W ramach oddziaływania KRUS na rzecz właściwej produkcji i dystrybucji środków stosowanych w rolnictwie oraz sprzętu i odzieży ochronnej przyznano *Znak Bezpieczeństwa KRUS* i statuetkę DOBROSŁAW, symbolizującą ochronę zdrowia i życia rolników, ładowaczom czołowym, typ: Ł-103, Ł-107, Ł-107A, Ł-104A, Ł-104, Ł-104PRO, Ł-105, Ł-106, Ł-106PRO, Ł-106A, Ł-106APRO, Ł-108, Ł-108PRO, Ł-110PRO, produkowanych przez Zakład Metalowy „AGROMASZ” Gruszczewski Janusz z Mrągowa.

Ładowacze czołowe
produkowane przez Zakład
Metalowy „AGROMASZ”
Gruszczewski Janusz
z Mrągowa

Podczas uroczystego otwarcia XXVI Międzynarodowych Targów Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dr Aleksandra Hadzik wręczyła zezwolenie na oznaczanie *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* ww. ładowaczy. Właściciel Zakładu otrzymał również statuetkę DOBROSŁAW, symbolizującą sławę producentom dbającym o bezpieczeństwo pracy rolników.

Uroczyste wręczenie
Znaku Bezpieczeństwa KRUS podczas
otwarcia XXVI Międzynarodowych Targów
Techniki Rolniczej AGROTECH w Kielcach

Bezpieczne wyroby oznaczone *Znakiem Bezpieczeństwa KRUS* i posiadające wyróżnienie targowe *Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie rolnym*

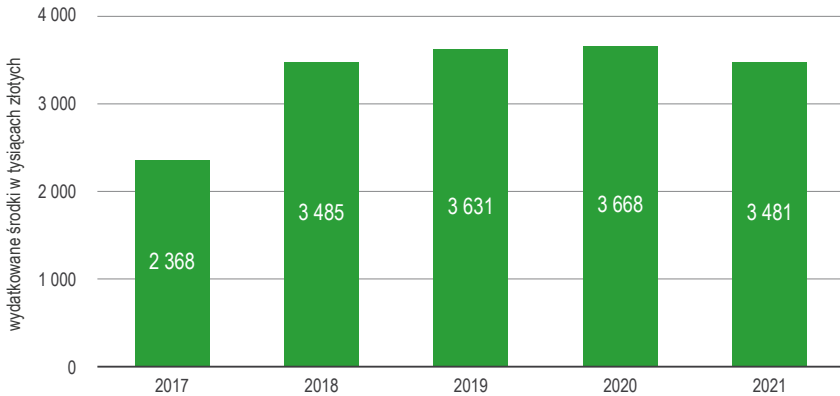
promowano podczas targów i spotkań z rolnikami. Wykaz wszystkich wyrobów udostępniono na stronie internetowej Kasy.

Ponadto w 2021 r. zaktualizowano Regulamin przyznawania *Znaku Bezpieczeństwa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego*.

7. Finansowanie działań prewencyjnych KRUS

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wydatkowała ze środków Funduszu Prewencji i Rehabilitacji na działalność prewencyjną realizowaną w 2021 roku ogółem 3 481 409,93 zł brutto, tj. o 187 tys. zł mniej niż w 2020 roku.

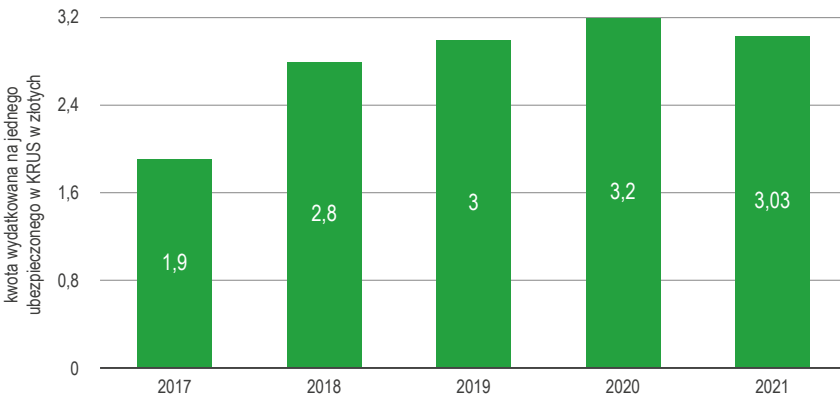
Wykres 26. Koszty działalności prewencyjnej KRUS w latach 2017–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Na przeprowadzenie działań prewencyjnych w 2021 roku wydatkowano średnio 3,03 zł na jednego ubezpieczonego w KRUS i w porównaniu do 2020 roku kwota ta zmniejszyła się o 0,17 zł.

Wykres 27. Kwota wydatkowana na jednego ubezpieczonego w KRUS w latach 2017–2021

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Podsumowanie

W 2021 roku do placówek terenowych i oddziałów regionalnych KRUS zgłoszono 12 088 zdarzeń wypadkowych. W stosunku do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 1 114, tj. 10,2%, a w ciągu 10 lat – obniżyła się o 11 920, tj. 49,7%, przy spadku liczby osób ubezpieczonych o 367 548, tj. 24,6% w stosunku do 2012 roku, a do 2020 roku – o 39 526, tj. o 3,4%. Za wypadki przy pracy rolniczej, w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (bez względu na skutki zdrowotne wypadku) uznano 11 597 zdarzeń – o 1 640, tj. 16,5% więcej niż w roku ubiegłym. Wypłatą jednorazowych odszkodowań zakończyło się 9 595 wypadków, o 1 723, tj. 21,9%, więcej niż w roku ubiegłym, o 6 942, tj. 42% mniej niż 10 lat temu oraz o ponad 80% mniej od momentu rozpoczęcia przez KRUS działalności prewencyjnej. Struktura orzeczonego uszczerbku na zdrowiu w porównaniu z rokiem ubiegłym nie uległa zmianie – u większości poszkodowanych uszczerbek na zdrowiu nie przekroczył 5%. Niezdolność do samodzielnej egzystencji wskutek wypadku przy pracy rolniczej stwierdzono u 22 osób. W 2021 roku wypłacono jednorazowe odszkodowania z tytułu śmierci wskutek 45 wypadków przy pracy rolniczej. W ciągu ostatnich 10 lat liczba wypadków śmiertelnych zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań zmniejszyła się o 47, tj. o 51%. Wskaźnik wypadkowości mierzony liczbą wypadków powodujących wypłatę jednorazowych odszkodowań na 1 000 ubezpieczonych w KRUS wyniósł 8,4 i w porównaniu do 2020 roku zwiększył się o 1,8, a od 2012 roku zmniejszył się o 2,6. Nadal występuje duże zróżnicowanie wskaźnika wypadkowości pomiędzy województwami – waha się on od 4,8 do 10,8 wypadków na 1 000 ubezpieczonych.

Struktura grup wypadkowych w 2021 roku była zbliżona do konfiguracji z lat poprzednich: najczęściej wypadków zgłoszono w trzech grupach wypadkowych: *upadek osób* (50,2%), *pochwycenie i uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń* (12,7%) oraz *uderzenie, przygniecenie i pogryzienie przez zwierzęta* (11,8%). Łącznie wypadki z tych grup stanowiły 74,7% wszystkich zdarzeń zakończonych wypłatą jednorazowych odszkodowań. Większość wypadków ze skutkiem śmiertelnym wystąpiło w grupach wypadkowych: *przejechanie, uderzenie i pochwycenie przez środek transportu w ruchu* (13 ofiar), *nagłe zachorowania* (7 ofiar), *upadek przedmiotów* (6 ofiar). Większość poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych (95,6%) to mężczyźni, w wieku 50–59 lat (31,1%) i 40–49 lat (26,7%). Wśród kobiet najczęściej poszkodowanych było w grupie wiekowej 40–49 lat (4,4% wszystkich poszkodowanych).

Na podstawie danych pozyskanych w czasie prowadzenia postępowania powypadkowego w miejscu wystąpienia zdarzenia i informacji pozyskanych od poszkodowanego i świadków wypadków ustalono, że ich najczęstszymi przyczynami były:

- zły stan nawierzchni (nierówne, śliskie, grząskie);
- nieużywanie odpowiedniego obuwia roboczego;
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia;
- narowistość i agresja zwierząt niewynikające z ich fizjologii (np. z rui, pierwszej laktacji, porodu, zapalenia wymion itp.);

- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt, w tym niezachowanie szczególnej ostrożności przy obsłudze zwierząt niebezpiecznych;
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi, środków i przedmiotów pracy;
- niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności;
- wady konstrukcyjne budynków, schodów i stanowisk dla zwierząt, niezabezpieczone otwory zrzutowe i kanały gnojowe, progi w otworach drzwiowych, różnice poziomów nawierzchni itp.;
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych, przyczep, wozów itp.;
- niekorzystanie lub nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z drabin, podestów i rusztowań podczas pracy na wysokości;
- niewłaściwe tempo pracy, pośpiech;
- niewłaściwa obsługa i eksploatacja maszyn i urządzeń rolniczych (regulacja, naprawy, agregowanie itp.);
- brak ubrania i obuwia roboczego;
- nadmierny wysiłek fizyczny, przemęczenie, brak przerw na odpoczynek, wymuszona postawa ciała;
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej (ochron głowy, twarzy, rąk, słuchu itp.);
- przechodzenie, przejeżdżanie lub przebywanie w miejscach niedozwolonych lub w strefie zagrożenia.

W porównaniu do poprzednich lat, najczęstsze przyczyny wypadków nie uległy istotnym zmianom. Od wielu już lat obserwujemy, że ok. 3/4 wypadków ma miejsce w gospodarstwach o powierzchni nieprzekraczającej 20 ha fizycznych i o mieszanym profilu produkcji. Wynika to z faktu, że takich gospodarstw w Polsce jest stosunkowo dużo, a poza tym są to gospodarstwa znajdujące się zwykle w gorszej sytuacji ekonomicznej. Najczęściej prowadzą je starsi rolnicy, mniej sprawni i chętni do zmian w ich infrastrukturze. W takich gospodarstwach jest stosunkowo dużo różnorodnych zajęć i wiele prac wykonuje się ręcznie. Z uwagi na ograniczenia finansowe, nawierzchnie ich obejść są nieutwardzone i nierówne, bez odprowadzenia wód opadowych i wyznaczonych ciągów komunikacyjnych, a maszyny i narzędzia znajdują się w złym stanie technicznym, są wyeksploatowane, pozbawione osłon i zabezpieczeń elementów ruchomych. Rzadko stosowane są ochrony osobiste, a podczas pracy używa się zużytego i nieodpowiedniego obuwia. Stare budynki są konstrukcyjnie nieprzystosowane do hodowli zwierząt i prac remontowych. Z tego też powodu, a także z uwagi na nadmierne zagęszczenie hodowanych osobników, trudno jest o zapewnienie im dobrotę stanu, a pracującym przy ich obsłudze rolnikom – reżimu sanitarnego i higienicznych warunków pracy.

Do wypadków związanych z obsługą maszyn i urządzeń rolniczych dochodzi m.in. z powodu niezajomości instrukcji ich obsługi, niewyłączania napędu w czasie wykonywania napraw i regulacji, braku wymaganych osłon i zabezpieczeń, a także z powodu złego stanu psychofizycznego rolnika, spowodowanego wykonywaniem przez

długi czas pracy ponad siły, w trudnych warunkach atmosferycznych, a także przystępowaniem do niej bez wystarczająco długiego odpoczynku nocnego, a czasem nawet mimo choroby. Poza tym przyczyną wypadków rolników są ich złe nawyki, tj. nieprawidłowy sposób wychodzenia z maszyn rolniczych (przodem do wyjścia), stosowanie wyeksploatowanych, nieodpowiednio wykonanych drabin i ustawianie ich na nierównym i niestabilnym podłożu, używanie krajzeg bez osłon i niestosowanie popychaczy przy cięciu drewna. Często rolniczej pracy towarzyszył stres i pośpiech wynikające ze złej organizacji pracy bądź niekorzystnej aury. Mimo wieloletniego oddziaływania prewencyjnego na mieszkańców wsi, nadal zaobserwować można obejścia nieuprzątnięte, zagrazone i nieodśnieżane w okresie opadów śniegu.

Wypłacono 209 jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek choroby zawodowej (w 2012 roku takich odszkodowań było 198, a w 2020 roku – 233). Dominowały choroby zakaźne przenoszone przez kleszcze (189 przypadków boreliozy i 8 przypadków kleszczowego zapalenia mózgu) oraz choroby układu oddechowego (5 przypadków). Choroby zawodowe wystąpiły w największej liczbie w województwach: warmińsko-mazurskim, mazowieckim, lubelskim i podlaskim. Struktura stwierdzonych zachorowań jest podobna, jak w poprzednich latach. Odnotowany w 2020 i 2021 roku spadek liczby wypłaconych odszkodowań może być efektem popularyzowania wiedzy o sposobach zapobiegania ukąszeniu przez te pajęczaki, ale może też być skutkiem sytuacji epidemicznej w kraju i utrudnionego w związku z tym dostępu do orzecznictwa lekarskiego. Przed pandemią Kasa odnotowywała wzrost zachorowań na boreliozę i kleszczowe zapalenie mózgu, co wynikało ze zwiększenia aktywności pajęczaków spowodowanej zmianami klimatycznymi. Poza tym wskutek działań informacyjnych KRUS wśród rolników i lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej zwiększyła się świadomość występowania tych chorób u ubezpieczonych w Kasie. Kolejnym czynnikiem mającym wpływ na wzrost liczby rozpoznawanych chorób zawodowych odkleszczowych są doskonalsze metody ich diagnozowania.

Działalność prewencyjna Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz zmniejszenia liczby wypadków i chorób zawodowych osób ubezpieczonych prowadzona jest zgodnie z ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników. Realizowana jest zgodnie z nakreślonymi przez Prezesa KRUS kierunkami i w zalecanych formach. Jej głównym celem jest upowszechnianie *Zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym, Wykazu czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*, a także wiedzy o zagrożeniach wypadkowych charakterystycznych dla pracy rolniczej. W 2021 roku, podobnie jak w latach poprzednich większość aktywności prewencyjnych, zarówno o ogólnopolskim, jak i lokalnym zasięgu, skoncentrowana była na podnoszeniu świadomości rolników w zakresie zapobiegania wypadkom najczęściej zgłaszanym do Kasy.

W 2021 roku działalność prewencyjna na rzecz zmniejszenia liczby wypadków podczas pracy rolniczej oraz rolniczych chorób zawodowych realizowana była w ramach kampanii prewencyjnych:

- *Rola rolnika, by upadku unikał* (zapobieganie wypadkom z grupy *upadek osób*);
- *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz* (zapobieganie wypadkom z udziałem zwierząt);
- *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz* (zapobieganie wypadkom z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych).

Ponadto popularyzowano metody przeciwdziałania ukąszeniom przez kleszcze oraz zasady postępowania po ukąszeniu (kampania *Rolniku, nie daj się kleszczom*) oraz sposoby zapobiegania chorobom układu ruchu (kampania *Kości i stawy też rolnika sprawy*).

Mimo ograniczeń sanitarnych związanych z pandemią koronawirusa, w 2021 roku przeprowadzono:

- 2 812 szkoleń, konferencji i spotkań szkoleniowych z zakresu bhp w gospodarstwie rolnym z udziałem prawie 60 tys. rolników, członków ich rodzin oraz osób związanych ze środowiskiem wiejskim;
- 2 421 konkursów wiedzy i olimpiad dotyczących bhp w gospodarstwie rolnym (samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami), w których uczestniczyło niemal 80 tys. rolników, dzieci z terenów wiejskich i innych osób związanych z rolnictwem;
- 812 stoisk informacyjno-prewencyjnych KRUS podczas imprez masowych dla rolników (targów i wystaw rolniczych, dożynek, festynów i pikników), Dni Otwartych Drzwi w Oddziałach Doradztwa Rolniczego oraz innych spotkań z udziałem mieszkańców wsi;
- 1 991 pokazów środków ochrony osobistej i odzieży roboczej dla rolników, pokazów bezpiecznej pracy i udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach dla ponad 37,4 tys. osób.

Ponadto:

- rozpowszechniano szkolenie e-learningowe dla dzieci pt. *Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy*, które w nowoczesnej formie przybliży zagrożenia wypadkowe w gospodarstwach rolnych, a także uczy prawidłowych zachowań podczas przebywania na terenie obejścia;
- podczas oględzin miejsca i przedmiotów związanych ze zgłoszonymi wypadkami przez ubezpieczonych wskazano rolnikom i ich rodzinom zagrożenia wypadkowe występujące w ich gospodarstwach, zidentyfikowane w oparciu o tzw. listy kontrolne; udzielano również indywidualnego instruktażu dopasowanego do konkretnych okoliczności, a w protokołach powypadkowych przekazywane były poszkodowanym zalecenia prewencyjne w celu ograniczenia ryzyka ponownego zaistnienia wypadku;
- zakupiono i przekazano rolnikom materiały popularyzujące wiedzę o zasadach ochrony zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych oraz środki produkcji, których zastosowanie zmniejsza ryzyko wystąpienia chorób zawodowych i wypadków przy pracy;
- opublikowano w mediach o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim szereg opracowań popularyzujących wiedzę o zagrożeniach wypadkowych;

- doposażono 200 jednostek OSP w zestawy ratownictwa przedlekarskiego;
- zmodyfikowano Regulamin przyznawania *Znaku Bezpieczeństwa KRUS*;
- przyznano *Znak Bezpieczeństwa KRUS* i statuetkę *DOBROŚLAW*, ładowaczom czołowym, typ: Ł-103, Ł-107, Ł-107A, Ł-104A, Ł-104, Ł-104PRO, Ł-105, Ł-106, Ł-106PRO, Ł-106A, Ł-106APRO, Ł-108, Ł-108PRO, Ł-110PRO, produkowanych przez Zakład Metalowy „AGROMASZ” Gruszczewski Janusz z Mrągowa.

Pomimo ograniczeń związanych z sytuacją epidemiczną w kraju, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego popularyzowała zmodyfikowane w grudniu 2020 roku *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym*, zwracając uwagę mieszkańcom wsi, że bezpieczeństwo pracy jest wartością priorytetową podczas prowadzenia produkcji rolniczej. Współdziałanie z wieloma instytucjami zainteresowanymi podnoszeniem poziomu bezpieczeństwa na terenach wiejskich zwiększa siłę przekazu i pozwala docierać do szerokiego grona odbiorców. Dzięki wieloletniej ukierunkowanej na konkretne problemy działalności prewencyjnej Kasy coraz liczniejsza staje się grupa rolników świadomych zagrożeń towarzyszących ich pracy i sposobów ich unikania. Swobodny przepływ informacji umożliwia wzajemne inspirowanie się do eliminowania zagrożeń i stosowania rozwiązań poprawiających komfort oraz bezpieczeństwo pracy.

Wnioski:

- statystyki wypadkowe na przestrzeni 30 lat funkcjonowania Kasy wskazują, że działalność prewencyjna na rzecz zmniejszenia liczby wypadków przy pracy i chorób zawodowych jest efektywna, m.in. dzięki określaniu jej kierunków na podstawie prowadzonej co roku analizy przyczyn i okoliczności zdarzeń wypadkowych oraz bieżących monitorowanych zagrożeń, które je powodują; w ciągu 30 lat liczba wypadków zgłaszanych do KRUS zmniejszyła się z 66 tys. do 12 tys. (o ponad 80%), a wskaźnik wypadkowości z 24,6 do 8,4;
- zebrane w postępowaniu powypadkowym informacje na temat zagrożeń wypadkowych, a także dane dotyczące miejsca wypadku, wykonywanych prac, używanych maszyn rolniczych, wieku poszkodowanych itp. wykorzystywane są przez Kasę do określania kierunków, form i tematyki działań profilaktycznych, a także określania grup ich odbiorców oraz miejsc, gdzie powinny być organizowane;
- efektywności działalności prewencyjnej KRUS służy współpraca z wieloma instytucjami, m.in. samorządami lokalnymi i organizacjami rolniczymi, dzięki której skutecznie popularyzowane są *Zasady ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz *Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie wolno powierzać dzieciom poniżej 16 lat*, a krąg odbiorców tych informacji się poszerza;
- w 2021 roku najwięcej wypadków odnotowano w grupach: *upadek osób* (50,2%) *pochwycenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń* (12,7%) oraz

uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta (11,8%) – suma wypadków z tych trzech grup stanowi 74,7% wszystkich zgłoszonych zdarzeń; struktura grup wypadkowych jest podobna od wielu już lat;

- odnotowano po raz kolejny spadek liczby wypłaconych jednorazowych odszkodowań z tytułu uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej – w stosunku do 2020 roku zmniejszyła się ona o 24, tj. 10,3% i jest to prawdopodobnie efekt działań profilaktycznych podejmowanych przez Kasę; znaczny spadek liczby chorób zawodowych w latach 2020–2021 to również wynik pandemii i ograniczenia dostępu do orzecznictwa lekarskiego;
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego powinna kontynuować działania uświadamiające rolnikom, że bezpieczeństwo ich pracy zależy przede wszystkim od nich samych, a także wskazywać, że minimalizowanie ryzyka wypadków podczas pracy rolniczej w wielu przypadkach nie wiąże się z koniecznością wydatkowania środków finansowych, natomiast skutki zdarzeń wypadkowych i chorób zawodowych dotyczą poszkodowanego i jego bliskich, również poprzez negatywny wpływ na sytuację ekonomiczną gospodarstwa;
- podczas działań prewencyjnych realizowanych w 2022 roku należy kontynuować kampanie odnoszące się do najczęściej zgłaszanych do Kasy wypadków i chorób zawodowych, a w trakcie ich realizacji należy wykorzystywać logotypy i hasła, tj. *Nie ryzykujesz, gdy znasz i szanujesz* (prewencja związana z uderzeniami, przygnieceniami i pogryzieniami przez zwierzęta), *Rola rolnika, by upadku unikał* (zapobieganie upadkom osób), *Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz* (zapobieganie wypadkom z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych), *Rolniku nie daj się kleszczom* (prewencja chorób odkleszczowych) i *Kości i stawy też rolnika sprawy* (choroby układu ruchu); większość działań prewencyjnych powinna być skoncentrowana na zmniejszeniu liczby wypadków z grupy *upadek osób*, których wciąż jest najwięcej, a jednocześnie ich przyczyny są relatywnie proste do eliminacji;
- z uwagi na obostrzenia sanitarne, a także coraz popularniejsze – szczególnie wśród młodszych rolników – korzystanie z Internetu, należy upowszechniać wiedzę na temat zasad bezpiecznej pracy poprzez mass media, a także wykorzystywać możliwości, które daje sieć.

Załączniki do opracowania pt. *Wypadki przy pracy i choroby zawodowe rolników oraz działania prewencyjne KRUS w 2021 roku:*

1. Wypadki zgłoszone w latach 2012–2021 w podziale na województwa
2. Wypadki zakończone wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2012–2021 w podziale na województwa
3. Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2012–2021 w podziale na województwa
4. Wypadki, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2012–2021 według grup zdarzeń
5. Wypadki śmiertelne zakończone przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2012–2021 w podziale na województwa
6. Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2012–2021 według grup wypadkowych
7. Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2012–2021
8. Choroby zawodowe w latach 2012–2021 w podziale na województwa
9. Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2020 roku w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników oraz województwa
10. Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarskiego zakupionych przez KRUS

Wypadki zgłoszone w latach 2012–2021 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica 2021–2020	2021/2020 (%)	Różnica 2021–2012	2021/2012 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	1 012	965	909	801	767	671	590	447	364	382	18	104,9	-630	37,7
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 698	1 598	1 551	1 430	1 349	1 313	1 187	1 017	844	932	88	110,4	-766	54,9
3	lubelskie (OR Lublin)	3 003	3 069	2 782	2 683	2 625	2 456	1 972	1 922	1 362	1 666	304	122,3	-1 337	55,5
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	304	283	298	261	232	228	210	186	160	139	-21	86,9	-165	45,7
5	łódzkie (OR Łódź)	1 922	2 053	1 770	1 742	1 623	1 494	1 220	1 102	944	995	51	105,4	-927	51,8
6	małopolskie (OR Kraków)	2 051	2 038	1 861	1 747	1 677	1 627	1 420	1 233	943	1 092	149	115,8	-959	53,2
7	mazowieckie (OR Warszawa)	3 064	3 031	2 806	2 644	2 407	2 304	1 882	1 705	1 365	1 583	218	116,0	-1 481	51,7
8	opolskie (OR Opole)	413	357	368	341	298	278	223	191	151	180	29	119,2	-233	43,6
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 734	1 792	1 607	1 419	1 326	1 293	1 120	1 004	806	898	92	111,4	-836	51,8
10	podlaskie (OR Białystok)	2 037	1 769	1 700	1 558	1 593	1 412	1 218	1 149	975	1 005	30	103,1	-1 032	49,3
11	pomorskie (OR Gdańsk)	797	808	735	641	616	624	520	445	338	416	78	123,1	-381	52,2
12	śląskie (OR Częstochowa)	552	504	487	469	416	348	292	237	185	202	17	109,2	-350	36,6
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	1 159	1 136	1 080	995	907	866	752	621	561	552	-9	98,4	-607	47,6
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	1 212	1 066	1 070	919	911	847	723	645	546	498	-48	91,2	-714	41,1
15	wielkopolskie (OR Poznań)	2 691	2 563	2 593	2 209	2 100	2 115	1 758	1 574	1 289	1 377	88	106,8	-1 314	51,2
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	359	342	322	295	263	285	208	163	131	171	40	130,5	-188	47,6
	Ogółem	24 008	23 374	21 939	20 154	19 110	18 161	15 295	13 641	10 974	12 088	1 114	110,2	-11 920	50,3

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki zakończone wydaniem decyzji przyznającej jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu bądź śmierci wskutek wypadku przy pracy rolniczej w latach 2012–2021 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica 2021–2020	2021/2020 (%)	Różnica 2021–2012	2021/2012 (%)
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	599	561	504	464	465	439	390	363	243	287	44	118,1	-312	47,9
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	1 039	1 003	1 002	938	872	826	808	720	555	659	104	118,7	-380	63,4
3	lubelskie (OR Lublin)	2 161	2 145	2 251	2 084	2 004	1 957	1 758	1 408	1 205	1 344	139	111,5	-817	62,2
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	226	193	219	199	179	174	161	149	129	93	-36	72,1	-133	41,2
5	łódzkie (OR Łódź)	1 339	1 459	1 357	1 205	1 175	1 120	1 024	821	746	795	49	106,6	-544	59,4
6	małopolskie (OR Kraków)	1 343	1 307	1 180	1 132	1 105	1 095	1 018	895	684	792	108	115,8	-551	59,0
7	mazowieckie (OR Warszawa)	2 115	2 058	2 049	1 846	1 799	1 737	1 481	1 317	1 031	1 378	347	133,7	-737	65,2
8	opolskie (OR Opole)	264	189	189	203	207	163	176	119	84	119	35	141,7	-145	45,1
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	1 287	1 127	1 067	996	833	920	803	680	504	641	137	127,2	-646	49,8
10	podlaskie (OR Białystok)	1 475	1 308	1 230	1 160	1 125	1 101	969	934	658	864	206	131,3	-611	58,6
11	pomorskie (OR Gdańsk)	611	616	568	520	463	451	454	373	253	327	74	129,2	-284	53,5
12	śląskie (OR Częstochowa)	348	316	284	293	306	255	184	156	120	153	33	127,5	-195	44,0
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	866	790	836	760	674	652	591	505	369	498	129	135,0	-368	57,5
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	801	774	775	713	635	600	484	423	324	378	54	116,7	-423	47,2
15	wielkopolskie (OR Poznań)	1 829	1 720	1 907	1 639	1 599	1 572	1 399	1 292	867	1 135	268	130,9	-694	62,1
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	234	240	231	228	221	188	161	140	100	132	32	132,0	-102	56,4
	Ogółem	16 537	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	1 723	121,9	-6 942	58,0

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 3

Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków zakończonych przyznaniem odszkodowania przypadająca na 1 000 ubezpieczonych) w latach 2012–2021 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica 2021–2020	Różnica 2021–2012
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	10,1	9,7	8,9	8,7	9,2	9,2	8,7	8,5	5,9	7,2	1,3	-2,9
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	11,8	11,7	11,9	11,8	11,5	11,5	11,9	10,9	8,7	10,7	2,0	-1,1
3	lubelskie (OR Lublin)	11,9	11,9	12,6	12,0	11,8	12,0	11,2	9,2	8,0	9,2	1,2	-2,7
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	11,7	10,2	10,8	11,2	10,4	10,6	10,5	10,1	9,0	8,4	-0,6	-3,3
5	łódzkie (OR Łódź)	10,8	11,9	11,3	10,6	10,7	10,7	10,3	8,5	7,9	8,7	0,8	-2,1
6	małopolskie (OR Kraków)	8,4	8,3	7,6	7,4	7,3	7,4	7,1	6,4	5,0	5,9	0,9	-2,5
7	mazowieckie (OR Warszawa)	10	9,9	10	9,4	9,5	9,6	8,2	7,6	6,0	8,3	2,3	-1,7
8	opolskie (OR Opole)	7	5,2	5,4	6,2	6,6	5,5	6,4	4,5	3,2	4,8	1,6	-2,2
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	12,5	11	10,6	10,2	8,6	9,9	8,9	7,8	5,9	7,7	1,8	-4,8
10	podlaskie (OR Białystok)	14,3	12,9	12,4	12,2	12,3	12,5	11,4	11,2	8,0	10,8	2,8	-3,5
11	pomorskie (OR Gdańsk)	12,1	12,4	11,8	11,2	10,3	10,5	11,0	9,3	6,5	8,6	2,1	-3,5
12	śląskie (OR Częstochowa)	7,6	7,1	6,6	7,1	7,7	6,7	5,2	4,5	3,6	4,8	1,2	-2,8
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	10,3	9,5	10,2	9,7	8,9	9,0	8,5	7,5	5,6	7,8	2,2	-2,5
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	15,4	15,2	15,6	14,9	13,7	13,4	11,3	10,1	7,9	9,4	1,5	-6
15	wielkopolskie (OR Poznań)	12,4	11,9	13,5	12,1	12,2	12,6	11,6	11,0	7,6	10,2	2,6	-2,2
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	7	7,4	7,4	7,6	7,6	6,8	6,2	5,6	4,1	5,7	1,6	-1,3
	Ogółem	11	10,7	10,8	10,3	10,1	10,2	9,5	8,5	6,6	8,4	1,8	-2,6

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wypadki, w następstwie których wypłacono jednorazowe odszkodowania w latach 2012–2021 według grup zdarzeń

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica wypadki 2021–2020 (%)	Różnica wypadki 2021–2012 (%)	2021/2012 (%)
Ogółem w tym:	16 537	15 806	15 649	14 380	13 662	13 250	11 861	10 295	7 872	9 595	121,9	-6 942	58,0
Upadek osób (grupa 02)	8 087	8 281	7 674	6 778	6 549	6 653	5 711	4 975	3 718	4 812	129,4	-3 275	59,5
Upadek przedmiotów (grupa 03)	1 350	1 266	1 320	1 138	1 006	908	779	674	438	525	119,9	-825	38,9
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	873	781	813	706	600	621	551	472	376	418	111,2	-455	47,9
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	273	236	211	215	233	217	241	193	164	188	114,6	-85	68,9
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	326	313	271	257	263	235	234	145	122	131	107,4	-195	40,2
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	2 254	1 863	2 047	1 892	1 671	1 548	1 459	1 222	958	1 221	127,5	-1 033	54,2
Uderzenie, przygnięcie, pogrzyzienie przez zwierzęta (grupa 08)	1 940	1 807	1 876	1 782	1 742	1 486	1 330	1 236	958	1 130	118,0	-810	58,2
Pozar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	112	81	99	78	80	84	78	54	55	56	101,8	-56	50,0
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	88	80	79	82	72	80	58	60	40	43	107,5	-45	48,9
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	30	19	17	31	13	9	15	8	9	12	133,3	-18	40,0
Nagle zachorowania (grupa 12)	193	193	171	128	126	123	106	108	76	104	136,8	-89	53,9
Inne zdarzenia (grupa 13)	1 011	886	1 071	1 293	1 307	1 286	1 299	1 148	958	955	99,7	-56	94,5

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Załącznik nr 5

Wypadki śmiertelne zakończone przyznaniem jednorazowych odszkodowań w latach 2012–2021 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica 2021–2020	Różnica 2021–2012
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	1	1	0	2	2	0	1	2	2	2	0	1
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	6	3	5	7	1	3	8	5	3	5	2	-1
3	lubelskie (OR Lublin)	9	9	15	12	11	6	13	5	0	5	5	-4
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	0	0	0	4	0	2	1	0	1	0	-1	0
5	łódzkie (OR Łódź)	11	8	6	5	15	10	8	6	4	2	-2	-9
6	małopolskie (OR Kraków)	4	7	9	1	5	5	4	5	0	3	3	-1
7	mazowieckie (OR Warszawa)	19	11	12	6	12	6	11	6	9	7	-2	-12
8	opolskie (OR Opole)	1	0	2	1	2	0	2	2	2	0	-2	-1
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	7	4	4	1	4	4	5	2	0	1	1	-6
10	podlaskie (OR Białystok)	10	5	8	2	4	12	10	5	1	5	4	-5
11	pomorskie (OR Gdańsk)	1	5	2	1	4	1	3	3	1	5	4	4
12	śląskie (OR Częstochowa)	1	4	0	6	2	2	0	2	1	0	-1	-1
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	7	7	2	2	5	4	4	7	1	2	1	-5
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	5	5	2	4	3	2	1	0	3	1	-2	-4
15	wielkopolskie (OR Poznań)	10	7	9	8	12	7	8	7	6	7	1	-3
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	0	1	1	1	1	5	2	0	1	0	-1	0
	Ogółem	92	77	77	63	83	69	81	57	35	45	10	-47

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Struktura wypadków śmiertelnych w latach 2012–2021, według grup wypadkowych

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica wypadki 2021–2020	Różnica wypadki 2021–2012
Ogółem w tym:	92	77	77	63	83	69	81	57	35	45	10	-47
Upadek osób (grupa 02)	12	10	15	8	16	12	18	6	2	4	2	-8
Upadek przedmiotów (grupa 03)	10	6	14	7	4	8	12	15	7	6	-1	-4
Zetknięcie się z ostrymi narzędziami ręcznymi i in. ostrymi przedmiotami (grupa 04)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Uderzenie, przygnięcie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie lub ręcznie (grupa 05)	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1
Przejechanie, uderzenie, pochwylenie przez środek transportu w ruchu (grupa 06)	27	28	15	17	22	19	22	12	9	13	4	-14
Pochwylenie i uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń (grupa 07)	10	8	6	11	4	5	8	5	6	5	-1	-5
Uderzenie, przygnięcie, pogryzienie przez zwierzęta (grupa 08)	4	5	4	2	10	3	4	2	4	4	0	0
Pożar, wybuch, działanie sił przyrody (grupa 09)	3	0	4	0	1	3	1	0	0	1	1	-2
Działanie skrajnych temperatur (grupa 10)	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	-1
Działania materiałów szkodliwych (grupa 11)	1	0	1	4	1	4	1	0	0	0	0	-1
Nagle zachorowania (grupa 12)	14	15	11	9	13	8	5	9	4	7	3	-7
Inne zdarzenia (grupa 13)	10	4	7	5	11	6	10	8	3	4	1	-6

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Jednostki lub grupy chorób zawodowych, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania w latach 2012–2021

Lp.	Jednostka lub grupa chorobowa	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica choroby 2021–2020	Różnica choroby 2021–2012
1	Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
2	Astma oskrzelowa	3	14	19	10	3	14	11	12	9	3	-6	0
3	Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Zewnątrzopodne zapalenie pęcherzyków płucnych	12	16	21	17	14	14	12	16	16	2	-14	-10
5	Alergiczny nieżyt nosa	3	4	2	3	1	4	1	3	2	0	-2	-3
6	Choroby skóry	3	4	7	4	8	4	5	4	3	2	-1	-1
7	Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	4	1	2	2	7	2	6	3	3	0	-3	-4
8	Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	5	3	3	4	2	2	2	1	8	4	-4	-1
9	Nowotwór złośliwy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Przedziurawienie przegrody nosowej substancją żrącą	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1
11	Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego	1	2	1	1	0	0	1	1	1	0	-1	-1
12	Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	-1	0
	Choroby zakaźne, w tym:	166	189	194	204	233	253	299	296	190	197	7	31
	a) borelioza	155	178	179	197	226	232	282	282	185	189	4	34
	b) kleszczowe zapalenie opon mózgowych	11	11	13	7	7	16	14	12	5	8	3	-3
	c) aspergiloza	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	d) toksoplazmoza oczna	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
13	e) toksokaroza	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0
	f) bąblowica wątroby	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0
	g) tularemia	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
	h) listerioza	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	i) jersinioza	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
	j) bartolenozą	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ogółem:		198	234	250	245	268	293	337	337	233	209	-24	11

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Choroby zawodowe w latach 2012–2021 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Różnica Choroby 2021–2020	Różnica Choroby 2021–2012
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	12	7	5	8	7	10	11	8	7	3	-4	-9
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	6	7	7	5	8	13	22	11	6	9	3	3
3	lubelskie (OR Lublin)	16	17	19	32	16	28	21	30	29	25	-4	9
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	1	5	2	4	10	9	9	11	10	12	2	11
5	łódzkie (OR Łódź)	5	3	7	5	7	8	14	9	7	8	1	3
6	małopolskie (OR Kraków)	9	14	18	34	23	29	27	21	10	12	2	3
7	mazowieckie (OR Warszawa)	26	32	38	29	57	34	46	66	33	27	-6	1
8	opolskie (OR Opole)	0	1	1	1	0	3	0	0	0	1	1	1
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	4	2	3	6	5	4	7	6	20	14	-6	10
10	podlaskie (OR Białystok)	67	80	69	46	47	69	81	60	38	23	-15	-44
11	pomorskie (OR Gdańsk)	5	4	15	7	7	12	11	17	11	5	-6	0
12	śląskie (OR Częstochowa)	5	10	13	6	9	8	8	8	2	8	6	3
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	1	3	6	3	4	5	7	8	7	4	-3	3
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	29	38	34	48	57	49	55	55	37	47	10	18
15	wielkopolskie (OR Poznań)	6	9	10	7	5	8	12	16	12	9	-3	3
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	6	2	3	4	6	4	6	11	4	2	-2	-4
	Ogółem	198	234	250	245	268	293	337	337	233	209	-24	11

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Wybrane działania prewencyjne, zrealizowane przez jednostki terenowe KRUS w 2021 roku w podziale na liczbę działań i liczbę uczestników, według województw

Lp.	Województwo	Liczba działań					Liczba uczestników działań				
		szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przebiegi gospodarstw, wizyty prac polowych	szkolenia	konkursy	stoiska	pokazy	przebiegi gospodarstw, wizyty prac polowych*
1	dolnośląskie (OR Wrocław)	153	207	71	198	116	2 951	5 240	2 908	4 493	750
2	kujawsko-pomorskie (OR Bydgoszcz)	199	263	41	569	178	3 515	4 686	4 382	12 806	907
3	lubelskie (OR Lublin)	120	189	84	11	218	4 465	9 447	9 113	232	1 391
4	lubuskie (OR Zielona Góra)	31	36	17	42	63	431	1 004	662	585	159
5	łódzkie (OR Łódź)	231	217	49	92	34	5 185	6 960	3 719	2 032	810
6	małopolskie (OR Kraków)	181	165	47	69	719	2 906	10 796	3 389	1 322	806
7	mazowieckie (OR Warszawa)	203	256	125	225	523	3 247	6 950	7 545	4 160	1 310
8	opolskie (OR Opole)	129	33	15	26	63	6 199	267	497	698	223
9	podkarpackie (OR Rzeszów)	204	163	48	79	100	5 252	6 977	4 780	1 320	939
10	podlaskie (OR Białystok)	341	173	55	374	56	6 017	4 592	5 700	5 153	866
11	pomorskie (OR Gdańsk)	37	10	25	0	40	836	1 534	2 085	0	217
12	śląskie (OR Częstochowa)	93	76	27	14	7	3 266	2 522	3 528	593	68
13	świętokrzyskie (OR Kielce)	374	116	36	25	154	6 270	3 622	3 117	495	521
14	warmińsko-mazurskie (OR Olsztyn)	138	224	38	17	68	3 804	4 119	2 192	342	456
15	wielkopolskie (OR Poznań)	93	146	50	48	255	2 111	8 862	3 516	968	2 598
16	zachodniopomorskie (OR Koszalin)	285	147	84	202	143	3 519	2 016	2 584	2 211	330

* liczba gospodarstw

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Zestawienie danych na temat liczby interwencji i osób, którym udzielono pomocy z wykorzystaniem zestawów ratownictwa przedlekarzkiego zakupionych przez KRUS

Lp.	Oddział Regionalny KRUS	Liczba interwencji z wykorzystaniem zestawu	Liczba osób, którym udzielono pomocy
1	Białystok	208	238
2	Bydgoszcz	115	130
3	Częstochowa	16	18
4	Gdańsk	56	60
5	Kielce	322	262
6	Koszalin	19	27
7	Kraków	494	581
8	Lublin	251	279
9	Łódź	388	495
10	Olsztyn	488	247
11	Opole	47	87
12	Poznań	318	322
13	Rzeszów	371	200
14	Warszawa	682	735
15	Wrocław	404	468
16	Zielona Góra	1 045	411
Ogółem		5 224	4 560

Źródło: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

KASA ROLNICZEGO
UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

www.krus.gov.pl